

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE ve DENETİM ANA BİLİM DALI
MUHASEBE ve DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ve KUR
FARKLARININ TFRS ve TVS'YE GÖRE
İNCELENMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Nazife ELMAS
1150Y34103**

İstanbul, Eylül 2015

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE ve DENETİM ANA BİLİM DALI
MUHASEBE ve DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ve KUR
FARKLARININ TFRS ve TVS'YE GÖRE
İNCELENMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nazife ELMAS

1150Y34103

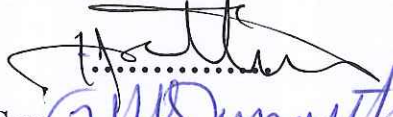
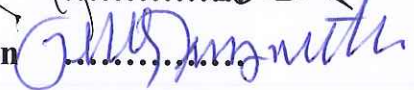

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İpek TÜRKER

İstanbul, Eylül 2015

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

Yüksek lisans öğrencisi NAZİFE ELMAS'ın "BORÇLANMA MALİYETLERİNİN ve KUR FARKLARININ TFRS ve TVS'YE GÖRE İNCELENMESİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ" konulu tez çalışması jürimiz tarafından **Muhasebe ve Denetim** Yüksek Lisans tezi olarak (oybirliği _ / oyçokluğu _) ile başarılı bulunmuştur.

	Adı- Soyadı	İmzası
Tez Danışmanı	: Yrd.Doç.Dr. İpek Türker	
Juri Üyesi	: Yrd.Doç.Dr. İlker Kıymetli Şen	
Juri Üyesi	: Yrd.Doç.Dr. Ali Altuğ Biçer	

Etik Kurallarına Uygunluk Yazısı

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyle uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 23 No'lu Uluslararası Muhasebe Standartları ve onun tercümesi olan Türkiye Muhasebe Standartları 23 No'lu Borçlanma Maliyetleri Standardı kapsamında işletmelerin varlık edinimlerinde bu varlıklara sahip olmak için ihtiyaç duydukları yabancı kaynak kullanım maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin esasları açıklamak, vergi mevzuatımız ile farklılıklarını ortaya koymak ve özgün örneklerle konunun anlaşılabilirliğini sağlamaktır.

Karşılaştırılabilir finansal bilginin ve uluslararası alanda yeknesak uygulamaların sağlanması amacıyla, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) yayınlanmaktadır. Karşılaştırılabilir, tutarlı ve anlaşılabilir nitelikteki finansal tabloların sunulması, bu raporları kullanan kişi ve kurumların ekonomik karar almalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Borçlanma Maliyetleri standardı, işletmelerin finansal durumunu daha iyi yansıtabilmesi ve oluşturulacak finansal tabloların gerçek durumu ortaya koyabilmesi açısından oldukça önemlidir. Borçlanma maliyetleri olarak adlandırılan kur farkları, faiz giderleri ve vade farkları standartta belirlenen ilkeler doğrultusunda mali tablolara yansıtıldığında daha güvenilir finansal tabloların hazırlanması ve sunulması mümkün olacaktır.

Mevcut uygulamada, vergi mevzuatı ile standartlar arasındaki amaç farklılıkları farklı düzenlemeleri beraberinde getirmektedir. Bu farklılıkların azaltılması uygulayıcılara ve finansal tablo kullanıcılarına büyük kolaylık sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: TMS 23 Borçlanma Maliyetleri, Aktifleştirme, Vergi

ABSTRACT

The aim of this study is to explain the basics to recognize the costs of the borrowing that a business may need to acquire an asset under International Accounting Standards no 23 and its translation, Turkish Accounting Standards no 23 titled Borrowing Costs, to lay down the differences between these standards and our tax legislation and to enhance the clarity of the subject matter with the help of original examples.

In order to ensure uniform practices in international area as well as comparable financial data, International Accounting Standards Board (IASB) has published an International Financial Reporting Standards (IFRS). The presentation of comparable, consistent and comprehensible financial statements play a significant role in the decision/making process of such individuals or entities using these reports. In this respect, the Borrowing Costs standard is highly important to better reflect the financial condition of businesses so that resultant financial statements will display the actual picture. In case exchange rate differences, interest expenses and late payment interests which are called borrowing costs are reflected on the financial statements in line with the principles set out in the standard, it will be possible to issue more reliable financial statements.

In current practice, goal differences between tax legislation and standard make it inevitable different regulations. If these differences are narrowed down, this will mean huge convenience for financial statement users and issuers.

Key words: Turkish Accounting Standards 23 Borrowing Costs, Capitalization, Tax

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
Özet	iii
Abstract	iv
Tablo Listesi	ix
Kısaltmalar	x
GİRİŞ	1

1. BORÇLANMA VE BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1.Borçlanma Kavramı	3
1.1.1. Borçlanma Maliyetleri	6
1.1.1.1. Vade Farkları	7
1.1.1.2. Faiz Giderleri	8
1.1.1.3. Kur Farkları.....	8
1.1.1.4. Komisyon Giderleri	9
1.2.Maliyet Gider ve Harcama Kavramları.....	9
1.2.1. Maliyet Kavramı	10
1.2.2. Gider Kavramı	10
1.2.3. Harcama Kavramı	11
1.3.Maliyet Gider ve Harcama Kavramlarının Karşılaştırılması.....	12
1.3.1. Maliyet - Gider İlişkisi.....	12
1.3.2. Gider - Harcama İlişkisi.....	13

2. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI - 23 BORÇLANMA MALİYETLERİ STANDARDI

2.1. Genel Açıklama	15
2.2. Standardın Temel İlkesi	18
2.3. Standardın Kapsamı	18
2.4. Tanımlar.....	19

2.5. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	21
2.5.1. Özellikli Varlıklar Durumu Hariç Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	22
2.5.2. Özellikli Varlıklara İlişkin Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	27
2.6. Aktifleştirilecek Tutarın Belirlenmesi	29
2.7. Aktifleştirme Oranı	35
2.8. Aktifleştirme Sınırı	41
2.9. Özellikli Varlıkların Defter Değerinin Geri Kazanılabılır Tutarını Aşan Kısmı.	41
2.10. Aktifleştirme İle İlgili Özellikli Durumlar.....	42
2.10.1. Aktifleştirmenin Başlama Zamanı	42
2.10.2. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi.....	44
2.10.3. Aktifleştirmenin Sona Ermesi.....	45
2.11. Finansal Tablolarda Açıklanacak Bilgiler	46

3. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI 21 KUR DEĞİŞİMİNİN ETKİLERİ

STANDARDI

3.1. Genel Açıklama	47
3.2. Tarihçe.....	47
3.3. Standardın Amacı	51
3.4. Standardın Kapsamı	51
3.5. Standartta Yer Alan Tanımlar ve Bazı Kavramlar.....	54
3.6. Geçerli Para Biriminin Belirlenmesi.....	55
3.7. Yurtdışındaki İşletmeye Yapılan Net Yatırım	59
3.8. Parasal ve Parasal Olmayan Kalemler	59
3.9. Standardın Gerektirdiği Yaklaşım	60
3.10. Standardın Uygulanması.....	61
3.10.1. Yabancı Paralı İşlemlerin Geçerli Para Biriminde Raporlanması.....	61
3.10.2. İlk Muhasebeleştirme.....	64
3.10.3. İzleyen Dönemlerde Ölçme.....	65
3.10.4. Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi	68
3.10.5. Geçerli Para Biriminde Değişiklik	81

3.10.6. Finansal Tablolarda Kullanılan Para Birimine Çeviri İşlemi.....	81
3.10.7. Yurtdışındaki İşletmenin Çevrimi	86
3.10.8. Geçerli Para Birimi Yüksek Enflasyonlu Bir Ekonominin Para Birimi Olan İşletmelerde Finansal Tabloların Çeviri İşlemi	93
3.10.9. Yurtdışındaki İşletmenin Elden Çıkarılması	95
3.10.10. Tüm Kur Farklarının Vergi Etkileri.....	96

4. VERGİ MEVZUATINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ

4.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri.....	97
4.1.1. Kur Farkları	99
4.1.2. Vade Farkları.....	100
4.1.3. Faiz Giderleri.....	101
4.2. TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardının Türk Vergi Mevzuatı İle Karşılaştırılması.....	102
4.2.1. Vade Farklarının TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması	102
4.2.2. Stoklara İlişkin Faiz Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması	103
4.2.3. Stoklarla İlgili Kur Farkı Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması	109
4.2.4. Duran Varlıklarla İlgili Katlanılan Borçlanma Faizi Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması	113
4.2.5. Duran Varlıklarla İlgili Katlanılan Kur Farkı Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması	114
4.2.6. Maddi Duran Varlık ve Stok Alımı Açısından Kur Farkları ve Kredi Faizlerinin Türk Vergi Mevzuatı Açısından Tablo Şeklinde Gösterimi	115
4.2.7. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Hususlarının Karşılaştırılması	116
4.3. Finansal Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri.....	119
4.4. Gelir Vergisi Kanunu Kapsamında Borçlanma Maliyetleri	120
4.5. Katma Değer Vergisi Kanunu Kapsamında Borçlanma Maliyetleri	120

5. TMS 23 BORÇLANMA MALİYETLERİ STANDARDININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

5.1. Uygulamada Yer Alan İşletmeye İlişkin Bilgiler	122
5.1.1. Duran Varlık İktisaplarında Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Uygulama	123
5.1.1.1. Türkiye Muhasebe Standartları Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları	124
5.1.1.2. Vergi Usul Kanunu Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları.....	126
5.1.1.3. Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Uyarınca Yapılan Muhasebe Kayıtları Farklılıkları	130
5.1.2. Stok Alımlarında Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Uygulama.....	131
5.1.2.1. Türkiye Muhasebe Standartları Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları	132
5.1.2.2. Vergi Usul Kanunu Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları.....	134
SONUÇ	137
KAYNAKÇA	140

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	22
Tablo 2. Yabancı Paralı İşlemlerin Çevirisi.....	80
Tablo 3. Kur Farklarının VUK Açısından Muhasebeleştirme İlkeleri.....	115
Tablo 4. Kredi Faizlerinin VUK Açısından Muhasebeleştirme İlkeleri.....	116
Tablo 5. Maddi Duran Varlıklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması.....	117
Tablo 6. Stoklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması.....	118

KISALTMALAR

a.g.e.	:Adı Geçen Eser
a.g.m.	:Adı Geçen Makale
FASB	:Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board)
GVK	:Gelir Vergisi Kanunu
IASC	:Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee)
IAS/UMS	:Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards)
IFRS/UFRS	:Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards)
KDV	:Katma Değer Vergisi
S.	:Sayı
s	:Sayfa
TFRS	:Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
VUK	:Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

İşletmeler arasındaki ticari ilişkiler günümüz ekonomisindeki gelişmelere paralel olarak hızla artmaktadır. Küreselleşme, ülkeler arasındaki ticari sınırların önemli ölçüde ortadan kalkmasına ve işletmelerin uluslararası alanda daha kolay faaliyetlerde bulunmalarına olanak tanımaktadır. İşletmeler bu yoğun rekabet ortamında daha fazla söz sahibi olmak ve başarılı olabilmek için gerek yatırım döneminde gerekse işletme döneminde her geçen gün artan oranda finansal kaynaklara ihtiyaç duyarlar.

İşletmeler ihtiyaç duydukları finansal kaynakları ya özkaynaklarından ya da yabancı kaynaklardan karşılamaktadırlar. Yabancı kaynakların en yaygın olarak kullanılanları banka, para piyasaları, finansal kiralama şirketleri ya da satıcılardan sağlanan fonlardır. İşletmeler ihtiyaç duydukları nakdin yabancı kaynaklarla mı , özkaynaklarla mı finanse etmelerinin daha uygun olacağına karar verirken birden çok faktörü göz önünde bulundururlar. Yabancı kaynak kullanımının faiz, kur farkı, vade farkı gibi maliyetleri bulunmasına rağmen, vergi etkisi ve beklenen kar gibi nedenlerden dolayı özkaynak maliyetinin genelde yabancı kaynak maliyetinden daha büyük olması beklenir. Bu nedenle işletmeler ihtiyaç duydukları fonun finansmanını borçlanma yoluyla sağlamaya çalışırlar.

Bilindiği üzere Uluslararası alanda yeknesak uygulamaların sağlanmasını teminen Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) yayımlanmakta olup, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme esaslarını açıklamaya ilişkin olarak 23 Nolu Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS 23) yayınlanmıştır. UMS 23, 23 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) olarak TMSK tarafından 09/11/2005 tarihinde yayımlanmıştır. Yine UFRS uygulaması ve denetim alanında birliği sağlamak amacıyla 02.11.2011 tarihinde Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kurulmuştur.

İşletmenin varlıklarını yabancı kaynaklarla finanse etmeleri durumunda katlanacakları borçlanma maliyetlerinin, varlıkların maliyeti ile ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği konusunda Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) ve Vergi Usul Kanunu (VUK) çerçevesinde farklı uygulamalar bulunmaktadır. Bu kapsamda, bu çalışmanın amacı, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin esasları ve yöntemleri muhasebe standartları ve uygulamaları ile ülkemiz vergi mevzuatı çerçevesinde değerlendirmektir.

Tez çalışması, konuyla ilgili mevzuat, mesleki kuruluşlarca yayımlanan kitap ve süreli yayınlar, makaleler ve internet ortamındaki veri tabanları aracılığıyla yapılmıştır.

Bu amaçla tez çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, genel tanımlara değinilerek borçlanma kavramı ele alınmış ve borçlanma maliyetlerinin kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Maliyet, gider ve harcama kavramları incelenmiş ve bu kavramların birbirleri ile olan ilişkileri açıklanmıştır.

İkinci bölümde, borçlanma maliyetleri ve muhasebeleştirilmesi 23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı çerçevesinde ele alınmış, standartta yer alan açıklamalar ayrıntılı bir şekilde incelenip, örneklerle desteklenmiştir.

Üçüncü bölümde, konu başlığımızı kapsadığından 21 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı çerçevesinde Kur Değişiminin Etkileri'ne değinilmiş ve örneklere yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, borçlanma maliyetleri; Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunu Kapsamında incelenmiş ve Vergi Usul Kanunu ile Türkiye Muhasebe Standartlarında yer alan mevzuat hükümleri karşılaştırılıp finansal tablolardaki sonuç farkları örneklerle ortaya konmuştur.

Beşinci ve son bölümde ise, vaka incelemesine yer verilmiştir.

1. BORÇLANMA VE BORÇLANMA MALİYETİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

İşletmelerin fon ihtiyacını gidermede başvuracakları kaynaklar, öz kaynaklar ile yabancı kaynaklardır. Günümüzün gelişen ekonomik koşulları öz kaynak kullanan işletmeleri ortadan kaldırmış olup yerine yabancı kaynak kullanan işletmeleri koymuştur. Dolayısıyla işletmeler ihtiyaç duydukları varlıklarını finanse ederken genellikle borçlanma yoluna giderler. Çalışmamızın bu bölümünde, yabancı kaynaklardan temin edilebilecek fonların maliyeti üzerinde durulacaktır.

1.1. Borçlanma Kavramı

Borç kelimesinin, biri dar diğeri geniş olmak üzere iki anlamı vardır. Dar anlamda borç sözü; tek başına bir edimin ifa zorunluluğunu ifade etmektedir. Örneğin kira akdinde kiracının kira borcu, satım akdinde alıcının para borcu, dar anlamda borç sözünü ifade etmektedirler. Halbuki geniş anlamdaki borç sözü; taraflara bir takım görevler yükleyen iki veya daha çok şahıs arasındaki bir hukuki bağı ifade etmektedir.¹

İşletmenin varlıklarını finanse etmede kullanılan kaynakların işletme dışından sağlanan kısmı “yabancı kaynak” olarak nitelenmekte “borç” anlamında kullanılmaktadır. Borç, Kavramsal Çerçeve’de geçmiş olaylardan kaynaklanan ve ödenmesi işletmenin ekonomik fayda sağlayabilecek değerlerinde bir çıkışa neden olacak olan mevcut yükümlülükler olarak görülmektedir. Borcun temel özelliği de; “Bir borcun temel özelliği mevcut bir yükümlülük içermesidir. Yükümlülük belli bir şekilde hareket

---

¹ Turgut Önen, **Borçlar Hukuku**, Ankara:Siyasal Kitabevi, 1996, s.7.

etmeyi veya davranmayı gerektiren bir görev veya sorumluluktur.” şeklinde tanımlanmıştır.²

Kavramsal Çerçeve’de borcun oluşması da şu şekildedir:³

“Borçlar geçmişte olan işlemlerin veya gerçekleştirilen olayların sonucunda oluşur. Örneğin, malların alımı veya hizmetlerin kullanımı, alım veya kullanım sırasında ya da önceden ödeme yapılmamışsa, ticari borç yaratır ya da bir bankadan kredi alınması halinde geri ödenmesi gereken bir borç doğar. Müşterilerinin yıllık alımları üzerinden daha sonra satış indirimleri uygulayan bir işletme de ileride yapacağı indirimleri borç olarak tahakkuk ettirmelidir. Bu durumda, işletmenin yapmış olduğu mal satışları (satış anında indirim için gider karşılığı ayıracağından) aynı zamanda borç doğuran işlemler olmaktadır”.

İşletmeler ekonomik faaliyetlerini yerine getirebilmeleri için kaynaklara gereksinim duyarlar ve bu faaliyetlerin finansmanında öz kaynaklarını ya da yabancı kaynakları kullanacaklardır.

Yabancı kaynaklardan sağlanan fonlar ile oluşan borcun önemli karakteristikleri vardır:⁴

- (a) Zorunlu Ödemeler: Öz kaynaklardan finansman yolu ile sağlanan fonlar genellikle zorunlu ödemeleri gerektirmeyip; yabancı kaynaklardan borçlanma yoluyla sağlanan fonlar sözleşmelerde belirtilen miktarda faiz ve anapara gibi belirli ödemelerin zorunlu olarak yapılmasını gerektirmektedir. Ortaklara belirli aralıklarla kâr payı ödenmesi zorunlu değildir. İşletmenin elde ettiği

---

² Nalân Akdoğan ve Orhan Sevilengül, **Türkiye Muhasebe Standartları İle Uyumlu Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**, Ankara: Gazi Kitapevi, 2007, s.396.

³ KGK, “Kavramsal Çerçeve”, Borçlar Başlıklı Paragraf.

⁴ Semih Büker ve Doğan Bayar, **Finansal Yönetim**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:875, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:463, 2001, ss 247-249.’den İlker Kıymetli Şen, “**Borçlanma Maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi**”, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006, ss 21-22.

kârını dağıtıp dağıtmayacağına şirketin genel kurulu karar vermektedir. Öte yandan borç faizi ve borç taksitlerinin, ödeneceği dönemdeki gelirler bunları karşılayamayacak durumda olsa bile mutlaka ödenmeleri gerekmektedir.

- (b) Vade: Borç, vadesi ne kadar uzun olursa olsun gelecekte mutlaka ödenecektir. Vadeye kadar olan süre içerisinde borç taksitlerle azaltılmamışsa, vade bitiminde ödenecek borç faizleriyle birlikte önemli miktarlara ulaşabilecektir. Öz sermaye ise bunun aksine, ortakların devamlı olarak işletmeye tahsis ettikleri fonları gösterir ve işletme faaliyet gösterdiği sürece geri ödemesi hiçbir zaman söz konusu olmamaktadır.
- (c) Yönetimde Söz Sahibi Olmama: Borç fonları sağlayanlar kredi veren kurumlar olup işletmeye ortak değildirler. Bunun sonucu olarak da işletmenin yönetiminde doğrudan söz sahibi olamazlar. Borçlanma, mevcut yöneticilerin işletme yönetimindeki etkilerinin yok olmasını sağlar. Eğer fonlar işletmenin yeni hisse senedi çıkarılması yolu ile sağlanmışsa, yeni hisse senedi sahipleri eski hisse senedi sahipleri ile aynı haklara sahip olacaktır. Bu durumda yeni hisse senetleri dışarıdaki ortaklar tarafından satın alınmışsa eski ortakların yönetimdeki söz haklarının azalmasına yol açacaktır.
- (d) Maliyet: Borcun maliyeti, öz kaynak fonlarının maliyetinden daha düşüktür. Bu maliyet avantajı, faiz ödemelerinin gider olarak vergileri azaltması nedeniyle daha da artmaktadır. Borç faizleri, vergi matrahının azalmasında gider olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle de vergiden sonraki borcun maliyeti, vergiden önceki maliyetten çok daha düşük olmaktadır. Alacaklılar, alacaklarını alma konusunda öz sermaye sahiplerine göre daha güvenceli durumdadır. Bu yüzden, borçlanma yoluyla sağlanan kaynakların maliyeti daha ucuz olmaktadır.
- (e) Kaldıraç Etkisi: İşletmeden alacaklı olanların ortaklara göre gelirler üzerindeki hakları sabit ve miktarları sınırlıdır. Alacaklılara ödenecek borçları aşan gelirler işletmenin ortakları olan hisse senedi sahiplerine aittir. Çalışma sonuçları olumlu olduğu sürece, ortakların toplam sermayeye katkıları oranında fazla olan gelirler üzerinde istekleri olacaktır. İşletmenin sermaye

yapısında borç fonlarının kullanılması sonucunu doğuran bu etki “kaldıraç etkisi” olarak bilinmektedir.

İşletmeler, varlıklarını edinmek için gerek duydukları kaynakların tamamını öz kaynaklardan karşılayamazlar. Bu, hem teknik açıdan olanaksızdır (vergi sorumluluğunun yerine getirilmesinde vergi dairesine veya sosyal güvenlik kurumlarına doğan borçlar gibi), hem de rasyonel bir davranış değildir. Yatırımların tamamını öz kaynaklardan karşılayan bir yönetici, “finansal kaldıraç” etkisinden yararlanmamak gibi rasyonel olmayan bir davranışta bulunmuş olur.⁵

Günümüzde ekonomik konjonktürün çok çeşitli olumsuz etkisi, işletmelerin gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde kaynak ihtiyacını her geçen gün artırmaktadır. Varlıklarını öz kaynaklarla karşılayamayan işletmeler, faaliyetlerini kesintisiz bir şekilde sürdürmek, ödemelerini zamanında yapabilmek, müşteri ihtiyaçlarını zamanında karşılamak ve küreselleşen dünyada gerek ulusal gerekse uluslararası alanlarda rekabet edebilmek ve daha fazla söz sahibi olabilmek için, ek kaynak edinmek zorunda kalmaktadır. Bu nedenle işletmeler, gerek yatırım döneminde ve gerekse işletme döneminde varlıklarını artırmak veya yenilemek amacıyla borçlanmaktadır. Bu borçlanmalardan dolayı da işletmeler faiz, komisyon, vade farkları ve kur farkları gibi borçlanma maliyetlerine katlanmak zorunda kalmaktadırlar.⁶

1.1.1. Borçlanma Maliyetleri

İşletmelerin nakit ihtiyaçlarını öz kaynaklar dışındaki herhangi bir kaynaktan sağlamaları durumunda katlanmak zorunda oldukları finansal yük genellikle “borçlanma maliyeti” veya “finansman gideri” olarak ifade edilmektedir. Ancak söz konusu finansal yükün gider veya maliyet olarak

---

⁵ Nejat Tenker, **Finansal Muhasebe**, Ankara:Gazi Kitabevi, 1999, s.237.

⁶ Abitter Özulucan ve Zeki Doğan, SPK,VUK ve TMS 14 Çerçevesinde Borçlanma Maliyetlerinin Karşılaştırılması ve Muhasebeleştirilmesi, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, S.10, (Nisan 2001), s.86.

muhasebeleştirilmesine karar verme aşamasında temel alınacak kriterler konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır: Konu “borçlanma maliyetleri” olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın direkt ilgili varlıklarla ilişkilendirmek suretiyle maliyet olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği, “finansman giderleri” olarak ele alınacak olursa ilgili tutarın ortaya çıktığı dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği izlenimi ortaya çıkmaktadır.⁷

Borçlanma Maliyetlerini açıklayan 23 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23)'nda finansman giderleri kavramı yerine, borçlanma maliyetleri kavramının kullanılması; bu giderlerin finansman fonksiyonunun yarattığı maliyetler olduğunun vurgulanmasını sağlamaktır.⁸ Bu anlamda borçlanma maliyetleri kavramı finansman giderleri kavramından daha geniş bir anlamı ifade etmektedir.⁹

Borçlanma maliyetleri çeşitleri kullanılan kaynağın türüne göre aşağıdaki gider unsurlarından oluşmaktadır;

- (a) Vade Farkı,
- (b) Faiz Giderleri,
- (c) Kur Farkı,
- (d) Komisyon Giderleri.

1.1.1.1.Vade Farkları

Vade farkını, herhangi bir mal veya hizmetin peşin satış fiyatı ile taksitli ya da vadeli satış fiyatı arasındaki fark olarak tanımlayabiliriz.

---

⁷ Nazlı Kepçe, “Finansman Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolarda Raporlanması”, **Mali Çözüm Dergisi**, S.57, (Ekim-Kasım-Aralık 2000), s.1.

⁸ Orhan Sevilengül, **Borçlanma Maliyetleri Standardının Dayandığı Esaslar**, Ankara:Türmob Yayınları, 2003, s.600.

⁹ Ali Deran ve İncilay Savaş, Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının 23 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Kapsamında Değerlendirilmesi, **Mali Çözüm Dergisi**, S.124 , (Temmuz-Ağustos 2014), s.115.

Mal satışı nakit olarak gerçekleşeceği gibi, taksitle veya vadeli de yapılabilir. Taksitli veya vadeli satışlar nedeni ile peşin satışlara nazaran alınan ek bedel; vade farkı olmaktadır. Diğer yandan taksitlerin veya vadeli satışta ise bedelin belirlenen tarihte ödenmemesi nedeniyle müşteriden alınan ek bedelde vade farkıdır. Başka bir deyişle vade farkları; mal bedelinin, malın teslim edildiği tarihten daha sonra tahsil edilmesi dolayısıyla alınan bir tür faiz, bir gecikme zammıdır.¹⁰

1.1.1.2. Faiz Giderleri

İşletmeler finansman ihtiyacını karşılamak, yatırımlarını artırmak, ticari alanda nakit sıkıntısını gidermek, iş ve işlemlerinin aksamasını önlemek adına banka veya benzeri kredi kuruluşlarından, bankerlerden, faaliyet konusu borç para alıp vermek olan ya da olmayan işletmelerden kredi kullanabilmektedir. Kullanılan bu krediler yurt içinden alınabileceği gibi gelişen ve değişen dünyada, uluslararası ilişkilerin yoğun yaşandığı günümüzde, yurt dışından da temin edilebilmektedir.¹¹

Söz konusu yatırımların finansmanında kullanılan krediler için, kredi veren kuruluşlara, borç verdikleri tutarlar üzerinden belli yöntemlerle ve belli oran üzerinden hesaplanarak ödenen tutarı faiz olarak tanımlayabiliriz.

1.1.1.3. Kur Farkları

Yabancı bir ülke para biriminin, ulusal para cinsinden değeri “kur” olarak ifade edilmektedir.

Yaygın kullanımda yabancı ülke paralarına genel olarak “döviz” denmektedir.

---

¹⁰ Nuri Değer, “Vade Farkı Uygulamasının Vergilendirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, S.94, (Ekim 2000), s.97.

¹¹ Yalçın Yalçın, “Yurtiçi ve Yurtdışı Kaynaklı Köprü Kredilerin BSMV ve KDV Karşısındaki Durumu”, **Vergi Dünyası Dergisi**, S.405, (Mayıs 2015), s.62.

Ancak, teknik olarak nakit şeklinde olan eldeki paraya “efektif”, nakde dönüştürülebilir herhangi bir araç şeklinde olanlara (banka havalesi, ödeme emri, döviz poliçeleri, mevduat sertifikaları, seyahat çekleri vb.) da “döviz” adı verilmektedir. Yabancı ülke paralarının fiyatına “döviz kuru” denmektedir. Döviz kuru, iki ulusal para arasındaki değişim oranı olarak da tanımlanabilir.¹²

Kur farkı, aynı sayıdaki yabancı para birimlerinin farklı döviz kurları üzerinden sunulması ile oluşan raporlama farkıdır.¹³

1.1.1.4. Komisyon Giderleri

Komisyon, işletmelerin genellikle bir finans kuruluşuna yaptırmış oldukları hizmetlerin karşılığında söz konusu kuruluşa ödemiş oldukları tutardır.

Komisyon giderleri; Tekdüzen Hesap Planı’nın Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar Grubu’nda, işletmenin; acente, temsilci veya benzeri hizmet işletmelerine, bu hizmetleri karşılığında ödenen giderler olarak tanımlanmaktadır. İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili olarak ödediği komisyonlar bu hesaba alınmaz.¹⁴

1.2. Maliyet Gider ve Harcama Kavramları

Borçlanma maliyetleri kavramının daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla, maliyet kavramı ile maliyet kavramını açıklamada kullanılan gider, harcama kavramları ve bunların birbirleri ile ilişkisine değineceğiz.

---

¹² Necdet Sağlam ve Osman Sağlam, **TMS-21 Kur Değişiminin Etkileri**, Necdet Sağlam, Salim Şengel, Bünyamin Öztürk (Editörler), **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2007, s.673.

¹³ Barry J.Epstein ve Eva K.Jermakowicz, **IFRS Policies and Procedures**, USA: John Wiley & Sons Inc, 2007, s.436.

¹⁴ Orhan Sevilengül, **Genel Muhasebe**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2003, s.678.

1.2.1. Maliyet Kavramı

Maliyet, belirli bir amaca ulaşmak için katlanılan fedakarlıkların parasal değeridir.

İşletmeler, elde ettikleri iktisadi varlıkları farklı biçimlerde kullanır ve tüketirler. Üretim yapmak amacıyla tüketilen iktisadi varlıkların değeri işletmeler açısından maliyettir. Maliyet kavramı şöyle de tanımlanabilir: İşletmelerin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmetlerin elde edilmesinde kullanılan üretim faktörlerinin parasal olarak ifadesine “maliyet” denir.¹⁵

İşletme faaliyetlerinin kârlılığı ve verimliliğinin ölçülmesi, bu faaliyetler yürütülürken katlanılan fedakarlıklara, yani maliyetlere bağlıdır. Söz konusu maliyetler; eğer işletme bir üretim işletmesi ise üretim maliyeti, ticari bir işletme ise ticari mal maliyeti veya işletmenin esas faaliyetini yürütmek için gerekli olan dönen ve duran varlıkların yatırım maliyeti olabilir.¹⁶

1.2.2. Gider Kavramı

Gider, işletmelerin normal faaliyetlerini ve varlığını sürdürebilmesi ve gelir elde edebilmesi için belli bir hesap döneminde kullandıkları ve tükettikleri mal ve hizmetlerin parasal değeridir.¹⁷

Gider kavramının temel unsurlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;¹⁸

---

¹⁵ Feyral Orhon Basık, İdil Kaya ve Serhat Yanık, **Maliyet Muhasebesi Çözümlü Problemler ve Test Soruları**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2011, s.2.

¹⁶ Rüstem Hacirüstemoğlu, **Maliyet Muhasebesi**, İstanbul: Ders Kitapları A.Ş., 1995, s.10.'e göre Şen,a.,g.,e., s.13.

¹⁷ Basık, Kaya ve Yanık, **a.g.e.**, s.2-3.

¹⁸ Özcan Unutkan, “Telefon, Su ve Elektrik İdarelerine Ödenen Gecikme Zamlarının Gider Niteliği ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, S.61,

<http://www.ismmmo.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=61>, (Erişim Tarihi: 08.05.2015)

- (a) Gider işletme faaliyetlerinin ve varlığının sürdürülebilmesiyle doğrudan ilgili olmalıdır. İşletmeyle birinci dereceden ilgisi kurulamayan unsurlar işletmeler yönünden gider değil, harcama sayılabilirler.
- (b) İşletmeler yönünden giderlerin temel fonksiyonu gelir elde etme amacını gerçekleştirme kabiliyetleridir. İşletme faaliyetlerinin sürdürülmesi anlamında gelirin sonraki yıllarda elde edilmesi veya gider kavramı içerisinde değerlendirilebilecek harcamaların gelirin elde edilmesine olan etkisinin az olması bunların gider sayılmalarına engel değildir.
- (c) Gider belirli bir döneme ilişkin olmalıdır. Bu açıdan peşin ödenen kiralarda olduğu gibi, yapılan ödemenin gelecek yılları ilgilendirmesi durumunda yapılan ödemeler ancak ilgili oldukları yılların gideri sayılabilirler.

1.2.3. Harcama Kavramı

Harcama, bir iktisadi değer elde edilmesi sırasında ödeme yapılmasıdır. Nakit çıkışını gerektiren bir olaydır.

Herhangi bir amaçla işletme tarafından ödenen paranın, katlanılan borcun parasal ifadesidir.

Harcama, üretim ve hasılat döngüleri işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili döngüler olup birbirleri ile ilişkilidir. Örneğin, hammaddenin satın alınarak işletme deposuna girdiği ana kadar gerçekleştirilen faaliyetler harcama döngüsünü, hammaddenin imalat sürecinden geçerek nihai ürünün elde edilmesi üretim döngüsünü, nihai ürün satışının gerçekleştirilmesi ve tahsilâtının yapılması ise hâsılat döngüsünü oluşturmaktadır. Finansman döngüsü ise bu işletme faaliyetlerinin en kârlı ve verimli şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli olan fon veya varlıkların yönetimi ile ilgili faaliyetlerdir.¹⁹

---

¹⁹ Evren Dilek Şengür ve Havva Nur Çiftçi, İşletmelerde Faaliyetlerin Sınıflandırılması ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri, **Mali Çözüm Dergisi**, S.108, (Kasım-Aralık 2011), s.40

Muhasebe açısından harcama; nakit ödeme olabileceği gibi borçlanma şeklinde de olabileceğinden, harcama kavramı ödeme kavramından daha geniş kapsamlıdır. Şöyle ki; harcama, ödeme veya borçlanma olduğundan, bir iktisadi kıymeti satın alırken satın alma işlemi kısmen peşin, kısmen kredili yapıldı ise, satın alma işlemine karşılık satıcıya peşin ödenen ve ileride söz konusu iktisadi varlık için yapılacak geri kalan ödemelerin toplamı bu iktisadi varlığın maliyeti olacaktır. Yani, bir mal veya hizmet elde etmek için yapılan her harcama bir maliyet doğurmaktadır.²⁰

1.3. Maliyet, Gider ve Harcama Kavramlarının Karşılaştırılması

1.3.1. Maliyet – Gider İlişkisi

Gider kavramı da maliyet kavramı gibi bir mal veya hizmet tüketimini ifade eder fakat gider üretime bağlı olmayan mal veya hizmet tüketimini ifade etmektedir.

Geniş kapsamlı maliyet yaklaşımında gider kavramı, maliyet kavramına dayanılarak tanımlanır: Muhasebede giderler, belirli bir dönemin gelirlerine uygulanan maliyetlerdir. Dönem kârı da, döneme ait gelirlerle giderler arasındaki fark olarak tanımlandığına göre, dönem zarfında hangi maliyetlerin ne kadarının gidere dönüştürüldüğü kârın ölçülmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Maliyetlerin gidere dönüştürülmesini yöneten başlıca üç kural bulunmaktadır.²¹

- (a) Sebep – Sonuç İlişkisi: Kural olarak maliyetler, yarattıkları gelire karşılık giderleştirilirler. Böylece bazı maliyetlerle direkt ilişkisi olan maliyetler, bu ilişkiye dayanılarak giderleştirilirler. Örneğin, satılan mamullerin maliyeti ile satış gelirleri arasında yakın bir ilişkinin olduğu aşikardır.

---

²⁰ Ali Kartal, **Maliyet Muhasebesi**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 792, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 402, 2000, s.10.'den Şen, a.g.e., s.16.

²¹ Nasuhi Bursal ve Yücel Ercan, **Maliyet Muhasebesi**, 4. Baskı, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 888, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 476, 2001, ss.4-5.'den Şen,a.g.e.,s.17-18.

- (b) Sistematik Dağıtım: Bu kurala göre, gelirlerle arasında direkt ilişki kurulamayan bazı maliyetler de dönemler arasında paylaştırılmaya çalışılır. Bir maliyetin belirli sayıda muhasebe dönemine dağıtılması istendiğinde, öncelikle dağıtılacak maliyetin, varlığın ömrü boyunca gelir yaratması veya gelirin yaratılmasında doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlaması gerekmektedir. Bir maliyetten, yalnızca tek bir muhasebe döneminde yararlanılırsa o maliyet o dönemin gideri olarak tanınmalıdır. Birden fazla dönemde yararlanılan bir varlığın maliyeti ise, varlığın dönemleri yararlandırırken uğrayacağı tükenmelerin dağılımıyla orantılı olarak o döneme dağıtılır.
- (c) Giderin Hemen Tanınması: Maliyetler, sağladıkları gelirler veya yararlarla ilişkileri temel alınarak giderleştirildiği için, gelecek dönemlerde herhangi bir gelir veya yarar sağlamayacağı tespit edilen maliyetler cari dönemin gideri olarak tanınırlar (başarısız bir araştırma geliştirme faaliyetlerinin maliyeti gibi). Tespitteki zorluk ve önemlilik kavramının uygulanması da bazı maliyetlerin cari dönemin gideri olarak tanınmasına yol açabilir. Örneğin yönetim personeli aylıklarının veya satış faaliyeti maliyetlerinin gelecek dönemleri ne ölçüde yararlandıracağının doğru ölçülebilmesi genellikle mümkün değildir. Bu nedenle satış ve yönetim maliyetleri, maliyet olarak doğdukları dönemin gideri olarak tanınırlar.

1.3.2. Gider – Harcama İlişkisi

Gideri daha önce de açıkladığımız üzere faydası tükenmiş bir maliyet olarak tanımlayabiliriz. Maliyetin gidere dönüşmesi için yararının belli bir dönemde tükenmiş olması gerekmektedir. Harcamanın gidere dönüşmesi için harcama karşılığında elde edilen faydanın aynı dönemde tüketilmesi gerekmektedir.

Örnek : Özfidan Ayakkabı Üretim İşletmesi ekonomik ömrü 5 yıl olan bir duran varlığı 200.000 TL bedel karşılığı peşin olarak satın almıştır.

Peşin bedelle alım yapıldığı için ödenen 200.000 TL için harcama diyebiliriz. 40.000 TL tutarındaki yıllık amortisman gideri ise gideri oluşturur.

2. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI - 23 BORÇLANMA MALİYETLERİ STANDARDI

2.1. Genel Açıklama

İşletmeler faaliyetlerini ve yatırımlarını öz kaynakları ve yabancı kaynaklar ile finanse ederler. Yabancı kaynakların da bir borçlanma maliyeti söz konusudur. Borçlanma maliyetleri bir işletmenin finansman faaliyetlerinin maliyeti olarak karşısına çıkar. Borçlanma maliyetlerinin en önemli kısmı kullanılan yabancı fonlarla ilgili katlanılan maliyettir. Borçlanma maliyetlerinin raporlanması konusunda ulusal ve uluslar arası standartlar mevcuttur. Uluslararası muhasebe standartlarının açıklamalarında borçlanma maliyetleri, kısa ve uzun vadeli borçlanmalara ait faizler, yapılan indirim ve iskontoların itfası (tahvilli borçlarda, finansman bonusu ihracında), finansal kiralama faaliyetlerine ait katlanılan maliyetler, yabancı paralı borçlanmalarda katlanılan kur farkları olarak ifade edilir.²²

Bu bağlamda borçlanma maliyetleri, bir işletme tarafından borçlanılan fonlarla ilgili olarak katlanılan aşağıdaki unsurları ihtiva eder:²³

- (a) Bankadaki hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,
- (b) Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,
- (c) Borç anlaşmalarına ilişkin olarak katlanılan yan maliyetlerin itfaları,
- (d) 17 no'lu uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olarak finansal tablolara alınan finansal kiralamalara göre oluşan finansal giderler,

²² Sabri Bektöre ve Necdet Sağlam, **TMS-23 Borçlanma Maliyetleri**, Necdet Sağlam, Salim Şengel, Bünyamin Öztürk (Editörler), **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2007, s.705.

²³ Başak Ataman Akgül ve Hüseyin Akay, **Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2002, s.123.

- (e) Faiz maliyetine bir ayarlama olarak kabul edilen yabancı para cinsinden borçlanmalar nedeniyle ortaya çıkan kur farkları.

Dünyada borçlanma maliyetlerinin nasıl muhasebeleştirileceği konusunda çeşitli düzenlemeler vardır. Bunlar arasında Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB – Financial Accounting Standard Board) ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun borçlanma maliyetlerinin raporlanması konusunda standartları bulunmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu işletmelerin kullandıkları kaynaklarla ilgili olarak ortaya çıkan finansman maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin uygulamaları 23 no’lu ve “Borçlanma Maliyetleri” adını taşıyan Uluslararası Muhasebe Standardında (IAS-International Accounting Standards- 23) kabul etmiştir.²⁴

IAS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı gereğince, bir varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilen (amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale getirilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklar) borçlanma maliyetleri varlığın maliyetine dahil edilir.²⁵

Temel tartışma noktalarından biri, bir varlık edinimi için katlanılan finansal maliyetlerin, bu varlığın yapımı veya inşası sırasında aktifleştirilip aktifleştirilmeyeceği noktasında gündeme gelmektedir. Bu konuda, öteden beri, doğrudan atfedilebilen finansal maliyet unsurlarının aktifleştirilmesi gerektiği yönünde bir iddia mevcuttur. Bu iddiayı savunanların gerekçesi ise, varlık edinimlerine ilişkin finansal maliyetleri giderleştirmenin, söz konusu varlığın yapımı ile bu varlığın satın alımı arasındaki seçim kriterini bozduğu yönündeki görüştür. Yine aynı fikir savunucuları, finansal maliyetleri aktifleştirme yönteminde, elde edilmeye çalışılan varlığın piyasa değerine daha çok yaklaşıldığından ve dolayısıyla da projenin başarı veya başarısızlığı konusunda da daha fazla aydınlatıcı bir bilgiye sahip olunabileceğinden bahsetmektedirler. Ancak 1984 yılına kadar da bu konuda herhangi bir standart oluşmamış, 1984 yılının Mart ayında

²⁴ Bektöre ve Sağlam, **a.g.e.**, s.706

²⁵ Deloitte, <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias23>, (Erişim Tarihi : 05.06.2015).

IASC (International Accounting Standards Committee), 23 no“lu standart olan “Borçlanma Maliyetleri”ni yayımlamıştır.²⁶

Standartta borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik “Temel Yöntem” ve Uygulanabilir Alternatif Yöntem” olmak üzere iki yöntem belirtilmiştir. Bu yöntemlerden “Temel Yöntem” borçlanma maliyetlerinin gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilmesi ve gelir tablosunda raporlanmasını gerektirirken, “Uygulanabilir Alternatif Yöntem” özellikli varlıkların satın alınması, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetlerinin varlığın bir parçası olarak muhasebeleştirilmesini ve bilançonun aktifinde raporlanmasını mümkün kılmaktadır.²⁷

Ülkemizde Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu 17.06.1999 tarihli toplantısında UMS-23 Borçlanma Maliyetleri Standardını kabul etmiş ve 01.01.2000 tarihinde TMS-14 nolu standart olarak yürürlüğe koymuştur.²⁸

TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı ile ilgili ülkemizde yapılan güncellemeler ve yürürlük tarihleri aşağıda olduğu gibidir.²⁹

“TMS 23 Borçlanma Maliyetleri” Standardı 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 09.11.2005 tarih ve 25988 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Söz konusu Standart, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla

- (a) 15.07.2007 tarih ve 26583 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 46 sıra no’lu
- (b) 28.11.2008 tarih ve 27068 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 114 sıra no’lu
- (c) 12.11.2014 tarih ve 29173 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 34 sıra no’lu

²⁶ Muhittin Bekler, “Borçlanma Maliyetlerinin Uluslar arası Muhasebe Standardı, Türk Muhasebe Standardı ve Vergi Mevzuatı Bakımından Değerlendirilmesi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, S.312 (Ağustos 2007), <https://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=4763>, (Erişim Tarihi: 15.02.2014).

²⁷ Bektöre ve Sağlam, **a.g.e.**, s.706

²⁸ Süleyman Yükçü, M.Yılmaz İçerli ve Gülşah Uğurluel, “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I”, **Yaklaşım** , S. 184 (Nisan2008)<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8630>, (Erişim Tarihi 17.02.2014).

²⁹ “TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı”, (Çevrimiçi) http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_2015/TMS/TMS23.pdf (Erişim Tarihi : 25.08.2015).

Tebliğler aracılığıyla güncellenmiştir.

Birinci değişiklik TMS 23'ün Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan yeni halinin mevzuatımıza kazandırılmasına ilişkin olup, esas itibariyle 31.12.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Sözü edilen yeni TMS 23'ün erken uygulanma imkanı da bulunmaktadır. Erken uygulama durumunda önceki TMS 23 yürürlükten kalkmaktadır.

İkinci değişiklik ise doğrudan TMS 23 tarafından yapılmış olup, 31.12.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.

Üçüncü değişiklik doğrudan TMS 23 tarafından yapılmış olup, 31.12.2015 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.

Yapılan asıl değişiklik standartta yer alan yöntemlere ilişkindir. Buna göre temel yöntem ve alternatif yöntem ayırımından vazgeçilmiş ve alternatif yöntem borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde tek uygulama haline getirilmiştir.³⁰

2.2. Standardın Temel İlkesi

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşaaı veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri bu varlığın maliyetinin bir parçasını oluşturur. Diğer borçlanma maliyetleri gider olarak muhasebeleştirilir.³¹

2.3. Standardın Kapsamı

İşletmeler, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde bu standardı uygularlar.³² Ancak aşağıda belirtilen konular standardın kapsamında değildir.³³

---

³⁰ Süleyman Yükçü, M.Yılmaz İçerli ve Gülşah Uğurluel, "TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I" **a.g.m.**, (Erişim Tarihi 17.02.2014).

³¹ TMS 23, Temel İlke başlıklı paragraf.

³² TMS 23, Kapsam başlıklı paragraf 2.

³³ TMS 23, Kapsam başlıklı paragraf 3-4.

- (a) Borç olarak sınıflandırılmayan, imtiyazlı hisseler dahil, öz kaynakların gerçekleşen veya tahmini maliyetleri ile ilgili konular bu standardın kapsamında değildir.
- (b) İşletmelerce aşağıdaki varlıkların elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak bu standardın uygulanması gerekli değildir:
- Gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülen bir özellikli varlık, örneğin bir canlı varlık,
  - Çok miktarda ve tekrarlanarak imal edilen veya üretilen stoklar.

2.4. Tanımlar

Borçlanma Maliyetleri: TMS 23'e göre borçlanma maliyetleri bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderlerdir.³⁴

Borçlanma maliyetleri bir işletmenin finansman faaliyetlerinin maliyetidir. Borçlanma maliyetlerinin en önemli kısmı kullanılan yabancı fonlarla ilgili katlanılan maliyettir. Uluslararası muhasebe standartlarının açıklamalarında borçlanma maliyetleri, kısa ve uzun vadeli borçlanmalara ait faizler, yapılan indirim ve iskontoların itfası (tahvilli borçlarda, finansman bonusu ihracında), finansal kiralama faaliyetlerine ait katlanılan maliyetler, yabancı paralı borçlanmalarda katlanılan kur farkları olarak ifade edilir.³⁵

Esas olarak, borçlanma maliyetleri, borçlanmanın niteliği ve yöntemine bakılmaksızın, oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. Ancak bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgisi bulunan borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetine dahil edilerek aktifleştirilir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir.³⁶

---

³⁴ TMS 23, Tanımlar başlıklı paragraf 5.

³⁵ Bektöre ve Sağlam, **a.g.e.**, s.707-708

³⁶ İpek Türker, **Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri**, Ankara: Türmob Yayınları-407, 2011, s.126.

Standarda göre borçlanma maliyetleri arasında aşağıdakiler sayılabilir:³⁷

- (a) “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardında tanımlanan etkin faiz oranı yöntemi kullanılarak hesaplanan faiz gideri
- (b) “TMS 17 Kiralama İşlemleri” Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri ve
- (c) Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetleri ile ilgili düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları.

Özellikli Varlıklar: Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.³⁸

Standarda göre aşağıdakilerden herhangi biri koşullara bağlı olarak, özellikli varlık olabilir:³⁹

- (a) Stoklar,
- (b) İmalat tesisleri,
- (c) Enerji üretim tesisleri,
- (d) Maddi olmayan duran varlıklar,
- (e) Yatırım amaçlı gayrimenkuller.

Özellikli varlıkla doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri; güvenilir bir biçimde ölçülebilmeleri ve işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlamalarının muhtemel olması durumunda, bu varlık maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilir. Faiz üzerindeki enflasyonist etkinin arındırılması amacıyla TMS 29 ayrıca uygulanır. Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, özellikli varlıkla ilişkili harcamaların hiç yapılmamış olması durumunda ortaya çıkmayacak borçlanma maliyetleridir.⁴⁰

---

³⁷ TMS 23, Paragraf 6.

³⁸ TMS 23, Paragraf 5.

³⁹ TMS 23, Paragraf 7.

⁴⁰ Muzaffer Küçük, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması-Genel Bakış-**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık, 2012, s.132.

Özellikli varlıklar, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır. Satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar, üretim tesisleri, enerji üretim tesisleri ve yatırım amaçlı gayrimenkuller özellikli varlıklardır. Sürekli olarak veya kısa bir süre içerisinde büyük miktarlarda tekrarlanarak üretilen stoklar, özellikli varlık değildir.⁴¹

Finansal varlıklar ve kısa süre içerisinde üretilen veya imal edilen stoklar özellikli varlık değildir. Elde edildiklerinde amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelen varlıklar da, özellikli varlık değildir.⁴²

2.5. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

İşletmelerce, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilir. İşletmeler, diğer borçlanma maliyetlerini oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirirler.⁴³

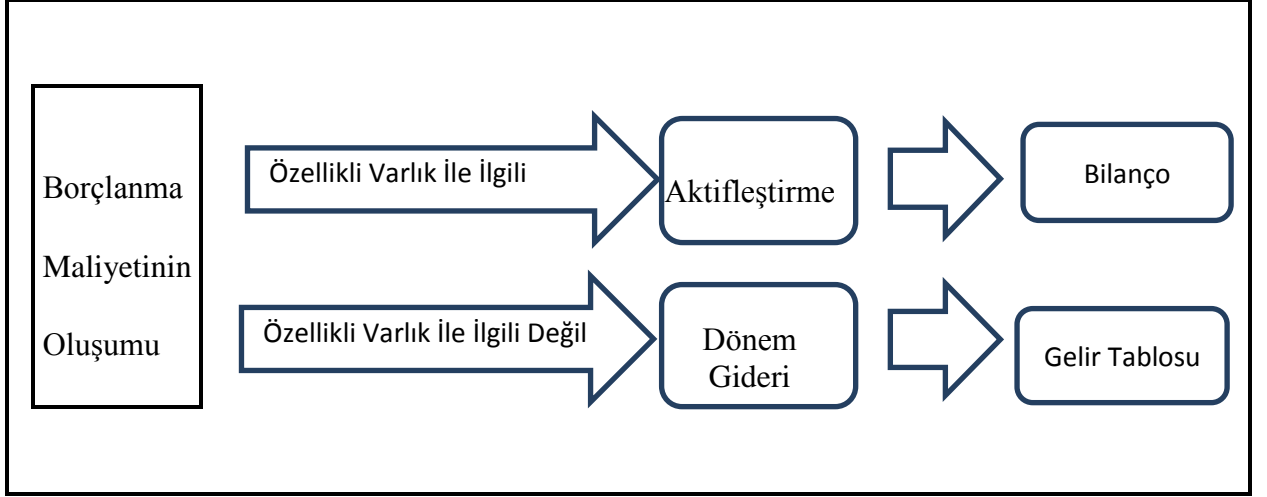
⁴¹ Türker, **a.g.e.**, s.125.

⁴² TMS 23, Paragraf 7.

⁴³ Gürbüz Gökçen, Başak Ataman ve Cemal Çakıcı, **Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları**, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2011, s.318.

Tablo 1: Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi ⁴⁴

2.5.1. Özellikli Varlıklar Durumu Hariç Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Özellikli varlıklarla ilgili olmayan borçlanma maliyetleri (faiz, komisyon, kur farkları v.b.) oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir.⁴⁵

Örnek : Bir telefon bayisi 01.02.2014 tarihinde satmak için aldığı 10 adet cep telefonunu 2 ay sonra ödemek üzere 7.000 TL ‘na satın almıştır. Telefonların bir adedinin peşin satış fiyatı 500,00 TL’dir. (KDV dikkate alınmamıştır)

Cep telefonu özellikli varlık niteliğinde olmadığından vade farkına isabet eden tutar doğrudan dönem gideri ile ilişkilendirilecektir.

⁴⁴ M.Vefa Toroslu, **Türkiye Muhasebe Standartlarında Hasılat-Maliyet İlişkisi**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011, s.185.

⁴⁵ İbrahim Güler, **Açıklamalı, Yorumlu ve Karşılaştırmalı Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Kobi TFRS Uygulaması**, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık, 2012, s.425.

Muhasebe kaydı aşağıdaki şekilde olacaktır:

		01.02.2014		
1				
	153 TİCARİ MALLAR		5.000	
	180 PEŞİN ÖDENEN GİDERLER		1.000	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ		1.000	
	320 SATICILAR			7.000
	/			

Dönemsellik ilkesi gereği peşin ödenen giderler hesabına alınan 1.000 TL'nin dönem gideri olarak kaydedilmesine ait muhasebe kaydı:

		31.03.2014		
2				
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ		1.000	
	180 PEŞİN ÖDENEN GİDERLER			1.000
	/			

Finansman giderlerinin sonuç hesaplarına aktarılması:

		31.03.2014		
3				
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ		1.000	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ			1.000
	/			

		31.03.2014		
4				
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ		1.000	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ			1.000
	/			

Örnek : İşletme, XYZ Bankasından 02 Haziran 2014 tarihinde 50.000 TL, % 15 faizle kredi almıştır. Kredinin vadesi 31 Ocak 2015 tarihinde sona erecektir. Anapara ve faiz ödemesi vade sonunda yapılacaktır.

Faiz hesaplaması aşağıdaki gibi yapılır:

$$\frac{50.000 \times 15 \times 209}{36.500}$$

= **4.294,52 TL**

Faizin dönem giderine aktarılmasına ilişkin muhasebe kaydı:

		31.12.2014		
1				
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ		4.294,52	
	300 BANKA KREDİLERİ			4.294,52
		/		

Örnek : Bir üretim işletmesi yurt dışındaki bir bankadan 01.01.2008 tarihinde 15.000 dolar tutarında 1 yıl vadeli, ana para ve faiz ödemesi vade sonunda yapılmak üzere işletme kredisi alıyor. Kredinin faiz oranı % 6 dır. İşlem tarihinde yurt içindeki banka kredilerinin ortalama faiz oranı % 10 dur.⁴⁶

İşlem tarihindeki kur : 1 \$ = 1,30 TL

Dönem sonundaki kur : 1 \$ = 1,50 TL

Dönemin borçlanma maliyetleri tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

Dönemin faiz gideri = 15.000 x 0,06 x 1,5 = **1.350 TL**

Kur farkından dolayı kredi

ana para tutarındaki artış = 15.000 x 1,3 = 19.500 TL

15.000 x 1,5 = 22.500 TL

Fark

3.000 TL

Yurtiçi banka kredi faiz oranı üzerinden hesaplanan tutar:

15.000 x 1,3 = 19.500 TL x 0,10 = **1.950 TL**

⁴⁶ Yıldız Özerhan ve Serap Yanık, TMS TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Ankara: Türmob Yayınları-427, 2011, s.433-434-435-436

Yurtiçi banka kredi faiz oranı ile yabancı paralı banka kredi faiz oranı arasındaki fark :

$$1.950 - 1.350 = \mathbf{600 \text{ TL}}$$

Kur farkından dolayı kredinin ana para tutarında 3.000 TL artış meydana gelmiştir. Bu artışın 600 TL'lik kısmı borçlanma maliyeti olarak dikkate alınır. Böylece toplam borçlanma maliyetleri 1.950 TL olur. Bunun 1.350 TL'lik kısmı dönemin faiz giderinden, 600 TL'lik kısmı ise, yurt içi kredi faiz oranı ile yabancı paralı kredi faiz oranı arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Kur farkından dolayı kredi tutarında meydana gelen artışın 2.400 TL (3.000 – 600) lık kısmının ise TMS 21 nolu standarda göre muhasebeleştirilmesi gerekir.

(a) Kredi alındığında aşağıdaki kayıt yapılır;

		01.01.2008	
1	102 BANKALAR	300 BANKA KREDİLERİ (15.000 x 1,30 = 19.500 TL)	19.500
		/	19.500

(b) Vade sonunda yapılması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir;

		31.12.2008	
2	780 FİNANSMAN GİDERLERİ 656 KAMBİYO ZARARLARI	300 BANKA KREDİLERİ	1.950 2.400
	Faiz Gideri : 1.350 Kur Farkı : 3.000	/	4.350

		31.12.2008	
3	300 BANKA KREDİLERİ	102 BANKALAR	23.850
	Ana para : 15.000 USD x 1,50 = 22.500 Faiz gideri : = 1.350	/	23.850

Yukarıdaki örnekte, yurt içi kredi faiz oranının % 23 olması durumunda,

Dönemin borçlanma maliyetleri tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$\text{Dönemin faiz gideri} = 15.000 \times 0,06 \times 1,5 = \mathbf{1.350 \text{ TL}}$$

Kur farkından dolayı kredi

$$\text{ana para tutarındaki artış} = 15.000 \times 1,3 = 19.500 \text{ TL}$$

$$15.000 \times 1,5 = \underline{\underline{22.500 \text{ TL}}}$$

Fark

3.000 TL

Yurtiçi banka kredi faiz oranı üzerinden hesaplanan tutar:

$$15.000 \times 1,3 = 19.500 \text{ TL} \times 0,23 = \mathbf{4.485 \text{ TL}}$$

Yurtiçi banka kredi faiz oranı ile yabancı paralı banka kredi faiz oranı arasındaki fark :

$$4.485 - 1.350 = \mathbf{3.135 \text{ TL}}$$

Kur farkından dolayı kredinin ana para tutarı 3.000 TL artmıştır. Bu farkın tamamı borçlanma maliyeti olarak dikkate alınır. Çünkü, eğer işletme yurt içindeki bir bankadan TL karşılığı bir kredi kullanmış olsaydı, toplam 4.485 TL borçlanma maliyetine katlanmak zorunda kalacaktı. Oysa, yabancı paralı borçlanmanın maliyeti kur farkı da dahil olmak üzere bu tutarın altında gerçekleşmiştir. Bu nedenle faiz gideri ve kur farkının tamamı borçlanma maliyeti olarak dikkate alınır. Böylece toplam borçlanma maliyetleri 4.350 TL olur. Bunun 1.350 TL'lık kısmı dönemin faiz giderinden, 3.000 TL'lık kısmı ise, borç maliyetinin düzeltilmesinden kaynaklanır. Dolayısıyla TMS 21 nolu standarda göre muhasebeleştirilen bir kur farkı ortaya çıkmaz. Kur farkının tamamı borçlanma maliyetlerine ilave edilir.

		31.12.2008	
1	780 FINANSMAN GİDERLERİ		
		4.350	
	300 BANKA KREDİLERİ		4.350
	Faiz Gideri : 1.350		
	Kur Farkı : 3.000		

		31.12.2008		
2	300 BANKA KREDİLERİ Ana para : 15.000 USD x 1,50 = 22.500 Faiz gideri : = 1.350	102 BANKALAR /	23.850	23.850

2.5.2. Özellikli Varlıklara İlişkin Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Standart, ilke olarak borçlanma maliyetlerinin oluştuğu dönemde gider olarak kaydedilmesini öngörür.⁴⁷ Ancak, işletmelerce, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilir. İşletmeler, diğer borçlanma maliyetlerini oluştuğu dönemde gider olarak muhasebeleştirirler.⁴⁸

Özellikli varlığa ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebilmesi için aşağıdaki özellikleri taşıması gerekir.⁴⁹

- (a) Borçlanma maliyetinin güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi,
- (b) Özellikli varlığın işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlamasının muhtemel olması gerekir.

Örnek : Compassionate Inc. 01 Aralık 20x4 tarihinde tsunami felaketinin vurduğu evsiz kalan aileler için ev inşaatına başlamıştır. İnşaatın 3,5 yıl sürmesi bekleniyor. Proje yıllık %12 faizli 7.000.000 \$ tahvil ihracı ile finanse edilecektir. Tahviller inşaatın başlangıcında basılmıştır. Tahviller % 1,5 ihraç maliyeti taşımaktadır. Proje aynı zamanda % 14 maliyetli sermaye ihracı yoluyla finanse edilmektedir. UMS 23 kapsamında aktifleştirilmesi gereken borçlanma maliyetlerinin hesaplanması aşağıdaki gibi olacaktır.⁵⁰

⁴⁷ Yüksel Koç Yalçın, **Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar Tekdüzen Muhasebe Sistemi**, Ankara: Nobel Yayın, 2010, s.61.

⁴⁸ TMS 23, Paragraf 8.

⁴⁹ TMS 23, Paragraf 9.

⁵⁰ Abbas Ali Mirza, Magnus Orrel ve Graham J.Holt, **IFRS Practical Implementation Guide and Workbook Second Edition**, USA: John Wiley & Sons Inc, 2008, s.171.

Bu evler özellikli varlık olduğundan borçlanma maliyetleri aktifleştirilecektir. Hesaplaması şöyle olacaktır:

(a) Tahvil faiz gideri	= \$7.000.000 x % 12	= \$840.000
(b) Tahvillerin ihraç maliyetlerinin Amortismanı (doğrusal amortisman yöntemi kullanılmıştır)	= (0,015 x \$7.000.000) / 3,5 yıl	= \$30.000
Aktifleştirilecek toplam borçlanma maliyetleri		= \$870.000

Örnek: Bergama A.Ş. iki yıl içinde tamamlanması planlanan yeni bir üretim tesisi inşa etmektedir. Bu tesisin inşaatı için gerekli finansman döviz üzerinden borçlanma ile sağlanmıştır (faiz oranı %6). Eğer işletme ulusal parası (TL) üzerinden borçlansa idi %12 gibi bir faiz oranı ile borçlanacaktı. 01.01.2010'da 500.000 USD'lik kredi alınmıştır. Bu tarihteki kur 1\$=1,50 TL'dir. Hesap dönemi sonunda (31.12.2010) kur 1\$=1,60 TL olarak gerçekleşmiştir⁵¹.

Kur farkından dolayı ilgili işlem nedeniyle karşı karşıya kalınan kur kaybı;

$$500.000 \$ \times (1,60 - 1,50) = 50.000 \text{ TL}$$

2010 yılında katlanılan faiz gideri;

$$500.000 \$ \times 0,06 \times 1,55 = 46.500 \text{ TL}$$

Kur olarak ortalama kur hesaplanmıştır: $(1,60 + 1,50) / 2 = 1,55$

Üretim tesisi TMS 23'e göre bir özellikli varlık olduğundan kur giderinin aktifleştirilmesi gerekecektir. Ancak burada dikkat etmemiz gereken husus kur giderinin ancak faiz maliyeti ile ilgili düzeltme olarak dikkate alındığı ölçüde aktifleştirilebilmesi söz konusu olacaktır. Buna göre;

$$\text{Beklenen faiz maliyeti} : 500.000 \times 1,50 \times 0,12 = 90.000 \text{ TL}$$

---

⁵¹ Banu Esra Aslanertek ve Ahmet Yapan, "TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı Uygulamaları ve Standardın Vergi Usul Kanunu İle Karşılaştırılması", **Vergi Raporu**, S.130, (Temmuz 2010), s.63.'den, Toroslu, **a.g.e.**, s.182-183.

Eğer işletme TL üzerinden borçlansa idi katlanacağı maliyet hesaplanıp, mevcut borçlanma maliyeti ile karşılaştırılmakta ve düzeltme tutarına kadar olan kısım aktifleştirilmektedir.

Faiz Maliyeti : 46.500 TL

Kur Gideri : 50.000 TL

Buna göre 2010 hesap döneminde toplam borçlanma maliyeti 96.500 TL'dir. TMS 23'e göre ise aktifleştirilebilecek toplam borçlanma maliyeti 90.000 TL'dir. Geri kalan kısım dönem gideri olarak aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilecektir.

1	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 780 FİNANSMAN GİDERLERİ 300 BANKA KREDİLERİ	90.000 6.500	96.500
---	--	-----------------	--------

2.6. Aktifleştirilecek Tutarın Belirlenmesi

Bir işletme bir özellikli varlığın edinilmesi amacıyla özellikle borçlanmış ise, bu durumda aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarının hesaplanması aşağıdaki şekilde olacaktır.⁵²

İlgili dönem boyunca söz konusu borçlanmaya ilişkin oluşan borçlanma maliyetleri xx

Söz konusu fonların geçici olarak nemalandırılması ile sağlanan gelirler (xx)

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı xx

Bir işletme, münhasıran bir özellikli varlığın elde edilmesi amacı ile borçlanmışsa, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolayca belirlenebilir. Ancak, belirli bir borçlanma ile bir özellikli varlık arasında doğrudan bir ilişki olup olmadığının tespit edilmesi ve belirli bir harcamanın hiç yapılmaması halinde kaçınılabilecek borçlanmaların belirlenmesi bazı durumlarda zor olabilir. Örneğin, bir şirketler

⁵² TMS 23, Paragraf 12.

topluluğunun, borçlanma ihtiyaçları için çok sayıda değişik faiz oranlı borçlanma araçları kullandığı ve bu fonları değişik esaslara göre grup şirketlerine kullandığı durumlarda da güçlükler ortaya çıkar⁵³. Bu gibi durumlarda özellikli varlıklar bazında bir aktifleştirme oranı belirlenir ve borçlanma maliyetleri söz konusu özellikli varlıklara bu orana isabet eden tutarda dağıtılır.⁵⁴ Diğer zorluklar ise, yüksek enflasyonlu ekonomilerde faaliyet gösteren bir grubun, döviz üzerinden veya dövizle endeksli olarak kullandığı krediler ile döviz kurlarında dalgalanmalar olduğu durumlarda ortaya çıkar. Bu gibi durumlarda yorum yapılması gerekir.⁵⁵

Örnek : İşletme 1 Ocak 2007 tarihinde 50.000 TL tutarında, yıllık % 10 faizle, 3 yıl vadeli ve eşit ödemeli bir yatırım kredisi alarak, bir fabrika binasının inşaatına başlıyor. Bankanın gönderdiği ödeme planı aşağıdaki gibidir. BSMV oranı %5'dir.⁵⁶

Yıllar	Taksitler	Anapara	Faiz	BSMV	Kalan Borç
01.01.2007					50.000
31.12.2007	20.283	15.033	5.000	250	34.967
31.12.2008	20.283	16.611	3.497	175	18.356
31.12.2009	20.283	18.356	1.836	92	0
Toplam	60.849	50.000	10.333	517	

Borç alındığında aşağıdaki muhasebe kaydı yapılır:

		01.01.2007			
1	102 BANKALAR	400 BANKA KREDİLERİ	/	50.000	50.000

⁵³ Küçük, a.g.e., 132

⁵⁴ Mehmet Akif Tunç, "TMS 23 Kapsamında Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi", **Mali Pusula**, S.29 (Mayıs 2007),s. 131.

⁵⁵ Küçük, a.g.e., 132-133

⁵⁶ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s.437-438-439

Yukarıdaki ödeme tablosuna göre, birinci yılın sonunda aşağıdaki muhasebe kaydı yapılır :

2	31.12.2007	780 FİNANSMAN GİDERLERİ 400 BANKA KREDİLERİ	5.250	5.250
3	31.12.2007	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR Borçlanma Maliyetleri 781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.	5.250	5.250
4	31.12.2007	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HESABI 780 FİNANSMAN GİDERLERİ	5.250	5.250

Bazı uygulamalarda borçlanma maliyetleri doğrudan “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar” hesabına borç kaydedilirken, “400 Banka Kredileri” hesabına alacak kaydedilmektedir.

Anapara ve faiz giderlerinin ödenmesi

5	31.12.2007	400 BANKA KREDİLERİ 102 BANKALAR	20.283	20.283
---	------------	-------------------------------------	--------	--------

2008 ve 2009 yıllarında da yukarıdaki kayıtların benzeri yapılır.

Yukarıdaki örnekte, inşaatın 10.01.2010 yılında tamamlandığını, aktifleştirilen borçlanma maliyetleri dışında inşaaata yapılan toplam harcamanın 100.000 TL olması durumunda aşağıdaki muhasebe kaydı yapılır:

6	10.01.2010	252 BİNALAR 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	110.850	110.850
---	------------	---	---------	---------

Örnek : Umut Sanayi Limited Şirketi yeni bir üretim hattının yapılmasına karar vermiştir. Söz konusu üretim hattı özellikli varlık niteliğinde olup 2 yılda tamamlanması öngörülmektedir. Üretim hattının maliyeti 100.000 TL olup banka kredisi ile finanse edilecektir. Bunun için ABC Bankasından yıllık %20 faizli, 2 yıl vadeli yatırım kredisi kullanılmıştır. Birinci yılın sonunda faiz ödemesi, ikinci yılın sonunda faiz ve anapara ödemesi yapılacaktır. Birinci yıl atıl durumda olan 50.000 TL vadeli mevduat olarak değerlendirilmiş ve toplam 6.000 TL faiz geliri elde edilmiştir.⁵⁷

Üretim hattı özellikli varlık olduğu için kullanılan kredinin faizlerinin aktifleştirilerek üretim hattının maliyetine eklenmesi gerekmektedir. Ancak üretim hattının yapımı için kullanılan kredinin nemalandırılmasından elde edilen gelirin, aktifleştirilecek faiz tutarından düşülmesi gerekmektedir. Buna göre aktifleştirilmesi gereken tutar aşağıdaki şekilde hesaplanır.

$$100.000 \times \% 20 = 20.000 \text{ 1. yıl faizi}$$

$$100.000 \times \% 20 = \underline{20.000} \text{ 2. yıl faizi}$$

40.000 Toplam faiz gideri

(6.000) Mevduat faiz geliri

34.000 Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı

Kredi Kullanıldığında Yapılması Gereken Muhasebe Kaydı;

1	102 BANKALAR	400 BANKA KREDİLERİ	100.000	100.000
---	--------------	---------------------	---------	---------

İlk Yıl Yapılması Gereken Muhasebe Kayıtları;

Mevduat faiz geliri :

⁵⁷ Toroslu, a.g.e., s.199-200-201-202

2	102 BANKALAR	642 FAİZ GELİRLERİ	6.000	6.000
---	--------------	--------------------	-------	-------

Kredinin 1. yıl faiz tahakkuku :

3	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ	20.000	20.000
---	-------------------------	---	--------	--------

Kredi faizinin ödenmesi :

4	303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ	102 BANKALAR	20.000	20.000
---	---	--------------	--------	--------

Faiz giderinin yapılmakta olan yatırımlara aktarılması :

5	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.	20.000	20.000
---	--------------------------------	---	--------	--------

Mevduat faiz gelirinin yapılmakta olan yatırımlardan düşülmesine ilişkin kayıt:

6	642 FAİZ GELİRLERİ	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	6.000	6.000
---	--------------------	--------------------------------	-------	-------

Dönem sonunda yansıtma hesabının kapatılmasına ilişkin kayıt:

7	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HESABI	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	20.000	20.000
---	---	-------------------------	--------	--------

İkinci Yıl Yapılması Gereken Muhasebe Kayıtları

Kredinin kısa vadeli hesaba aktarılması :

1	400 BANKA KREDİLERİ	300 BANKA KREDİLERİ	100.000	100.000
---	---------------------	---------------------	---------	---------

Kredinin 2. yıl faiz tahakkuku :

2	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ	20.000	20.000
---	-------------------------	---	--------	--------

Kredi faiz ve anaparasının ödenmesi :

3	300 BANKA KREDİLERİ 303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ	102 BANKALAR	100.000 20.000	120.000
---	--	--------------	-------------------	---------

Faiz giderinin yapılmakta olan yatırımlara aktarılması :

4	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.	20.000	20.000
---	--------------------------------	---	--------	--------

Yatırım Kredisi maliyetinin aktifleştirilmesi :

5	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	34.000	34.000
---	------------------------------	--------------------------------	--------	--------

Dönem sonunda yansıtma hesabının kapatılması :

6	/	/	/
781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HESABI	20.000	20.000	20.000
780 FİNANSMAN GİDERLERİ			
/			

2.7. Aktifleştirme Oranı

İşletmenin nitelikli varlıklara ilişkin borçlanmalar dışında o dönemde mevcut genel borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır.⁵⁸ Bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özellikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bu aktifleştirme oranı, özellikli varlık alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz.⁵⁹

Aktifleştirme Oranı (Ortalama Faiz Oranı) = Toplam Faiz Gideri / Toplam Borçlar

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyeti = Aktifleştirme Oranı x Özellikli Varlığa İlişkin Yapılan Harcamalar

Örnek : İşletme yeni bir üretim hattının yapılmasına karar vermiştir. Üretim hattının 2 yılda tamamlanacağı tahmin edilmektedir. Maliyetinin 150.000 TL olacağı öngörülmektedir. Finansmanı, şirketin çeşitli bankalardan kullanmış olduğu kredilerle karşılanacaktır. İşletmenin kullanmış olduğu kredilere ait bilgiler aşağıdaki gibidir:

Banka	Faiz Oranı	Kredi Tutarı
-------	------------	--------------

⁵⁸ Cemal Elitaş, **UFRS (TMS-TFRS)Uygulamaları**, Ankara: Hipotez Yayınları, 2011, s.184.

⁵⁹ TMS 23, Paragraf 14

A Bank	% 10	70.000
B Bank	% 12	50.000
C Bank	% 12	50.000

Üretim hattı özellikli varlık olduğu için, işletmenin kullanmış olduğu çeşitli kredi faizlerinden bu varlığa ait olan kısmının aktifleştirme oranı vasıtasıyla tespit ederek, üretim hattının maliyetine ilave edilmek suretiyle aktifleştirilmesi gerekmektedir.

$$\begin{aligned} \text{Aktifleştirme Oranı} &= \frac{(70.000 \times 0,10) + (50.000 \times 0,12) + (50.000 \times 0,12)}{70.000 + 50.000 + 50.000} \\ &= 0,11 \end{aligned}$$

Aktifleştirilecek Borçlanma

$$\text{Maliyeti} = 150.000 \times 0,11 = 16.500 \text{ TL}$$

Faiz giderlerinin tahakkukuna ilişkin muhasebe kaydı:

1	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	16.500	
	300 BANKA KREDİLERİ		16.500
	/		

Faiz giderlerinin üretim hattının maliyetine ilave edilmesi:

2	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	16.500	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.		16.500
	/		

Faiz giderlerinin aktifleştirilmesi :

3	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	16.500	
	258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR		16.500
	/		

Yansıtma hesaplarının kapatılması :

4	/	/	/
781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HESABI	16.500	16.500	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ			

Örnek : Çok uluslu MNC Şirketi yıllar önce bir doğal afet sonucu ayrılan köyün iki yakasını birbirine bağlayacak bir tünel inşa etmeye karar vermiştir. Sosyal sorumluluk sahibi tüzel kişilik olarak rolünün bilincinde olan MNC, petrol ve doğalgaz aramak için birkaç yıldır yakındaki açık deniz alanda bulunmaktadır. Tünelin inşa edilmesi iki yıl sürecek olup, inşaat için gerekli sermaye harcaması \$20.000.000'dan az olmayacaktır. MNC, üç kaynaktan, işletme sermayesi amacıyla emniyet payı olarak fazladan 2 milyon dolar borçlanarak 22 milyon dolar borç almıştır. Finansman aşağıdaki şekilde sağlanmıştır:⁶⁰

5.000.000 \$ tutarında yıllık %7 faiz oranlı banka kredisi,

7.000.000 \$ tutarında yıllık %8 faiz oranlı kurumsal krediler,

10.000.000 \$ tutarında yıllık %9 faiz oranlı şirket tahvilleri,

Tünel inşaatının ilk aşamasında, atıl durumda 10 milyon dolar tutarında fon vardı. MNC bu fonları altı ay için yatırıma bağladı. Bu yatırımın getirisi 500.000 \$ olmuştur.

Bu durumda, UMS 23'e göre borçlanma maliyetleri varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilecektir.

(a) Aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerini tespit etmek amacıyla, alınan borcun ağırlıklı ortalama fon maliyeti hesaplanır:

$$= (\$5 \text{ milyon} \times \%7) + (\$7 \text{ milyon} \times \%8) + (\$10 \text{ milyon} \times \%9) / (\$5 \text{ milyon} + \$7 \text{ milyon} + \$10 \text{ milyon})$$

$$= (\$1,81 \text{ milyon} / \$22 \text{ milyon}) \times 100$$

$$= \% 8,22 \text{ (yıllık)}$$

⁶⁰ Mirza, Orrel ve Holt, **a.g.e.**, s.173-174.

(b) Toplam borçlanma maliyetleri = \$20 milyon x % 8,22 yıllık x 2 yıl

= \$1,644 milyon x 2 yıl

= \$3,288 milyon

(c) Aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri = Faiz gideri – Yatırım geliri (boşta kalan fonların yatırımından kaynaklanan)

= \$3.288.000 - \$500.000

= \$2.788.000

Örnek : İşletme, 1 Ocak 2008 tarihinde, bir fabrika binası inşaatı yaptırmaya karar veriyor ve bir inşaat şirketi ile anlaşma yapıyor. Fabrika binası inşaatının 2 yılda tamamlanacağı tahmin edilmektedir. Fabrika binası ile ilgili olarak, 2008 yılında inşaat şirketine yapılan ödemelerin detayı aşağıdaki gibidir.⁶¹

Ödeme Tarihleri	Toplam Ödemeler (Harcama)
01 Ocak 2008	20.000
31 Mart 2008	40.000
30 Haziran 2008	61.000
30 Eylül 2008	44.000
31 Aralık 2008	35.000
Toplam	200.000

İşletmenin 31 Aralık 2008 tarihi itibarıyla borçları aşağıdaki gibidir:

(a) 01.01.2008 tarihinde yalnızca inşaatla ilgili harcamalarda kullanılmak üzere, 2 yıl vadeli, yıllık % 12 faizli 50.000 TL'lik uzun vadeli yatırım kredisi almıştır. Kredi faizi her yılın sonunda, anapara ise vade sonunda ödenecektir.

⁶¹ Barry J.Epstein ve Eva K.Jermakowicz, **IFRS Policies and Procedures**, USA: John Wiley & Sons Inc, 2008, s.282'den, Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.442-443-444

- (b) 01.01.2007 tarihinde alınmış, 2 yıl vadeli yıllık % 10 faizli 60.000 TL’lik kredi borcu bulunmaktadır. Bu kredi ile ilgili faizler, basit faiz olarak hesaplanarak, her yıl sonunda ödenmektedir. Anapara ise vade sonunda ödenecektir.
- (c) 01.01.2006 tarihinde alınmış, 3 yıl vadeli yıllık % 12 faizli 70.000 TL’lik kredi borcu bulunmaktadır. Bu kredi ile ilgili ana para ve faizler, bileşik faiz hesaplanarak, her yıl sonunda 3 eşit taksit halinde ödenecektir.

2008 yılı boyunca aktifleştirilecek faiz tutarının hesaplanması aşağıdaki gibidir :

Ortalama Birikmiş Ödemeler : Yapılan ödemelerin dönemi ile varlık arasında ilişkinin kurulması gerekir. Aşağıdaki tabloda ödemelerin yapılma zamanı ile aktifleştirme dönemi dikkate alınarak ortalama birikmiş ödemeler hesaplanmıştır. Hesaplama, örneğin, 01.01.2008 tarihinde yapılan ödeme bütün bir dönemi kapsadığı için, aktifleştirmeye esas alınacak tutarın hesaplanmasında tamamı dikkate alınmıştır. 31 Mart tarihinde yapılan ödeme ise, yılın 9 ayını kapsadığı için, ödemenin tamamı değil, 9 aya düşen kısmı dikkate alınmıştır.

Ödeme Tarihleri	Toplam Harcama	Aktifleştirme Dönemi	Ortalama Birikmiş Ödemeler
01.01.2008	20.000	12/12	20.000
31.03.2008	40.000	9/12	30.000
30.06.2008	61.000	6/12	30.500
30.09.2008	44.000	3/12	11.000
31.12.2008	35.000	0/12	0
	200.000		91.500

Yukarıdaki verilere göre, ortalama birikmiş ödemeler toplamının 50.000 TL’lik kısmının 01.01.2008 yılında kullanılan varlıkla doğrudan ilişkili krediden karşılandığı varsayılır. Kalan tutarın ise aktifleştirme oranı ile çarpılması gerekir.

- (a) $50.000 \times 0.12 = 6.000$ TL borçlanma maliyetinin tamamı aktifleştirilir (varlıkla doğrudan ilişkili olduğu için).

(b) $91.500 - 50.000 = 41.500$ TL Genel amaçlı borçlanma tutarını ifade etmektedir. Bu tutar üzerinden aktifleştirilecek borçlanma maliyetlerini hesaplayabilmek için, aktifleştirme oranının bulunması gerekir. Aktifleştirme oranı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

- i. 01.01.2007 tarihinde alınmış, 2 yıl vadeli yıllık % 10 faizli 60.000 TL'lik kredi borcunun 2008 yılına ait borçlanma maliyeti (Basit faiz uygulanmıştır, BSMV ihmal edilmiştir) : $60.000 \times 0.10 = 6.000$ TL
- ii. 01.01.2006 tarihinde alınmış, 3 yıl vadeli yıllık % 12 faizli 70.000 TL'lik kredi borcuna ilişkin ödeme tablosu aşağıdaki gibidir.

Yıllar	Taksitler	Faiz	Vergi	Ödenen Anapara	Kalan Borç
01.01.2006					70.000
31.12.2006	29.144	8.400	0	20.744	49.256
31.12.2007	29.144	5.911	0	23.234	26.022
31.12.2008	29.144	3.123	0	26.022	0
	87.433				

Aktifleştirme Oranı $= 6.000 + 3.123 / 60.000 + 26.022 = 0.11$

Aktifleştirilecek Borçlanma Maliyeti $= 41.500 \times 0.11 = 4.565$ TL

(c) İnşaat Maliyetine Dahil Edilecek Toplam

Borçlanma Maliyetleri $= 6.000 + 4.565 = 10.565$ TL

Dönem Boyunca Oluşan Toplam Borçlanma Maliyeti $= 6.000 + 6.000 + 3.123 = 15.123$ TL

Dönemin Finansman Gideri $= 15.123 - 10.565 = 4.558$ TL

2.8. Aktifleştirme Sınırı

Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz.⁶²

Örneğin, İşletme bir dönemde toplam 81.000 TL borçlanma maliyetine katlanmıştır. Kullanılan kredilerin tümü bir üretim tesisi için kullanılmış olsa bile üretim tesisinin maliyetine ancak 81.000 TL'lik borçlanma maliyeti yüklenebilir. Daha fazla tutarda borçlanma maliyeti yüklenmemelidir.⁶³

2.9. Özellikli Varlıkların Defter Değerinin Geri Kazanılabilir Tutarını Aşan Kısmı

Bir özellikli varlığın defter değeri veya beklenen nihai maliyeti, geri kazanılabilir tutarını veya net gerçekleşebilir değerini aşarsa; ilgili varlığın defter değeri, diğer Türkiye Muhasebe Standartları'na uygun olarak azaltılır veya tamamen kayıtlardan silinir. Belli durumlarda, azaltılan veya kayıttan silinen tutarlar, diğer Türkiye Muhasebe Standartları'na uygun olarak yeniden kayıtlara alınır.⁶⁴

Örnek: İşletme yeni aldığı ofis binasını yeniden dekore etmek istemektedir ve bunun için kredi kullanmıştır. Binanın maliyeti 250.000 TL'lik faiz gideri ile birlikte 800.000 TL'dir. Varlığın net satış fiyatı 700.000 TL, kullanım değeri ise 750.000 TL'dir.

Varlığın geri kazanılabilir değeri 750.000 TL'dir. Bu durumda varlığın maliyeti bu tutarı aşmamalıdır. Finansman maliyetinin tümünün eklenmesi ile varlığın değeri 800.000 TL olmakta ve bu tutar geri kazanılabilir değeri aşmaktadır. İşletme varlığın değerini kullanım değeri olan 750.000 TL'ye düşürmelidir.⁶⁵

Örnek: Bir işletme 01.01.2010 tarihinde enerji üretim tesisi inşaatına başlamıştır. Bu tesis inşaatı özellikli varlık olup, inşaatının 31.12.2012 tarihinde tamamlanması

⁶² TMS 23, Paragraf 14

⁶³ Süleyman Yükçü, M.Yılmaz İçerli ve Gülşah Uğurluel, "TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II", **Yaklaşım**, S. 185 (Mayıs 2008), s.29

⁶⁴ TMS 23, Paragraf 16

⁶⁵ Yükçü, İçerli ve Uğurluel, "TMS 23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II", **a.g.m.**, s.30

beklenmektedir. İşletme borçlanma maliyetlerini aktifleştirmektedir. 31.12.2011 tarihi itibarıyla özelliikli varlığın geri kazanılabilir değeri 2.000.000 TL olup, beklenen nihai maliyeti ise 2.150.000 TL'dir. Aradaki 150.000 TL'lik fark için TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardına göre karşılık ayrılarak özelliikli varlığın değerinin geri kazanılabilir değerine indirilmesi gerekir.⁶⁶

		31.12.2011		
1	654 KARŞILIK GİDERLERİ		150.000	
	654 01 Özelliikli Varlık Değ.Düş.Zararı			
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR			150.000
	257 01 Özelliikli Varlık Değ.Düş.Zararı			
	/			

2.10. Aktifleştirme İle İlgili Özelliikli Durumlar

2.10.1. Aktifleştirmenin Başlama Zamanı

Borçlanma maliyetlerinin bir özelliikli varlığın maliyetinin parçası olarak aktifleştirilmesine başlanabilmesi için aşağıdaki koşulların tümünün sağlanmış olması gerekir.⁶⁷

- İşletmenin varlık için harcama yapması gerekir. Harcamalar sadece; nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesini kapsar. Söz konusu varlıkla ilgili olarak tahsil edilen hakedişler ve devlet teşvikleri, özelliikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülür. Bir varlığın önceki dönemlerde aktifleştirilmiş olan borçlanma maliyetleri de dahil olmak üzere, bir dönem içerisindeki ortalama defter değeri; normal şartlar altında aynı dönemde aktifleştirme oranının uygulandığı yaklaşık harcama tutarındır.⁶⁸
- Borçlanma maliyetlerinin oluşması gerekir.

⁶⁶ Güler, **a.g.e.**, s.438.

⁶⁷ TMS 23, Paragraf 17

⁶⁸ TMS 23, Paragraf 18

(c) İşletmenin, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlere başlaması gerekir. Bu işlemler ilgili varlığın fiziksel olarak inşa edilmesi ile sınırlı değildir; söz konusu varlıkla ilgili fiziksel inşaatın başlamasından önceki gerekli izinlerin alınması gibi teknik ve idari faaliyetleri de içerir. Ancak, bu tür işlemler, varlığın durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişme olmaksızın varlığın elde tutulmasını kapsamaz. Örneğin; bir arazinin inşaata hazır duruma getirilmesine ilişkin işlemler sırasında oluşan borçlanma maliyetleri, arazinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmaların yapıldığı dönem boyunca aktifleştirilir. Ancak, bina yapma amacıyla alınan bir arazinin, herhangi bir gelişme olmaksızın elde tutulması sırasında oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez.⁶⁹

Örnek : ABC İnşaat Şirketi şehrin gelişme göstereceğini düşündüğü bölgesinde 2000 yılında villa inşa edip satmak amacıyla arsa almıştır. Bu arsanın alımı için bankadan uzun vadeli kredi kullanılmıştır. Söz konusu kredinin ödenmesi 2004 yılında tamamlanmıştır. 2006 yılında inşaat sektörünün canlanması sonucu villaların yapımına karar verilmiş ve proje çalışmaları başlatılmıştır. Şirket 2006 yılı içerisinde villaların inşaatına başlamıştır. Aynı yıl proje çalışmaları ve inşaat işleri için üç yıl vadeli kredi kullanılmıştır. Villaların inşaatı 2008 yılında tamamlanmış ve satışa sunulmuştur.⁷⁰

Yukarıdaki örnekte inşaat şirketinin 2000 ile 2004 yılları arasında yüklendiği finansman maliyeti aktifleştirilmeyip doğrudan gider olarak muhasebeleştirilecektir. Çünkü bu dönemde arazinin geliştirilmesi ve inşaata başlanması ile ilgili olarak hiçbir hazırlık yapılmamıştır. Buna karşılık 2006 ile 2008 yılları arasında yüklenen finansman maliyeti aktifleştirilerek villaların maliyetine eklenecektir. Çünkü 2006 yılından itibaren proje çalışmaları ve inşaat başlamıştır.

---

⁶⁹ TMS 23, Paragraf 19

⁷⁰ Toroslu, a.g.e., s.211

2.10.2. Aktifleştirme İşlemine Ara Verilmesi

İşletmelerce bir özellikli varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesine yönelik faaliyetlere uzun süreli ara verilen dönemler boyunca oluşan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine de ara verilir.⁷¹

Örneğin, maddi yetersizlikler nedeniyle bir alışveriş merkezinin inşasına üç yıl boyunca ara verilmesi durumunda, anılan üç yıl boyunca gerçekleşen borçlanma maliyetleri aktifleştirilmez. Çünkü, bu tür maliyetler kısmen tamamlanmış varlıkların elde tutulmasından kaynaklanan maliyetler olup, aktifleştirilmeleri mümkün değildir.⁷²

Borçlanma maliyetleri, bir varlığın, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına uzun süreli ara verildiği bir dönemde oluşabilir. Bu tür maliyetler kısmen tamamlanmış varlıkların elde tutulmasından kaynaklanan maliyetler olup, aktifleştirilmeleri mümkün değildir. Ancak, önemli teknik ve idari çalışmalara devam edildiği bir dönemde normal olarak borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. İşlemlerdeki geçici gecikmenin, varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. Örneğin, bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca veya yüksek su seviyesinin alışılacağı bir olay olduğu coğrafi bir bölgede yapılmakta olan bir köprünün inşaatının yüksek su seviyesi nedeniyle gecikmeye uğradığı ek sürelerde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilir.⁷³

---

⁷¹ TMS 23, Paragraf 20

⁷² Muharrem Karataş, “Borçlanma Maliyetlerinin UMS 23, KOBİ’ler için UFRS ve Vergi Usul Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Mali Çözüm**, S.98, (Mart – Nisan 2010), s.129

⁷³ TMS 23, Paragraf 21

2.10.3. Aktifleştirmenin Sona Ermesi

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibariyle tamamlandığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.⁷⁴

Normal şartlar altında, bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez.⁷⁵

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda; belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibariyle tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.⁷⁶

Her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlığa örnek teşkil eder. Çelik fabrikası gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren bir endüstriyel tesis de, herhangi bir parçasının kullanılabilmesi için bütünüyle tamamlanması gereken bir özellikli varlığa örnektir.⁷⁷

Örnek : ..... Tekstil Şirketi 02.06.2014 tarihinde 1 adet örme ve 1 adet dokuma makinesi almaya karar vermiştir. Makinelerin finansmanı için 2016 yılında ödenmek üzere Temmuz 2014 tarihinde XYZ Bankasından kredi almıştır. Örme makinesinin montajı Kasım 2014'te tamamlanarak kullanıma hazır hale gelmiştir. Dokuma makinesinin montajı ise Aralık 2014'te tamamlanmıştır.

---

⁷⁴ TMS 23, Paragraf 22

⁷⁵ TMS 23, Paragraf 23

⁷⁶ TMS 23, Paragraf 24

⁷⁷ TMS 23, Paragraf 25

Bu makinelerin ikisi de özellikli varlık niteliğindedir ve makinelerin finansmanı için kullanılan kredilere ait borçlanma maliyetleri aktifleştirilerek yatırımın maliyetine ilave edilmelidir.

Örme makinesinin montajı Kasım 2014'te tamamlandığı için, bu tarih itibariyle borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilerek bu makineye isabet eden kredi faizlerinin doğrudan dönem gideri ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

Dokuma makinesine isabet eden borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ise Aralık 2014'te son verilerek, bu tarihten sonra oluşan kredi faizleri ve diğer giderlerin dönem gideri olarak kayıtlara alınması gerekmektedir.

2.11. Finansal Tablolarda Açıklanacak Bilgiler

İşletmeler, ilgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarını ve aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranını açıklarlar.⁷⁸

---

⁷⁸ TMS 23, Paragraf 26

3. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARDI - 21 KUR DEĞİŞİMİNİN ETKİLERİ STANDARDI

3.1. Genel Açıklama

Küreselleşme ile uluslararası ticaret artmıştır. Uluslararası ticarete işlemler dolar, euro vb. para birimleriyle yapılmaktadır. Bu da ihraççı ya da ithalatçı ülkelerdeki para birimleri ile ifade edilen işlemlerin yabancı para birimine dönüştürülmesinde kur farklarını ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca birden çok ülkede faaliyette bulunan işletmelerinde kur farklarıyla karşılaşması kaçınılmazdır.⁷⁹

Serbest döviz kuru sisteminin bir sonucu olarak döviz kurlarının geniş bir aralıkta dalgalanması, işletme faaliyetleri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu etkiler, işletme faaliyetleri üzerinde belirsizlik yaratır. Döviz kurlarındaki belirsizlik; döviz kuru riski yaratarak, işletmelerin bugünkü ve gelecekteki faaliyet sonuçları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurur. Döviz kuru değişimleri, finansal ve kârlılık durumunun finansal tablolara tam olarak yansıtılmaması nedeniyle olumsuz etkilere sahiptir. Finansal tabloların işletmenin finansal ve kârlılık durumunu gerçeğe uygun şekilde göstermesi, finansal tablo kullanıcılarının verecekleri kararlarının etkinliğini artırır.⁸⁰

3.2. Tarihçe

Amerika'da 1973 yılında FASB (Financial Accounting Standards Board) NO 1: Yabancı Para Dönüşüm Bilgilerinin Kamuya Açıklanması standardı yayınlanmıştır. Sonra FASB NO 8: Kurlarda Meydana Gelen Değişimlerin Muhasebeleştirilmesi ve Yabancı Para İle İfade Edilen Finansal Tablolar ve daha sonra da FASB NO 70:

⁷⁹ Necdet Sağlam ve Osman Sağlam, **a.g.e.**, s.673.

⁸⁰ Özgür Çatıkkaş ve Yıldırım Ercan Çalış, "Kur Değişimi Etkilerinin Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi İlkeleri", **Yaklaşım Dergisi**, S.56 (Mart 2008), <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8551>, (Erişim Tarihi: 02.09.2014).

Yabancı Parasal İşlemlerde: Finansal Raporlama ve Değişen Fiyatlar standartları yayınlanmıştır.⁸¹

21 No'lu Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS 21) 1981 yılında kabul edilmiş ve 1983 yılında yürürlüğe girmiştir.⁸² Söz konusu standardın içeriğinde birçok değişiklik yapılmıştır. IAS 21, Aralık 2003 'te revize edilerek 01.01.2005 tarihinden sonra başlayan dönemler için uygulanmak üzere yürürlüğe konulmuştur⁸³. Bu standart bir işletmenin yabancı paraya dayalı işlemler ile bu işlemlerin muhasebeleştirilmesinde hangi kurun esas alınacağını açıklamaktadır. Aynı zamanda, bu standart kur değişim etkilerinin finansal tablolara nasıl yansıtılacağını belirlemektedir. Bir işletmenin yabancı paraya dayalı işlemleri, yurt içindeki yabancı paraya dayalı işlemler ile yurt dışındaki faaliyetleri kapsamaktadır.⁸⁴

Türkiye'de de dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak 15.12.1999 tarih ve 4487 sayılı kanunla Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) oluşturulmuştur. İdari ve mali özerkliğe sahip bir kamu kuruluşu olan TMSK, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu bir şekilde Türkiye Muhasebe Standartlarını yayımlayıp yürürlüğe koymuştur. Kurul bu çerçevede yapılan çalışmalar sonucunda, 31.12.2005 tarih ve 26040 sayılı resmi gazetede 13 sıra nolu tebliğ ekinde yayımlanarak "Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı" nı (TMS 21) 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmak üzere yürürlüğe koymuştur.⁸⁵ Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında meydana gelen değişikliklere uyum sağlamak amacıyla standardın bazı maddelerinde 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2014 yıllarında değişiklik yapılmıştır.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ile ilgili olarak 26.09.2011 tarihli ve 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeni bir düzenleme yapılmış ve daha önceden kurul

---

⁸¹ Sağlam ve Sağlam, **a.g.e.**, s.674.

⁸² **a.g.e.**, s.674.

⁸³ Deloitte, (Çevrimiçi), <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias21>, (Erişim Tarihi : 02.09.2014).

⁸⁴ Sağlam ve Sağlam, **a.g.e.**, s.674.

⁸⁵ Ahmet Tunalı, "TMS-21 Kur Değişiminin Etkileri", **Vergi Dünyası Dergisi**, S.368 (Nisan 2012), <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?Ay=4&Yil=2012> , (Erişim Tarihi: 03.09.2014).

tarafından yapılan çalışmaların devamı için Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kurulmuştur.⁸⁶

TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı, UFRS'nda meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla;⁸⁷

1. 15.07.2007 tarih ve 26583 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 55 no'lu,
2. 13.08.2008 tarih ve 26966 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 66 no'lu,
3. 13.08.2008 tarih ve 26966 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 68 no'lu,
4. 13.08.2008 tarih ve 26966 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 71 no'lu,
5. 31.12.2008 tarih ve 27097 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 127 no'lu,
6. 08.01.2009 tarih ve 27104 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 135 no'lu,
7. 27.04.2010 tarih ve 27564 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 183 no'lu,
8. 26.08.2010 tarih ve 27684 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 201 no'lu,
9. 20.03.2011 tarih ve 27880 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 211 no'lu,
10. 28.10.2011 tarih ve 28098 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 216 sıra no'lu
11. 28.10.2011 tarih ve 28098 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 217 sıra no'lu
12. 29.06.2012 tarih ve 28338 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 sıra no'lu
13. 30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5 sıra no'lu
14. 13.11.2014 tarih ve 29173 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 39 sıra no'lu

Tebliğler aracılığıyla güncellenmiştir.

- (a) İkinci ve dördüncü değişiklikler yeni yayımlanan TMS 1 tarafından yapılmış olup, esas itibariyle 31.12.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Yeni TMS 1'in erken uygulanma imkânı da

---

⁸⁶ **a.g.m.**

⁸⁷ "TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı", (Çevrimiçi), http://www.kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_2015/TMS/TMS21.pdf , (Erişim Tarihi: 25.08.2015).

- bulunmaktadır. Erken uygulanma durumunda ilgili değişiklikler 31.12.2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- (b) Üçüncü ve beşinci değişiklikler yeni yayımlanan TMS 27 tarafından yapılmış olup, üçüncü değişiklik 30.06.2009, beşinci değişiklik ise 31.12.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Yeni TMS 27'in erken uygulanma imkânı da bulunmaktadır. Erken uygulanma durumunda ilgili değişiklikler 30.06.2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- (c) Birinci, altıncı, yedinci ve sekizinci değişiklikler ise doğrudan TMS 21 tarafından yapılmış olup, birinci değişiklik 31.12.2006, altıncı değişiklik 31.12.2008, sekizinci değişiklik 30.06.2010, yedinci değişiklik 31.12.2012 tarihlerinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Sekizinci değişikliğin 01.07.2010 tarihi öncesindeki hesap dönemleri için erken uygulanma imkânı da bulunmaktadır.
- (d) Dokuzuncu değişiklik ise yeni yayımlanan TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları) 9 tarafından yapılmış olup, 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan dönemler için geçerlidir.
- (e) Onuncu ve on birinci değişiklikler TFRS 10 ve TFRS 11 tarafından yapılmış olup, bu değişiklikler 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- (f) On ikinci değişiklik TMS 1 tarafından yapılmış olup, 30.06.2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. On ikinci değişikliğin 30.06.2012 tarihi öncesindeki hesap dönemleri için erken uygulanma imkânı da bulunmaktadır.
- (g) On üçüncü değişiklik yeni yayımlanan TFRS 13 tarafından yapılmış olup, 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- (h) On dördüncü değişiklik doğrudan TMS 21 tarafından yapılmış olup, 31.12.2015 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.

3.3. Standardın Amacı

Bu Standardın amacı, yabancı para işlemlerin ve yurtdışındaki işletmelerin finansal tablolara nasıl dahil edileceğini ve finansal tablolarda kullanılan para birimine nasıl çevrileceğini düzenlemektir. Bir işletme; yabancı para birimlerinde işlemler yapmak ya da yurtdışında işletmeye sahip olmak suretiyle yabancı faaliyetlerde bulunabilir. Ayrıca, bir işletme finansal tablolarını bir yabancı para biriminde sunabilir.⁸⁸

Hangi döviz kuru/kurlarının kullanılacağı ve döviz kurlarındaki değişimin finansal tablolar üzerindeki etkilerinin nasıl raporlanacağı bu standardın temel konularıdır.⁸⁹

Özetle standardın amacı kur farkları, yabancı para işlemleri ve yurtdışındaki faaliyetlerle ilgili uygulamalardır. Standart, işletmelerin yabancı para birimine dayalı faaliyetlerini;

(a) İşletmenin yurtiçinde yabancı para birimine dayalı olarak yaptığı işlemler,

(b) İşletmenin yurtdışındaki faaliyetleri,

olmak üzere iki grupta toplamıştır.

3.4. Standardın Kapsamı

Standardın hangi işlemlere uygulanacağı standardın kapsamı kısmında düzenlenmiştir. Buna göre finansal tabloların hazırlanmasında, her işletme – ister bireysel raporlayan bir işletme olsun, ister yurtdışında işletmeleri olan bir işletme olsun (ana ortaklık gibi), isterse de yurtdışındaki işletme olsun (bağlı ortaklık yada şube gibi) – geçerli para birimini bu standarda göre belirler. İşletme, yabancı para kalemlerini kendi geçerli para birimine çevirir ve böyle bir çevrimin etkilerini bu standarda uygun olarak raporlar.⁹⁰

Raporlayan işletmelerin çoğu, birden çok bireysel şirketlerden oluşur. (Örneğin bir grup, bir ana ortaklık ve onun bir ya da daha fazla bağlı ortaklıklarından oluşur.) Bir

---

⁸⁸ TMS 21, Paragraf 1.

⁸⁹ TMS 21, Paragraf 2.

⁹⁰ Sağlam ve Sağlam, **a.g.e.**, s.675.

grubun üyesi olsun ya da olmasın, çeşitli türdeki işletmelerin iştirak ya da iş ortaklıklarında yatırımı olabilir. Ayrıca şubelere sahip olabilirler. Raporlayan işletmeye dahil edilen her bir bireysel işletmenin, faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlayan işletmenin finansal tablolarını sunduğu para birimine çevrilmesi gerekir. Standart, raporlayan işletmenin finansal tablolarında kullanılan para biriminin herhangi bir para birimi (ya da para birimleri) olmasına izin verir. Geçerli para birimi finansal tablolarda kullanılan para biriminden farklı olan raporlayan işletmeye dahil herhangi bir bireysel işletmenin faaliyet sonuçları ve finansal durumu bu standarda uygun olarak çevrilir.⁹¹

Standardın kapsamında bu standardın uygulanacağı haller düzenlenmiştir. Bu standart aşağıdaki durumlarda uygulanır :⁹²

[Not: TFRS 9 *Finansal Araçlar* Standardının 2010 ve 2011 Versiyonlarını Erken Uygulamayan TMS 21'in 3 üncü Paragrafının (a) bendini aşağıdaki şekilde uygular]

- (a) “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardının kapsamında olan türev işlemler ve bakiyeler hariç; yabancı para işlemlerin ve yabancı para cinsinden bakiyelerin muhasebeleştirilmesinde;

[Not: 27.04.2010 tarihli ve 27564 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan TFRS 9 *Finansal Araçlar* Standardını (2010 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler TMS 21’in 3 üncü Paragrafının (a) bendini aşağıdaki şekilde uygular]

- (a) “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” ve “TFRS 9 Finansal Araçlar” Standartlarının kapsamında olan türev işlemler ve bakiyeler hariç; yabancı para işlemlerin ve yabancı para cinsinden bakiyelerin muhasebeleştirilmesinde;

[Not: 20.03.2011 tarihli ve 27880 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan TFRS 9 *Finansal Araçlar* Standardını (2011 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler TMS 21’in 3 üncü Paragrafının (a) bendini aşağıdaki şekilde uygular]

---

⁹¹ a.g.e., s.676.

⁹² TMS 21, Kapsam başlıklı paragraf.

- (a) TFRS 9 Finansal Araçlar” Standardının kapsamında olan türev işlemler ve bakiyeler hariç; yabancı para işlemlerin ve yabancı para cinsinden bakiyelerin muhasebeleştirilmesinde;
- (b) İşletmenin finansal tablolarına konsolidasyon ya da öz kaynak yöntemi uygulanarak dâhil edilen yurtdışındaki işletmelerin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlama para birimine çevrilmesinde ve
- (c) İşletmenin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun finansal tablolarda kullanılan para birimine çevrilmesinde.

[Not: TFRS 9 Finansal Araçlar Standardının 2010 ve 2011 Versiyonlarını Erken Uygulamayan TMS 21’in 4 üncü Paragrafını aşağıdaki şekilde uygular]

TMS 39 birçok yabancı para türev araçlarına uygulandığından, bu türev araçlar bu Standart kapsamı dışındadır. Bununla birlikte; TMS 39’un kapsamında olmayan yabancı para türev araçlar (örneğin diğer sözleşmelerde saklı yabancı para türev araçlar) bu Standart kapsamındadır. Ayrıca bu Standart, bir işletmenin türev araçlarına ilişkin tutarları geçerli para biriminden finansal tablolarda kullanılan para birimine çevirirken de uygulanır.

[Not: 27.04.2010 tarihli ve 27564 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan TFRS 9 Finansal Araçlar Standardını (2010 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler TMS 21’in 4 üncü Paragrafını aşağıdaki şekilde uygular]

TFRS 9 ve TMS 39 birçok yabancı para cinsinden türev araçlara uygulandığından, söz konusu türev araçlar bu Standart kapsamı dışındadır. Bununla birlikte; TFRS 9 ve TMS 39’un kapsamında olmayan yabancı para cinsinden türev araçlar (örneğin diğer sözleşmelerde saklı yabancı para cinsinden türev araçlar) bu Standart kapsamındadır. Ayrıca bu Standart, bir işletmenin türev araçlarına ilişkin tutarları geçerli para biriminden finansal tablolarda kullanılan para birimine çevirirken de uygulanır.

[Not: 20.03.2011 tarihli ve 27880 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan TFRS 9 Finansal Araçlar Standardını (2011 versiyonunu) Erken Uygulayan İşletmeler TMS 21’in 4 üncü Paragrafını aşağıdaki şekilde uygular]

TFRS 9 birçok yabancı para cinsinden türev araçlara uygulandığından, söz konusu türev araçlar bu Standart kapsamı dışındadır. Bununla birlikte; TFRS 9 un

kapsamında olmayan yabancı para cinsinden türev araçlar (örneğin diğer sözleşmelerde saklı yabancı para cinsinden türev araçlar) bu Standart kapsamındadır. Ayrıca bu Standart, bir işletmenin türev araçlarına ilişkin tutarları geçerli para biriminden finansal tablolarda kullanılan para birimine çevirirken de uygulanır.

Bu Standart, yurtdışındaki işletmedeki net yatırım da dahil olmak üzere, yabancı para kalemler için yapılan finansal riskten korunma muhasebesinde uygulanmaz. Finansal riskten korunma muhasebesinde TMS 39 hükümleri uygulanır.

Bu Standart, bir işletmenin finansal tablolarının bir yabancı para biriminde sunulmasında uygulanır ve sonucunda ortaya çıkan finansal tabloların Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na uygunluğuna yönelik gerekli koşulları belirler. Finansal bilgilerin yabancı paraya çevrimlerinde bu koşulların sağlanmadığı durumlara ilişkin olarak açıklanacak hususlar bu standartta düzenlenmiştir.

Bu Standart, yabancı para işlemlerinden kaynaklanan nakit akışlarının Nakit Akış Tablosundaki sunumunda ya da yurtdışındaki işletmenin nakit akışlarının çevriminde uygulanmaz (bakınız: TMS 7 “Nakit Akış Tabloları”).

3.5. Standartta Yer Alan Tanımlar ve Bazı Kavramlar

Bu Standartta geçen terimlerin anlamı aşağıdaki gibidir:⁹³

Kapanış kuru: Raporlama dönemi sonunda geçerli kurdur.

Kur farkı: Bir para birimindeki belirli bir tutarın diğer bir para birimine farklı kurlardan çevrilmesinden kaynaklanan farktır.

Döviz kuru: İki para biriminin değişim oranıdır.

Gerçeğe uygun değer: Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde

---

⁹³ TMS 21, Paragraf 8.

ödenecek fiyattır.

Yabancı para: İşletmenin geçerli para biriminden farklı para birimidir.

Yurtdışındaki işletme: Raporlayan işletmenin, kendisinininkinden farklı bir ülke ya da para biriminde faaliyette bulunan, bir bağlı ortaklığı, iştiraki, müşterek anlaşması ya da şubesidir.

Geçerli para birimi: İşletmenin faaliyet gösterdiği temel ekonomik çevrenin para birimidir.

Grup: Bir ana ortaklık ve onun tüm bağlı ortaklıklarıdır.

Parasal kalemler: Elde tutulan para ile sabit veya belirlenebilir bir tutarda para olarak alınacak veya ödenecek varlık ve borçlardır.

Yurtdışındaki işletmede bulunan net yatırım: Yurtdışındaki işletmenin net aktiflerinde raporlayan işletmenin payıdır.

Finansal tablolarda kullanılan para birimi: Finansal tabloların sunulduğu para birimidir.

Geçerli (spot) kur: Hemen teslim halindeki geçerli olan döviz kurudur.

3.6. Geçerli Para Biriminin Belirlenmesi

Yabancı paralı işlemler işletmelerde iki şekilde karşımıza çıkabilir. Birincisi, işletme bireysel olarak yabancı paralı işlemlerde bulunabilir, ikincisi ise yurt dışında faaliyette bulunan işletmeleri olabilir. Her iki durumda da öncelikle geçerli para biriminin tespit edilmesi ve yabancı paralı işlemlerin ve yabancı para birimi cinsinden düzenlenen finansal tabloların geçerli para birimine çevrilmesi gerekir. Geçerli para birimi, işletmenin faaliyet gösterdiği temel ekonomik çevrenin para birimidir. Bir işletmenin faaliyette bulunduğu temel ekonomik çevre, genel olarak nakit yarattığı ve harcadığı çevredir. Geçerli para biriminin tespitinde işletmenin mal ve hizmet satışlarını gerçekleştirdiği ve ödemelerde bulunduğu para birimi dikkate alınır. Bunların yanı sıra,

işletmenin finansman ve işletme faaliyetlerini gerçekleştirdiği para birimi de geçerli para birimin belirlenmesinde dikkate alınan faktörlerden birisidir.⁹⁴

Standarda göre, bir işletme, geçerli para biriminin tespitinde aşağıdaki faktörleri dikkate alır:⁹⁵

(a) Geçerli para birimi:

- I. Mal ve hizmetlerin satış fiyatlarını en çok etkileyen para birimidir (mal ve hizmetlerin satış fiyatlarının çoğunlukla bağlı olduğu ve gerçekleştiği para birimidir) ve
- II. Rekabet unsurları ve yasal düzenlemeleriyle mal ve hizmetlerin satış fiyatlarını en çok etkileyen ülkenin para birimidir.

(b) Mal ve hizmetlere ilişkin işçilik, ham madde ve diğer maliyetleri en çok etkileyen para birimidir (sıklıkla bu tür maliyetlerin oluştuğu ve ödendiği para birimidir).

Aşağıdaki faktörler de bir işletmenin geçerli para birimine ilişkin kanıt sağlar:

- (a) Finansman faaliyetlerinden (borçlanma aracı ya da özkaynağa dayalı finansal araçlar gibi) yaratılan fonların para birimi,
- (b) İşletme faaliyetlerine ilişkin tahsilatların tutulduğu para birimi.

Yurtdışındaki işletmenin geçerli para biriminin ve bu geçerli para biriminin raporlayan işletmenininki ile aynı olup olmadığının belirlenmesinde, aşağıdaki ek faktörler dikkate alınır: (Bu kapsamda raporlayan işletme, yurtdışındaki işletmeye; bağlı ortaklık, iştirak, şube ya da müşterek anlaşma olarak sahip olan işletmedir.)⁹⁶

- (a) Yurtdışındaki işletmenin faaliyetlerinin önemli derecede özerk olarak veya raporlayan işletmenin bir uzantısı şeklinde yürütülüp yürütülmediği. Faaliyetlerin raporlayan işletmenin uzantısı olarak yürütülmesine; yurtdışındaki işletmenin sadece raporlayan işletmeden ithal edilen malları

---

⁹⁴ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.700.

⁹⁵ TMS 21, Paragraf 9.

⁹⁶ TMS 21, Paragraf 11.

satması ve hasılatları ona göndermesi örnek olarak gösterilebilir. Önemli derecede özerklik durumunda ise; yurtdışındaki işletme önemli ölçüde yerel para biriminde nakit ve diğer parasal kalemleri biriktirir, giderlerini karşılar, gelir yaratır ve borçlanır.

Eğer yurtdışındaki işletme faaliyetlerini raporlayan işletmenin bir uzantısı şeklinde yürütüyorsa geçerli para birimi olarak raporlayan işletmenin para birimi dikkate alınır. Bunun aksi durumda ise, yani faaliyetlerini raporlayan işletmeden bağımsız, özerk bir şekilde sürdürüyorsa, bu durumda geçerli para birimi olarak faaliyette bulunduğu ülkenin para birimi dikkate alınır.

Yurtdışındaki işletmenin sadece raporlayan işletmeden ithal edilen malları satması ve hasılatları ona göndermesi bu işletmenin raporlayan işletmenin bir uzantısı olarak faaliyette bulunduğuna örnek gösterilebilir. Özerklikten kasıt ise, yurtdışındaki işletmenin önemli ölçüde yerel para birimi cinsinden hasılatlarını elde etmesi ve giderlerini yerel para birimi cinsinden gerçekleştirmiş olmasıdır. Örneğin, Türkiye’de faaliyette bulunan bir işletmenin, Almanya’da faaliyet gösteren bir bağlı ortaklığının olduğunu ve bu bağlı ortaklığın satışlarının ve maliyetlerinin büyük bir kısmının Almanya’da gerçekleştiğini ve Euro cinsinden kayıtlarının tutulduğunu varsayalım. Böyle bir durumda, bağlı ortaklık nakit akışlarının büyük bir bölümünü ana ortaklıktan bağımsız olarak gerçekleştirdiği için özerk olduğu söylenebilir.⁹⁷

- (b) Raporlayan işletme ile yapılan işlemlerin, yurtdışındaki işletmenin toplam faaliyetlerinin yüksek ya da düşük bir oranını oluşturması.

Yurtdışındaki işletmenin faaliyetlerinin yüksek bir kısmının raporlayan işletme ile gerçekleşmesi durumunda raporlayan işletmenin para birimi geçerli para birimi olarak dikkate alınır.

- (c) Yurtdışındaki işletmenin faaliyetlerinden elde edilen nakit akışlarının raporlayan işletmenin nakit akışlarını doğrudan etkileyip etkilemediği ve istenildiği an kendisine aktarılmasının mümkün olup olmadığı.

⁹⁷ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s.700-701.

- (d) Raporlayan işletmeden fon desteği gerektirmeden, yurtdışındaki işletmenin kendi faaliyetlerinden sağladığı nakit akışlarının mevcut ve normal koşullarda beklenen borç yükümlülüklerini karşılamaya yeterli olup olmaması.

Yukarıdaki göstergelerin karışık ve geçerli para biriminin açık olmadığı durumlarda yönetim; temel işlemlerin, olayların ve koşulların ekonomik etkilerini en iyi yansıtan para biriminin belirlenmesinde kendi takdirini kullanır.⁹⁸

Bir işletmenin geçerli para birimi işletme ile ilgili temel işlemleri, olayları ve koşulları yansıtır. Dolayısıyla, bir kere belirlendikten sonra, işletmeyi etkileyen temel işlemler, olaylar ve koşullar değişmediği sürece geçerli para birimi değişmez.⁹⁹

İşletmenin geçerli para biriminde değişiklik olması durumunda işletme, değişim tarihinden itibaren ileriye dönük olarak yeni geçerli para birimi için geçerli çevrim işlemlerini uygular. İşletme tüm kalemleri yeni geçerli para birimine değişim tarihindeki döviz kurunu kullanarak çevirir. Çevrim sonrası oluşan tutarlar parasal olmayan kalemler için tarihi maliyet olarak dikkate alınır.¹⁰⁰

Eğer geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi ise, işletmenin finansal tabloları “TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama” Standardına göre yeniden düzenlenir. Bir işletme, bu standarda göre belirlenen geçerli para biriminden farklı bir para birimini (ana şirketin geçerli para birimi gibi) geçerli para birimi olarak benimseyerek TMS 29’a göre finansal tablolarını yeniden düzenlemekten kaçınma yoluna gidemez.¹⁰¹

Uygulama kolaylığı nedeniyle, gelir ve gider kalemleri için işlemlerin yapıldığı tarihlerdeki döviz kurlarına yaklaşık bir kurun, örneğin dönemin ortalama kurunun kullanılması mümkündür. Ancak, döviz kurlarının önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem için ortalama kur kullanılmaz.¹⁰²

---

⁹⁸ TMS 21, Paragraf 12.

⁹⁹ TMS 21, Paragraf 13.

¹⁰⁰ Küçük, **a.g.e.**, s.128.

¹⁰¹ TMS 21, Paragraf 14

¹⁰² Küçük, **a.g.e.**, s.128.

3.7. Yurtdışındaki İşletmeye Yapılan Net Yatırım

Bir işletme, yurtdışındaki işletmeden alacak ya da borç niteliğinde parasal bir kaleme sahip olabilir. Bu tür parasal kalemler, uzun vadeli alacak ya da kredi olabilir ancak ticari alacak ve borç olamaz. Tahsilatı veya ödemesi öngörülmeleyen veya bir plana bağlanmayan bu kalemler esasında, işletmenin, yurtdışındaki işletmedeki net yatırımının bir parçasıdır.¹⁰³

Yukarıda belirtildiği şekliyle yurtdışındaki bir işletmeden parasal kalem alacağı veya söz konusu işletmeye parasal borcu olan bir işletme, bir grubun bağlı ortaklığı olabilir. Örneğin bir işletmenin A ve B olmak üzere iki bağlı ortaklığı vardır. B bağlı ortaklığı yurtdışındaki bir işletmedir. A bağlı ortaklığı, B bağlı ortaklığına kredi vermektedir. Kredi ödemesi bir plana bağlanmamışsa veya öngörülebilir bir gelecekte gerçekleşmesi beklenmiyorsa A bağlı ortaklığının, B bağlı ortaklığından olan söz konusu alacağı, işletmenin B bağlı ortaklığındaki net yatırımının bir parçası niteliğinde olacaktır. Bu durum; A bağlı ortaklığının kendisinin de, yurtdışındaki bir işletme olması durumunda da geçerlidir.¹⁰⁴

3.8. Parasal ve Parasal Olmayan Kalemler

Parasal Kalemler: Parasal bir kalemin temel niteliği, sabit ya da belirlenebilir tutarda para biriminin alınması hakkıdır ya da ödenmesi yükümlülüğüdür. Örnek olarak; nakit ödenecek emeklilik tazminatları ve çalışanlara sağlanan diğer haklar; nakit olarak ödenecek karşılıklar; yükümlülük olarak muhasebeleştirilen temettüler gösterilebilir. Benzer şekilde, işletmenin değişen sayıdaki kendi özkaynak araçlarının alınması (ya da verilmesi) ya da gerçeğe uygun değerine eşdeğer olarak sabit ya da belirlenebilir tutardaki para biriminin alınmasıyla (ya da verilmesiyle) sonuçlanacak değişken tutarda varlıkların alınması ya da verilmesi parasal bir

¹⁰³ Güler, a.g.e., s.449-450.

¹⁰⁴ TMS 21, Paragraf 15A.

kalemdir.¹⁰⁵

Parasal Olmayan Kalemler: Parasal olmayan bir kalemin temel niteliği, sabit ya da belirlenebilir tutarda para biriminin alınması hakkının (ya da ödenmesi yükümlülüğünün) mevcut olmamasıdır. Örnek olarak; mal ve hizmetler için önceden ödenen tutarlar (örneğin peşin ödenmiş kira); şerefiye; maddi olmayan duran varlıklar; stoklar; maddi duran varlıklar ve parasal olmayan bir varlığın teslimatıyla sonuçlanacak karşılıklar verilebilir.¹⁰⁶

3.9. Standardın Gerektirdiği Yaklaşım

Finansal tabloların hazırlanmasında, her işletme (işletmeler; bireysel raporlayan bir işletme olabilir, ana ortaklık gibi yurtdışında işletmeleri olan bir işletme olabilir, bağlı ortaklık ya da şube gibi yurtdışındaki bir işletme de olabilir), geçerli para birimini yukarıda açıklandığı şekliyle belirler ve yabancı paralı kalemleri kendi geçerli para birimine çevirir.¹⁰⁷

Raporlayan işletmelerin çoğu, birden çok bireysel şirketlerden oluşur. (Örneğin bir grup, bir ana ortaklık ve onun bir ya da daha fazla bağlı ortaklıklarından oluşur) Bir grubun üyesi olsun ya da olmasın, çeşitli türdeki işletmelerin iştiraklerde ya da müşterek anlaşmalarda yatırımı olabilir. Ayrıca, şubelere sahip olabilirler. Raporlayan işletmeye dahil edilen her bir bireysel işletmenin, faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlayan işletmenin finansal tablolarını sunduğu para birimine çevrilmesi gerekir. Bu standart, raporlayan işletmenin finansal tablolarında kullanılan para biriminin herhangi bir para birimi (ya da para birimleri) olmasına izin verir.¹⁰⁸

Ayrıca, bu standarda göre bireysel raporlama yapan bir işletme ya da “TMS 27 Bireysel Finansal Tablolar” Standardına göre bireysel finansal tablolar hazırlayan bir

---

¹⁰⁵ TMS 21, Paragraf 16.

¹⁰⁶ TMS 21, Paragraf 16.

¹⁰⁷ Güler, **a.g.e.**, s.450.

¹⁰⁸ TMS 21, Paragraf 18.

işletme finansal tablolarını herhangi bir para biriminde (ya da para birimlerinde) sunabilir.¹⁰⁹

3.10. Standardın Uygulaması

Standart doğrudan borçlanma maliyetlerini belirlememekte olup yabancı paralar üzerinden yapılan borçlanmaların finansal tablolarda sunumunu belirlediği için konumuzla ilgilidir. Standardın uygulamasını yabancı paralı işlemlerin geçerli para biriminde raporlanması, ilk muhasebeleştirme, izleyen dönemlerde ölçme, kur farklarının muhasebeleştirilmesi, geçerli para biriminde değişiklik ve finansal tablolarda geçerli para biriminden farklı bir para biriminin kullanılması şeklinde açıklayacağız.

3.10.1. Yabancı Paralı İşlemlerin Geçerli Para Biriminde Raporlanması

Yurt içindeki bir işletme üretim faaliyetinde kullanmak ya da doğrudan yurt içinde ya da yurt dışında pazarlamak için yurt dışından yabancı para birimiyle makine, ham madde, yardımcı malzeme, ambalaj malzemesi gibi ürünler satın alabilir. Ayrıca yurt dışından danışmanlık, bilgi birikimi (know-how) gibi hizmetler sağlayabilir. Bunların bedelleri dönem içinde ödenebilir ya da ödemeler izleyen dönemlere kalabilir. Yurt içindeki bir işletme ürettiği ya da hazır durumda elde ettiği ürünleri, verdiği hizmetleri yurt dışındaki kuruluşlara satabilir. Bunların tahsilatlarını dönem içinde yapılabilir ya da izleyen dönemlere kalabilir. Bunların yanı sıra, yurt içindeki bir işletme finans kuruluşlarından döviz cinsinden kredi kullanabilir.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ TMS 21, Paragraf 19.

¹¹⁰ Sibel Yılmaz, “**21 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı Kapsamında Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tabloların Çevrilmesine İlişkin Uygulama**”, (İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2013, s.29.

Yabancı para cinsinden olan işlemler, yabancı para birimi bazında yapılan, genel olarak aşağıdakilerden oluşan işlemleri içerir.¹¹¹

- (a) Fiyatı yabancı para cinsine dayalı olan işlemlerde; alım veya mal ve hizmet satışı.
- (b) Borçlanma veya borç verme durumunda, yabancı para birimi cinsinden borçlanılan tutar veya alacaklar; veya
- (c) Varlıkların iktisap edilmesi veya elden çıkarılması, yabancı para birimine dayalı yapılan ve koşulları henüz yerine getirilmemiş bir anlaşmaya taraf olmak gibi yabancı para birimine dayalı olarak yapılan diğer olağan işlemler.

Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi yabancı paralı varlıklarda kur farkından artış kâra azalış zarara neden olurken kaynaklarda ise artış zarara ve azalış kâra neden olmaktadır.¹¹²

	Artış	Azalış
Varlıklar	Kâr	Zarar
Kaynaklar	Zarar	Kâr

Bu işlemler önce işlem tarihinde yabancı para birimi kurlarıyla geçerli para birimine çevrilmeli, dönem sonlarında ise bu işlemlerden doğan alacak, borç, mevduat, kasa gibi hesaplarda kalan yabancı para cinsinden bakiyeler doğru yabancı para kurlarıyla değerlendirilmelidirler.¹¹³

Yurt içindeki işletmelerin yabancı ülkelerdeki yabancı kredilerle karşılanan net yatırımlarının değerlerinin farklı kurlardan geçerli para birimine çevrilmesiyle kur farkları oluşur. Yine yabancı para birimi ile yapılan işlemlerden kaynaklanan alacak ve borçların geçerli para birimine farklı döviz kurlarıyla çevrilmesinde kur farkları oluşur. Standart kur farklarının kâr veya zarar oluşturacağından söz etmektedir. Buna göre

¹¹¹ Barry J.Epstein ve Abbas Ali Mirza, **Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards**, Amerika: John Willey & Sons Inc, 2005, s.754.

¹¹² Sağlam ve Sağlam, **a.g.e.**, s.680-681.

¹¹³ Yılmaz, **a.g.e.**, s.29.

kayıtlara geçen asıl tutar ile gerçekleşen tutar arasındaki kur farkı dönem hesaplamalarında belirtilen haller dışında bir kazanç veya zarar oluşturur.

TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı bu kapsamda, bu işlemlerde kullanılacak döviz kurlarını, muhasebe kayıtlarını ve raporlamasını düzenler.

Örnek : Louisiana Bachoe Şirketi Avrupa Birliğinin çeşitli ülkelerine Euro para birimi ile ödenen iş makinesi satmaktadır. 15 Mart'ta Almanya'ya \$200.000'a iş makinesi satılmıştır. İlgili alacağın 31 Mart tarihli finansal tablolarda tahsil edilmediği gözükmemektedir ve %1 'lik kur değişiminden dolayı şirketin öngöremediği 2.000 \$ zarar ortaya çıkmıştır. Kurlardaki bu değişim ile kur farkı giderleri hesabına borç olarak yapılan muhasebe kaydı sonucunda şirketin alacakları azalmıştır. 15 Nisan tarihinde şirket borcunu ödediğinde kurlar 15 Mart tarihindeki kur ile aynı durumu gelmiştir. LB şirketi 31 Mart tarihinde gider olarak kaydettiği kur farkını kurlardaki değişimden dolayı ödeme günü gelir olarak kaydeder.¹¹⁴ Buna göre;

- (a) Öz kaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmede doğası gereği uzun vadeli olan işlemler kâr veya zararda muhasebeleştirilmez. Bu tür işlemler yakın gelecekte gerçekleşmesi beklenmeyenler olarak tanımlanır. Bunun yerine; ana firmanın para birimine bağlı olarak hazırlanan finansal tabloların bağlı ortaklıklarını içermesi esnasında kullanılır.
- (b) Bir yabancı işletmenin birden çok farklı operasyonları varsa, bunun sonucunda birden çok fonksiyonel para birimlerine sahip olması mümkündür. Böyle bir şirkette muhasebe yönetimi operasyonları düzenli olarak gözden geçirerek, gerçeği yansıtan mali tabloların çıkması için doğru fonksiyonel para birimine karar vermelidir.
- (c) Eğer kurlarda önemli bir değişim varsa, bu değişimin sonuçları şirketin ve bağlı ortaklığın finansal tablolarında belirtilir. Eğer önemli kur değişikliği finansal tablo tarihinden sonra meydana gelmişse; denetim raporunda belirtilir ve finansal tablolardaki etkileri dipnotlarda açıklanır.

---

¹¹⁴ Epstein ve Jermakowicz, **a.g.e.**, s.444-445.

3.10.2. İlk Muhasebeleştirme

Yabancı paralı bir işlem, yabancı para biriminde gerçekleştirilmiş ya da ödemenin yabancı para biriminde gerçekleştirilmesini gerektiren bir işlem olup, aşağıdakileri de kapsar:¹¹⁵

- (a) İşletmenin, fiyatları yabancı bir para biriminde belirlenen mal ve hizmetleri alıp satması;
- (b) İşletmenin, borç ya da alacak tutarları yabancı bir para biriminde belirlenen kredi alması ya da borç vermesi veya
- (c) İşletmenin, yabancı bir para birimi cinsinden varlık iktisap etmesi ya da elden çıkarması ile bu tür yükümlülüklerin doğması veya ifa edilmesi.

Bir yabancı paralı işlem, işlem tarihindeki kur yani spot kur dikkate alınarak geçerli para birimine çevrilir ve muhasebeleştirilir. İşlem tarihi, işlemin Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre ilk defa kaydedilmesi gerektiği tarihtir. Uygulama kolaylığı nedeniyle ortalama kurun kullanılmasına da izin verilmektedir. Ortalama kur, işlem tarihindeki gerçek kura yaklaşan bir kuru ifade eder. Örneğin, haftanın ya da ayın ortalama kurunun, o dönem içinde her bir yabancı para biriminde gerçekleşen işlemlerin tümü için kullanılması mümkündür. Bununla birlikte, döviz kurunun önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem için ortalama kur kullanılmaz.¹¹⁶

Yabancı paralı işlemlerin geçerli (ulusal) para birimine çevrilmesini aşağıdaki iki tabloda özet olarak gösterebiliriz.¹¹⁷

---

¹¹⁵ TMS 21, Paragraf 20.

¹¹⁶ TMS 21, Paragraf 21-22.

¹¹⁷ Sağlam ve Sağlam, **a.g.e.**, s.683.

Yabancı para işlemlerinin geçerli para biriminden gösterimi;

	İlk Kayıt	Raporlama Tarihindeki Değerleme
Maliyet Değerinden Kayda Alınan Parasal Olmayan Kalemler	İşlem tarihindeki kur üzerinden	İşlem tarihindeki kur üzerinden
Rayiç Değerinden Kayda Alınan Parasal Olmayan Kalemler	İşlem tarihindeki kur üzerinden	Rayiç değer belirlendiği tarihteki kur üzerinden
Parasal Kalemler	İşlem tarihindeki kur üzerinden	Bilanço tarihindeki kur üzerinden

Finansal tabloların geçerli para biriminden farklı bir raporlama birimine dönüştürülmesi;

	Yüksek Enflasyonun Olmadığı Durumlarda	Yüksek Enflasyonun Olduğu Durumlarda
Bilanço	Bilanço tarihindeki kur üzerinden	Bilanço tarihindeki kur üzerinden
Kâr veya Zarar	İşlem tarihindeki kur üzerinden	Bilanço tarihindeki kur üzerinden
Özsermaye Çevirim Farkı	Özsermaye çevrim farkı	-

3.10.3. İzleyen Dönemlerde Ölçme

Her bilanço tarihinde aşağıdaki çevrim işlemleri gerçekleştirilir:¹¹⁸

- Yabancı paralı parasal kalemler kapanış kurundan çevrilir. Kapanış kuru, raporlama dönemi sonundaki geçerli kur yani dönem sonu kurunu ifade eder. Parasal kalemler ise, elde tutulan para ile sabit veya belirlenebilir

¹¹⁸ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s.702-703

tutarda para olarak alınacak ve ödenecek varlık veya borçlardır. Para değerindeki değişimler karşısında nominal tutarları sabit kalan kalemler parasal kalemlerdir. Kasa, banka, alacaklar, tahviller, depozito ve teminatlar parasal kalemlere örnek olarak verilebilir.

- (b) Tarihi maliyet cinsinden ölçülen yabancı para birimindeki parasal olmayan kalemler, işlem tarihindeki döviz kuru (tarihi kur) kullanılarak çevrilir. Parasal olmayan bir kalemin temel niteliği, sabit ya da belirlenebilir bir tutarda para biriminin alınması hakkının (ya da ödenmesi yükümlülüğünün) mevcut olmamasıdır. Bu kalemler, para değerindeki değişimler karşısında nominal tutarları değişen kalemlerdir. Örneğin maddi duran varlıklar, şerefiye, stoklar, peşin ödenmiş giderler, hisse senetleri gibi.
- (c) Gerçeğe uygun değerden ölçülen yabancı para birimindeki parasal olmayan kalemler gerçeğe uygun değer belirlendiği tarihteki döviz kurları kullanılarak çevrilir.

Bir kalemin defter değeri, ilgili diğer standartlar ile birlikte belirlenir. Örneğin, maddi duran varlıklar “TMS 16, Maddi Duran Varlıklar” Standardı uyarınca gerçeğe uygun değer ya da tarihi maliyete göre değerlendirilebilir. Parasal olmayan kalemlerin tutarınının, defter değerinin tarihi maliyet veya gerçeğe uygun değer esasına göre belirlenmesine bakılmaksızın; tutarınının bir yabancı para biriminde belirlenmesi durumunda, ilgili tutar bu standart uyarınca geçerli para birimine çevrilir.¹¹⁹

Yabancı paralı parasal olmayan kalemlerin çevirisinde, varlığın değerlemesinde hangi yöntemin kullanıldığı önem taşımaktadır. Tarihi maliyetle değerlendirilen parasal olmayan kalemler tarihi kur üzerinden, yani varlık ya da borcun işletmeye girdiği tarihteki kur üzerinden çevrilir. Gerçeğe uygun değerle değerlendirilen parasal olmayan kalemler ise, bu değerlemenin yapıldığı tarihteki kur üzerinden çevrilir. Değerleme işlemi dönem sonunda yapıldığı için genellikle gerçeğe uygun değerle değerlendirilen kalemler kapanış kuru üzerinden çevrilmektedir. Parasal olmayan kalemlerin değerlendirilmesi ilgili TFRS'lere uygun olarak yapılır. Örneğin, bir maddi duran varlık sınıfı (taşıt araçları

---

¹¹⁹ TMS 21, Paragraf 24.

gibi), maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeline göre değerlendirilebilir. Maliyet modeline göre değerlendirme, tarihi maliyeti esas alan bir değerlendirme biçimidir. Dolayısıyla bu modele göre değerlendirilen varlıkların, işlemin gerçekleştiği, yani varlığın aktife alındığı tarihteki kur üzerinden çevrilmesi gerekir. Yeniden değerlendirme modelinde ise, varlıklar gerçeğe uygun değerleri ile değerlendirilmekte, dolayısıyla bu varlıkların çevirisinde değerlemenin yapıldığı tarihteki kurun dikkate alınması gerekmektedir.¹²⁰

Parasal olmayan kalemlerin defter değerinin belirlenmesinde bazen tarihi maliyet tutarı ile dönem sonundaki değer (piyasa değeri) karşılaştırılmakta ve bu değerden hangisi küçükse o değer dikkate alınmaktadır. Örneğin, stoklar maliyet ya da net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile değerlendirilmekte, yine TMS 36 varlıklarda değer düşüklüğü standardı gereğince, varlığın geri kazanılabilir tutarı hesaplanmakta ve bu tutar ile defter değeri karşılaştırılarak düşük olan değer dikkate alınmaktadır. Bir yabancı paralı parasal olmayan kalemin defter değerinin bu şekilde tespit edilmesi durumunda,¹²¹

- (a) Parasal olmayan kalemin tarihi maliyet tutarı işlem tarihindeki kur üzerinden çevrilir.
- (b) Değerlemenin yapıldığı tarihte, parasal olmayan kalemin yabancı para birimi karşılığı tutarı belirlenir (net gerçekleşebilir değer veya geri kazanılabilir tutar) ve bu tutar kapanış kuru üzerinden geçerli para birimine çevrilir.
- (c) Bu karşılaştırma sonucunda küçük olan değer dikkate alınır.

Net Gerçekleşebilir Değer : İşin normal akışı içinde (olağan işletme faaliyetleri kapsamında), tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve tahmini satış giderlerinin düşülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder. Başka bir ifadeyle, bir işletmenin stoklarının satılmasından elde etmeyi beklediği net tutarı ifade eder.¹²²

Örnek : İşletme 01.12.2013 tarihinde 20.000 \$ tutarında ticari mal ithal etmiştir. İşlem tarihindeki kur 1 \$ = 2,02 TL'dir. 31.12.2013 tarihinde bu mallar tamamen işletme

---

¹²⁰ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.703.

¹²¹ **a.g.e.**, s.703-704.

¹²² Güler, **a.g.e.**, s.454.

stoklarında durmaktadır. İthal edilen malların dönem sonundaki net gerçekleşebilir değeri 23.000 \$'dır. 1 \$ = 2,17 TL'dir.

İşletme stoklarını maliyet ya da net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile değerlemektedir.

Maliyet Bedeli	(20.000 x 2,02)	40.400 TL
Net Gerçekleşebilir Değer (23.000 x 2,17)		49.910 TL

Stokların maliyet bedeli net gerçekleşebilir değerden daha küçük olduğu için dönem sonunda maliyet bedeli dikkate alınır.

Örnekte net gerçekleşebilir değer 17.000 \$ olması durumunda;

Maliyet Bedeli	(20.000 x 2,02)	40.400 TL
Net Gerçekleşebilir Değer (17.000 x 2,17)		36.890 TL

Bu durumda net gerçekleşebilir değer dikkate alınır ve stoklar finansal durum tablosunda 36.890 TL olarak raporlanır.

Muhtelif döviz kurları mevcutsa, kullanılan kur; ilgili nakit akışlarının ölçüm tarihinde gerçekleşmiş olması durumunda işlemten kaynaklanan gelecekteki nakit akışları veya bakiyenin ifa edileceği kurdur. İki para birimi arasındaki takas edilebilirlik geçici olarak ortadan kalkmışsa, kullanılan kur takasın yapılabileceği sonraki ilk kurdur.¹²³

3.10.4. Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi

Yabancı paralı kalemler için finansal riskten korunma muhasebesi TMS 39 ile düzenlenmiştir. Finansal riskten korunma muhasebesi bazı kur farklarının, bir işletmenin kur farkları için bu Standardın gerektirdiği yaklaşımdan farklı bir muhasebeleştirme uygulamasını gerektirir. Örneğin, TMS 39 nakit akışına ilişkin

---

¹²³ TMS 21, Paragraf 26.

finansal riskten korunma aracı olarak nitelendirilen parasal kalemler üzerindeki kur farklarının, korunmanın etkinliği ölçüsünde başlangıçta diğer kapsamlı gelirden gösterilmesini öngörmektedir.¹²⁴

Yabancı paralı parasal kalemlerin işlem tarihi ile ödeme tarihi arasında döviz kurunda bir değişiklik olduğunda kur farkı oluşur. İşlemin gerçekleştiği tarih ile ödemenin yapıldığı tarihin aynı muhasebe döneminde olması durumunda tüm kur farkları aynı dönemde finansal tablolara yansıtılır. Ancak, işlemin gerçekleştiği tarih ile ödemenin yapıldığı tarihin, birbirinden farklı dönemlerde olması durumunda her dönem sonu itibarıyla kur farkı oluşur ve muhasebeleştirilecek kur farkları her dönemde döviz kurlarında meydana gelen değişime göre belirlenerek ilgili dönemin finansal tablolarına kâr veya zarar olarak yansıtılır.¹²⁵

Örnek : İşletme bankadan 12.12.2013 tarihinde 10.000 USD kredi çekmiştir. Bu tarihte USD kuru 2,0370'tir.

İşlem tarihindeki muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır;

		12.12.2013			
1	102 BANKALAR			20.370	
		300 BANKA KREDİLERİ			20.370
		300 01 Döviz Kredileri			
		/			

Yıl sonunda yayınlanan USD kuru 2,1343'tür.

Bu durumda dönem sonu kaydı aşağıdaki şekilde olacaktır.

		31.12.2013			
2	780 FİNANSMAN GİDERLERİ			973	
	780 01 Kur Farkı				
		300 BANKA KREDİLERİ			973
		300 01 Döviz Kredileri			
		/			

¹²⁴ TMS 21, Paragraf 27.

¹²⁵ TMS 21, Paragraf 28-29.

Raporlayan işletmenin yurtdışındaki işletmesindeki net yatırımının bir parçasını oluşturan parasal bir kalemden kaynaklanan kur farkları, raporlayan işletmenin bireysel finansal tablolarında ve yurtdışındaki işletmenin kendi finansal tablolarında kâr ya da zarar olarak muhasebeleştirilir. Ancak, yurtdışındaki işletmeyi ve raporlayan işletmeyi içeren finansal tablolarda (örneğin yurtdışındaki işletme bir bağlı ortaklık ise konsolide finansal tablolar), bu tür kur farkları başlangıçta diğer kapsamlı gelir veya zararın ayrı bir unsuru olarak muhasebeleştirilir ve net yatırımın elden çıkarılması durumunda kâr ya da zarar olarak muhasebeleştirilir.¹²⁶

Yurt dışındaki işletmede bulunan net yatırım; standartta yurtdışındaki işletmenin net aktiflerinde raporlayan işletmenin payı olarak tanımlanmaktadır.¹²⁷ Raporlayan işletmenin yurt dışındaki işletmeye parasal kalem niteliğinde bir borcu veya alacağı olabilir. Bu alacak veya borç ticari işlemde kaynaklanmıyorsa veya borca ilişkin bir ödeme planı yapılmamışsa bu işlem yurt dışında bulunan işletmeye yapılan net yatırımın bir parçası olarak dikkate alınır.

Parasal olmayan bir kalemden kaynaklanan kazanç ya da zarar öz kaynaklarda, diğer kapsamlı gelir ya da zarar da muhasebeleştirilirse, bu kazanç ya da zararın kurdan kaynaklanan kısmı da diğer kapsamlı gelir ya da zarar da muhasebeleştirilir. Buna karşın, parasal olmayan bir kalemden kaynaklanan kazanç ya da zarar, kâr ya da zararda muhasebeleştirilirse, bu kazanç ya da zararın kurdan kaynaklanan kısmı da kâr ya da zararda muhasebeleştirilir.¹²⁸

Örneğin, işletmenin bir anonim şirketin hisse senetlerini uzun vadede elinde bulundurmak amacıyla satın alması ve IFRS 9'a göre gerçeğe uygun değerle değerlendirilen ve değerlendirme farkları diğer kapsamlı kâr veya zarar da muhasebeleştirilen finansal varlık olarak sınıflandırılması durumunda, söz konusu finansal varlık dönem sonunda gerçeğe uygun değer ile değerlendirilir ve bu varlığa ilişkin ortaya çıkan değerlendirme kur farkları öz kaynaklar grubunda, diğer kapsamlı kâr ya da zarar başlığı altında raporlanır. Bu varlıkların yabancı paralı olması durumunda, dönem sonunda ortaya çıkan kur farkı

---

¹²⁶ TMS 21, Paragraf 32.

¹²⁷ TMS 21, Paragraf 8.

¹²⁸ TMS 21, Paragraf 30.

da diğ er kapsamlı kâr ya da zarar da muhasebeleştirilir.¹²⁹

Yine, örneğ in TMS 16, maddi duran varlıkların yeniden değ erlenmesinden kaynaklanan bazı kazanç ve zararların diğ er kapsamlı gelir ya da zarar da muhasebeleştirilmesini gerektirir. Böyle bir aktifin yabancı para cinsinden olması durumunda, yeniden değ erlenmiş tutar değ erlemenin yapıldığı tarihteki kurdan çevrilir ve oluş an kur farkı yine diğ er kapsamlı gelir ya da zarar da (öz kaynaklarda) muhasebeleştirilir.¹³⁰

Örnek : Türkiye’de faaliyette bulunan Elmas Holding 01 Haziran 2013 tarihinde bedeli bir yıl sonra ödenmek üzere bir makine satın almıştır. İş letme maddi duran varlıklarını maliyet modeline göre değ erlemektedir. Makinenin maliyet bedeli 20.000 USD’dir.

İş lem tarihindeki kur : 1 USD = 1,88 TL

Kapanış kuru : 1 USD = 2,17 TL

Ödeme tarihindeki kur : 1 USD = 2,20 TL

Makinenin satın alımına ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

		01.06.2013	
1	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	37.600	
	336 DİĞ ER BORÇLAR		37.600
	/		

Dönem sonu değ erleme kaydı

20.000 \$ x (2,17 – 1,88) = 5.800 TL

		31.12.2013	
2	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	5.800	
	780 01 Kur Farkı		
	336 DİĞ ER BORÇLAR		5.800
	/		

¹²⁹ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s.705.

¹³⁰ TMS 21, Paragraf 31.

Ödeme kaydı

$$20.000 \$ \times (2,20 - 2,17) = 600 \text{ TL}$$

$$20.000 \times 2,20 = 44.000 \text{ TL}$$

		23.02.2014		
3	336 DİĞER BORÇLAR		43.400	44.000
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ		600	
	780 01 Kur Farkı			
		102 BANKALAR		
		/		

Kur farkı, finansman işlemi ile ilgili olduğu için finansman giderleri hesabına kaydedilmiştir. Dönemsellik ilkesi gereği 2013 yılına ait olan 5.800 TL tutarındaki kur farkı 2013 yılı kapsamlı kâr veya zarar tablosunda , ödemenin yapıldığı 2014 yılına ait olan 600 TL tutarındaki kur farkı ise 2014 yılının kapsamlı kâr veya zarar tablosunda raporlanmıştır. Makineler parasal olmayan kalemdir, maliyet modeline göre değerlendirildiğinden dolayı tarihi kur üzerinden çevrilmiştir. Böylece kur farkı oluşmamıştır.

Örnek : İşletme 1 Ocak 2008 tarihinde yurt dışından bir makine satın alıyor. Makinenin maliyet bedeli 20.000 \$'dır. Makine % 20 oranında amortismanına tabi tutulacaktır.¹³¹

İşlem tarihindeki kur 1 \$ = 1,2 TL

Kapanış kuru (31.12.2008) 1 \$ = 1,5 TL

(a) İşletme makineler sınıfını değerlemede maliyet modelini kullanmaktadır.

(b) İşletme makineler sınıfını değerlemede yeniden değerlendirme modelini kullanmaktadır. 31.12.2008 tarihinde makine yeniden değerlemeye tabi tutulmuştur. Bu değerlendirme sonucunda makinenin maliyet bedelinin 25.000 \$ olduğu tespit edilmiştir.

¹³¹ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s.710-712.

(a) Maliyet Modeline Göre Değerleme

Makinenin alım kaydı;

		01.01.2008		
1	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR		24.000	
	102 BANKALAR			24.000
	20.000 USD x 1,20 = 24.000 TL			
	/			

Amortisman kaydı;

		31.12.2008		
2	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		4.800	
	730 01 Amortisman Giderleri			
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR			4.800
	/			

Yabancı paralı parasal olmayan bir kalem niteliğinde olan makineler maliyet modeline göre değerlendirildiği için, dönem sonunda da makinelerin aktife girdiği tarihteki, yani işlem tarihindeki kur dikkate alınır. Aynı kur üzerinden çevrileceği için, herhangi bir kur farkı ortaya çıkmaz.

(b) Yeniden Değerleme Modeline Göre Değerleme

		31.12.2008		
1	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR		13.500	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR			2700
	Değer Artışı : 1.200			
	Kur Farkı : 1.500			
	522 MDV YENİDEN DEĞERLEME DEĞ. ARTIŞI			10.800
	Değer Artışı : 6.000			
	Kur Farkı : 4.800			
	/			

Makineler gerçeğe uygun değerle değerlendirilmiş ve maliyet bedeli 25.000 \$ olarak tespit edilmiştir. Bu durumda dönem sonunda kapanış kuru üzerinden çevrilmesi gerekir (25.000 \$ x 1,5 TL). Makinenin TL karşılığı 37.500 TL olarak hesaplanır. 37.500 – 24.000 = 13.500 TL'nin makineler hesabına ilave edilmesi, tarihi maliyete göre

hesaplanmış olan birikmiş amortisman tutarının da yeni değer üzerinden düzeltmeye tabi tutulması gerekir. Buna göre birikmiş amortisman $37.500 \times \%20 = 7.500$ TL olması gerekir. Aradaki 2700 TL ($7.500 - 4.800$) fark,

$1.000\$ \times 1,2 = 1.200$ TL değer artışından gelen farkı,

$1.000\$ \times 1,5 = 1.500$ TL kur farkından gelen artışı ifade eder.

Makineler hesabında meydana gelen artışın,

$5.000\$ \times 1,2 = 6.000$ TL değer artışından gelen farkı,

$5.000\$ \times 1,5 = 7.500$ TL kur farkından gelen artışı gösterir.

Eğer dönem sonunda makinenin gerçeğe uygun değeri 20.000 \$ olsa idi, kapanış kuru üzerinden değerlendirileceği için, kur farkından dolayı makinenin değerinde 6.000 TL artış olurdu.

$20.000 \$ \times 1,5 = 30.000$ TL

$20.000 \$ \times 1,2 = \underline{24.000}$ TL

Fark = 6.000 TL

		31.12.2008		
2	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR		6.000	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR			1.200
	Kur Farkı : 1.200			
	522 MDV YENİDEN DEĞERLEME DEĞ. ARTIŞI			4.800
	Kur Farkı : 4.800			
	/			

Örnek: Bir ticari işletme fiyatını uygun bulduğu bir daireyi irtibat bürosu olarak kullanmak üzere 05.01.2011 tarihinde 100.000 Euro ödeyerek satın almıştır. Mülkün satın alınması sırasında banka masrafları dahil Almanya'ya şirketin bankadan transfer ettiği tutar 200.000 TL'dir. 2011 yılının sonunda gayrimenkul fiyatlarında önemli bir değişim olmamıştır. Ancak 2011 yılı sonunda 1 Euro = 2,5 TL olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı sonunda ise gayrimenkulün değerinin 115.000 Euro'ya yükseldiği, kurun ise

2,35 TL olarak gerçekleştiği görülmüştür.¹³²

Çözümü;

Bilindiği gibi maddi duran varlıklar standardına göre, maddi duran varlıklar ilk muhasebeleştirilmeden sonra ya maliyet bedelleri ile ya da yeniden değerlendirilmiş değerleri ile değerlendirilir. Bu durumda alımda ve daha sonraki değerlendirme dönemlerinde kayıtlar aşağıdaki gibi olacaktır.

(a) Eğer maddi duran varlıklar maliyet bedeli yöntemi ile değerlendiriliyor ise;

Bu durumda maddi duran varlığın gerçeğe uygun değeri (yeniden değerlendirilmiş değeri) ne olursa olsun daima maliyet bedeli olan 100.000 Euro değerlendirilmede kullanılacak ve amortismanlar bu tutar üzerinden ayrılacaktır. 100.000 Euro'nun karşılığı da 200.000 TL olacaktır. Amortisman devamlı bu tutar üzerinden ayrılacaktır. Bu durumda yurt içinde olan bir bina varlığından farklı bir işlem yapılmayacaktır.

(b) Eğer maddi duran varlıklar yeniden değerlendirme yöntemi ile değerlendiriliyor ise;

Bu durumda ilk kayıttan sonraki dönemlerin kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

31.12.2011	
1	
760 PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ	4.000
760 01 Amortisman Giderleri	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	4.000
200.000 x 0,02 = 4.000 (Eski değer üzerinden amortisman ayrılması)	
/	
31.12.2011	
2	
252 BİNALAR	49.000
559 ERTELENMİŞ VERGİ	9.800
559 01 Gelir Gider Etkisi	
550 MADDİ DURAN VARLIKLAR YEN.DEĞ.ARTIŞI	49.000
489 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU	9.800
Binanın değerinin YP cinsinden gösterilmesi amacıyla	
98.000 x 2,5 = 245.000 TL	
245.000 - (200.000-4.000) = 49.000	
49.000 x 0,20 =9.800	
/	

¹³² Hasan Kaval, "Yabancı Paralı İşlemler ve Diğer Kapsamlı Gelirler Tablosu", **Vergi Sorunları**, Sayı: 291, Aralık 2012, s.80-81-82.

		31.12.2011		
3	760 PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ	5.000		
	760 01 Amortisman Giderleri	200		
	489 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU			
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		5.000	
	693 SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER		200	
	693 01 Ertelemiş Vergi Gelir Etkisi			
	Amortisman Ayrılması			
	245.000 x (1/49) = 5.000 Muhasebe Amortisman Gideri			
	200.000 x 0,02 = 4.000 Vergi Amortisman Gideri			
	5.000 - 4.000 = 1.000 Matraha eklenecek tutar			
1.000 x 0,20 = 200 Geçici farkta azalma nedeniyle ertelenmiş vergi borcunda azalma				
	/			
4	252 BİNALAR	30.250		
	559 ERTELENMİŞ VERGİ GELİR/GİDER ETKİSİ	6.050		
	550 MADDİ DURAN VARLIKLAR YEN.DEĞ.ARTIŞI		30.250	
	489 ERTELENMİŞ VERGİ BORCU		6.050	
	240.000 - (115.000 x 2,35) = 30.250			
	30.250 x 0,20 = 6.050			
	Yılsonu kuru değiştiği için yeni duruma indirgeme			
		/		

Görüldüğü gibi maliyet bedeli ile değerlendirme sonucunda sadece kur farkı doğmuş olsa bile bu fark öz kaynaklarda muhasebeleştirilmemektedir. Ancak yeniden değerlendirme modeli seçildiğinde birinci yılda Diğer Kapsamlı Gelirler Tablosu'nda 49.000 TL olarak yer alan kur farkı, aynı tutarla diğer kapsamlı gelirler tablosu içinde raporlandıktan sonra öz kaynaklarda da yer alacaktır. Ancak ikinci yılda buna ilave olan 30.250 TL yine gelir olarak yer alacak, öz kaynaklardaki tutar toplam 79.250 TL'na yükselecektir. Bunların ertelenmiş vergi etkileri de (15.850 TL) kayda alınarak tutarları netleştirilecektir.

Eğer parasal olmayan kalem gerçeğe uygun değer ile yeniden değerlendirme konusu oluyor ise kur farkları bağlı olduğu işlemle aynı yönde muhasebeleştirilmektedir.

Öz kaynaklarda biriken bu tutarlar varlık elden çıkarıldığında, amortisman süresini tamamladığı veya kullanım dışı tutulduğunda bu hesaplardan çıkartılarak dağıtılmamış kârlara devir olurlar veya sermayenin artırılmasında kullanılabilirler.

Örnek : Bu örnekte yurtdışındaki ortaklıkların durumunu açıklayacağız. İşletmenin yurtdışındaki şirketinin sermayesi 50.000 Euro'dur. İşletme bu şirketin tamamına sahip

olduğu için kayıtlarda bağlı ortaklık olarak yer almaktadır. Ortaklığın önceki değerlendirme tarihi kuru 1,80 TL ve yeni değerlendirme tarihi kuru 1,90 TL'dir.¹³³

Oluşan 5.000 TL tutarındaki kur farkı aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilecektir.

1	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR 245 01 Yurtdışı Ortaklıkları	5.000	
	524 BAĞLI ORTAKLIKLAR YENİDEN DEĞ. ARTIŞI		5.000

Daha sonraki yıllarda kurda bir düşüş yaşanırsa bu durumda olumsuz kur farkı yeniden değerlendirme artışlarından düşülebilir ve aşağıdaki şekilde bir kayıt yapılabilir.

2	524 BAĞLI ORTAKLIKLAR YENİDEN DEĞ. ARTIŞI 245 BAĞLI ORTAKLIKLAR 245 01 Yurtdışı Ortaklıkları	xxx	xxx
---	--	-----	-----

Yukarıdaki örnekte eğer yeniden değerlendirme artışındaki tutar değer azalışını karşılamazsa aradaki fark ilgili gider hesabına alınabilir veya yeniden değerlendirme azalışı gibi bir özkaynak kaleminde izlenebilir.

Örnek : A işletmesi 1 Kasım 2008 tarihinde, yurt dışındaki bir işletmeye 6 ay vadeli olarak toplam 5.000 \$ tutarında mal satmıştır.¹³⁴

İşlem tarihindeki kur 1 \$ = 1.4 TL,

Kapanış kuru 1 \$ = 1,5 TL

Tahsilatın yapıldığı tarihteki kur 1 \$ = 1,8 TL

Piyasa faiz oranı % 10'dur.

Etkin Faiz Yöntemine göre faiz hesaplaması aşağıdaki gibi yapılır:

¹³³ Sağlam ve Sağlam, **a.g.e.**, s.691

¹³⁴ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.707-708-709-710

$$\frac{A}{(1+n)^{t/360}} - A$$

A : Tutar

n : İskonto oranı

t : Vadeye kalan gün

Bu formüle göre örneğimizdeki rakamları hesaplama tablomuza yerleştirecek olursak:

01.11.2008 için ;

$$\frac{7.000}{(1+0,10)^{(181/360)}} - 7.000 = \mathbf{328 \text{ TL}}$$

31.12.2008 için ;

$$\frac{7.000}{(1+0,10)^{(60/360)}} - 7.000 = \mathbf{110 \text{ TL}}$$

Hesaplamalarımıza ilişkin detaylar aşağıdaki gibidir:

Ana Para	Vade Tarihi	Vadeye Kalan Gün	Faiz Oranı	Reeskont Tutarı	İndirgenmiş Tutar
7.000	31.12.2008	60	0,10	110	6.890
7.000	01.05.2009	181	0,10	328	6.672

		01.11.2008		
1	120 ALICILAR	601 YURTDIŞI SATIŞLAR 12. ERTELENMİŞ VADE FARKI GELİRLERİ /	7.000	6.672 328

		31.12.2008		
2	12. ERTELENMİŞ VADE FARKI GELİRLERİ 642 FAİZ GELİRLERİ /		110	110

Dönem sonu değerleme kaydı

		31.12.2008		
3	120 ALICILAR 5.000\$ x (1,5 - 1,4) = 500 TL	646 KAMBİYO KARLARI /	500	500

Tahsilatın yapılması;

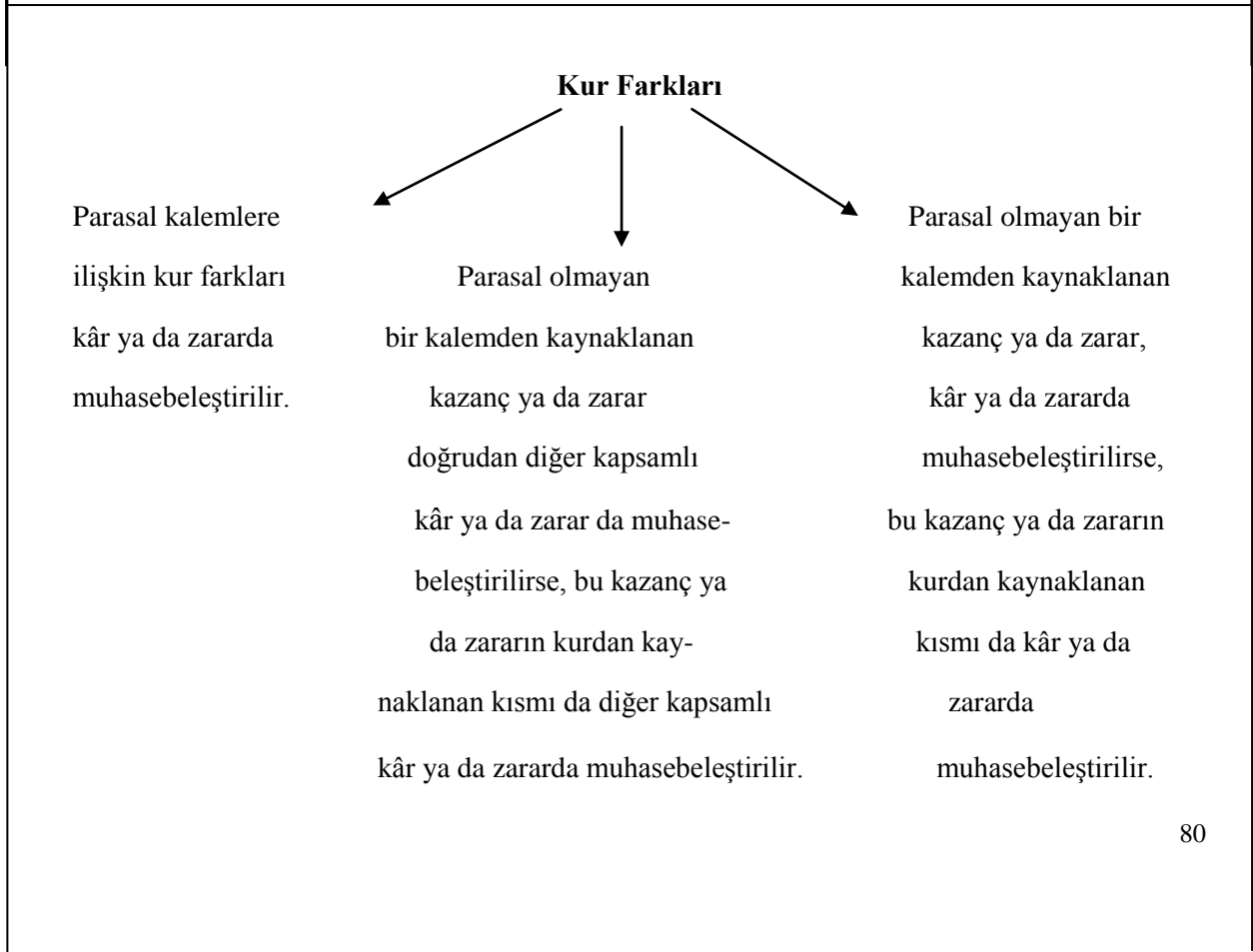
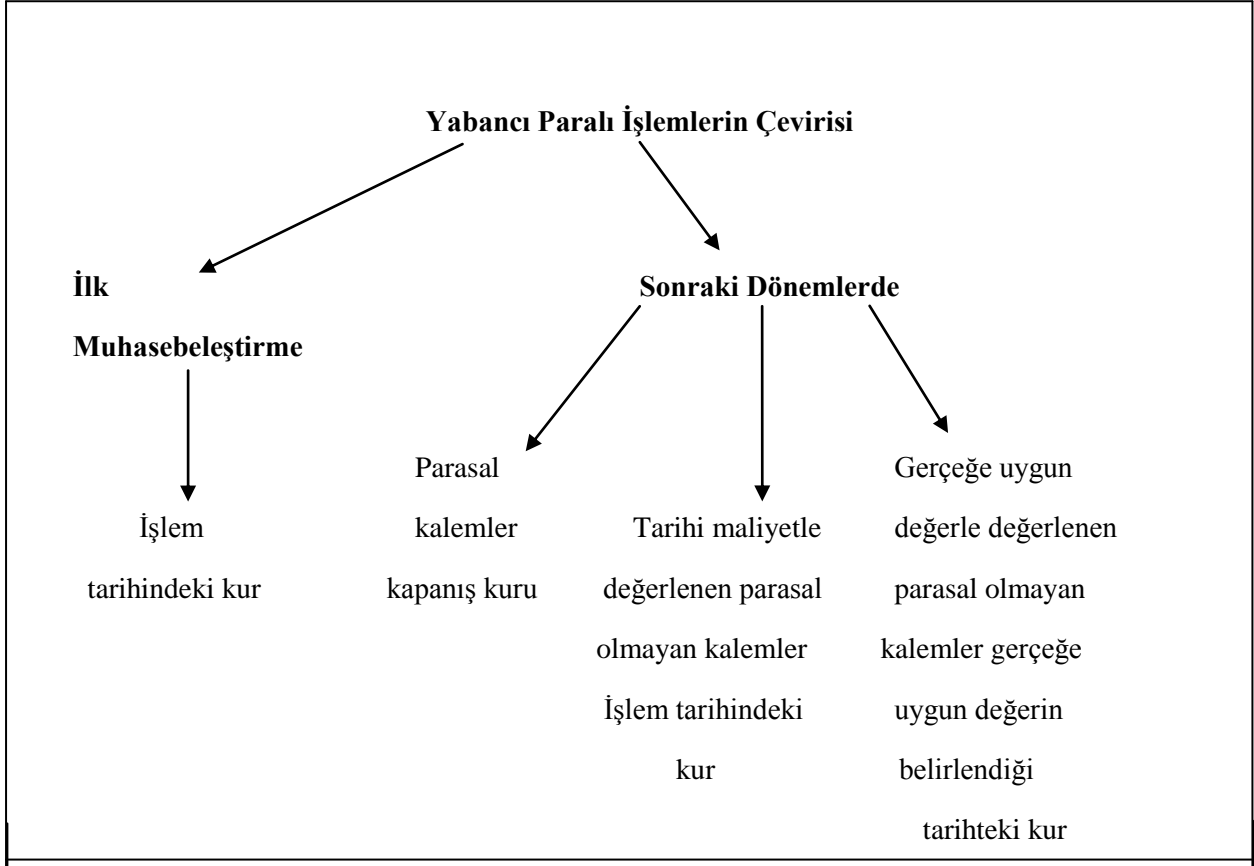
		01.05.2009		
4	102 BANKALAR 12. ERTELENMİŞ VADE FARKI GELİRLERİ 120 ALICILAR 646 KAMBİYO KARLARI 642 FAİZ GELİRLERİ 5.000\$ x (1,8 - 1,5) = 1.500 TL		9.000 218	7.500 1.500 218

Parasal kalem niteliğine sahip olan alıcılar hesabı dönem sonunda kapanış kuru üzerinden çevrilir, kur farkı kapsamlı kâr veya zarar tablosunda raporlanır. Tahsilatın yapıldığı tarihte de kur farkından dolayı işletmenin lehine, kambiyo kârı ortaya çıkar.

Yabancı paralı işlemlerin çevirisi ile kur farklarının muhasebeleştirilmesini aşağıdaki iki tabloda özet olarak gösterebiliriz.¹³⁵

¹³⁵ Özerhan ve Yanık, a.g.e., s.714.

Tablo 2 : Yabancı Paralı İşlemlerin Çevirisi

3.10.5. Geçerli Para Biriminde Değişiklik

İşletmenin geçerli para biriminde değişiklik olması durumunda işletme, değişim tarihinden itibaren ileriye dönük olarak yeni geçerli para birimi için geçerli çevrim işlemlerini uygular.¹³⁶ Örneğin finansal tablolarını kendi ulusal para biriminde düzenleyen bir işletme Euro'ya geçmesiyle raporları Euro olarak düzenlemeye başlayabilir.

Bir işletmenin geçerli para birimi, işletme için temel oluşturan işlemleri, olayları ve koşulları yansıtır. Dolayısıyla, geçerli para birimi belirlendikten sonra sadece bu işlemler, olaylar ve koşullarda değişiklik olması durumunda değiştirilebilir. Örneğin, mal ve hizmetlerin satış fiyatını en çok etkileyen para birimindeki bir değişiklik işletmenin geçerli para birimini değiştirmeye sebep olabilir.¹³⁷

Geçerli para birimindeki değişikliğin etkisi ileriye dönük olarak muhasebeleştirilir. Diğer bir deyişle, işletme tüm kalemleri yeni geçerli para birimine değişim tarihindeki döviz kurunu kullanarak çevirir. Çevrim sonrası oluşan tutarlar parasal olmayan kalemler için tarihi maliyet olarak dikkate alınır. Yurtdışındaki işletmenin çevriminden doğan ve diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilen kur farkları, faaliyetin elden çıkarıldığı tarihe kadar öz kaynaktan kâr veya zarara aktarılarak yeniden sınıflandırılmaz.¹³⁸

3.10.6. Finansal Tablolarda Kullanılan Para Birimine Çeviri İşlemi

İşletme finansal tablolarını herhangi bir para biriminde (ya da para birimlerinde) sunabilir. Finansal tablolarda kullanılan para biriminin işletmenin geçerli para biriminden farklı olması durumunda, faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun finansal tablolarda kullanılan para birimine çevrilmesi gerekir. Örneğin, bir grup farklı geçerli para birimleri olan işletmelerden oluşuyorsa, her bir işletmenin sonuçları ve

---

¹³⁶ TMS 21, Paragraf 35.

¹³⁷ TMS 21, Paragraf 36.

¹³⁸ TMS 21, Paragraf 37.

finansal durumu konsolide finansal tabloların sunulabilmesi açısından ortak bir para birimi ile ifade edilmektedir.¹³⁹

Geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi olmayan bir işletmenin faaliyet sonuçları ve finansal durumu, finansal tablolarda kullanılan farklı para birimine aşağıdaki işlemler uygulanarak çevrilir:¹⁴⁰

- (a) Sunulan her bilançonun aktif ve yabancı kaynakları (karşılaştırmalı olanlar dahil olmak üzere) bilanço tarihindeki kapanış kurundan çevrilir,
- (b) Her kapsamlı kâr veya zarar tablosunun veya bireysel kâr veya zarar tablosunun gelir ve giderleri (karşılaştırmalı olanlar dahil olmak üzere) işlem tarihlerindeki döviz kurlarından çevrilir,¹⁴¹
- (c) Ortaya çıkan tüm kur farkları, diğer kapsamlı kâr veya zararın (öz kaynakların) ayrı bir unsuru olarak muhasebeleştirilir.

Uygulama kolaylığı nedeniyle, gelir ve gider kalemleri için işlemlerin yapıldığı tarihlerdeki döviz kurlarına yaklaşık bir kurun, örneğin dönemin ortalama kurunun kullanılması mümkündür. Ancak, döviz kurlarının önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem için ortalama kur kullanılmaz.¹⁴²

Döviz kurlarında değişiklik olduğu sürece doğal olarak çeviriden kaynaklanan kur farkları ortaya çıkacaktır. Kur farklarına neden olan işlemler aşağıdaki gibi sıralanabilir:¹⁴³

- (a) Gelir ve giderlerin işlem tarihindeki döviz kurlarından ve aktif ve yabancı kaynakların kapanış kurundan çevrilmesi.
- (b) Dönem başı net aktiflerin öncekinden farklı bir kapanış kurundan çevrilmesi.

Bu kur farkları kâr veya zararda muhasebeleştirilmez, çünkü döviz kurlarındaki değişim faaliyetin şimdiki ve gelecekteki nakit akışlarını ya hiç etkilemez ya da çok az etkiler. Dolayısıyla raporlayan işletme açısından yurt dışındaki işletme elden

---

¹³⁹ Gökçen, Ataman ve Çakıcı, **a.g.e.**, s.306.

¹⁴⁰ TMS 21, Paragraf 39.

¹⁴¹ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.715.

¹⁴² TMS 21, Paragraf 40.

¹⁴³ TMS 21, Paragraf 41.

çıkarılıncaya kadar nakit hareketi ortaya çıkmayacaktır. Kur farklarının kümülatif tutarı yurtdışındaki bir işletme elden çıkarılıncaya kadar öz kaynağın ayrı bir bileşeninde sunulur. Kur farkları, konsolide edilen ancak tamamen sahip olunmayan yurtdışındaki bir işletme ile ilgili ise, çevrimden kaynaklanan ve azınlık paylarına isabet eden kümülatif kur farkları, konsolide finansal durum tablosunda (bilançoda) kontrol gücü olmayan payların (azınlık paylarının) bir parçası olarak muhasebeleştirilir.

Örnek: Bir işletme 1 Ocak 20X6 tarihinde 2.000.000 \$ açılış sermayesi ile işe başlamıştır. Gelir tablosu ve kapanış bilançosu aşağıdaki gibidir.¹⁴⁴

31 Aralık 20X6 Tarihli Gelir Tablosu

	<u>\$ Milyon</u>
Brüt Satışlar	32
Satışların Maliyeti	(10)
Brüt Satış Kârı	22
Dağıtım Maliyetleri	(8)
Genel Yönetim Giderleri	(2)
Vergi Öncesi Kâr	12
Vergi	(4)
Dönem Kârı	8

¹⁴⁴ Mirza, Orrel ve J.Holt, **a.g.e.**, s.162-163.

31 Aralık 20X6 Tarihli Finansal Durum Tablosu

	<u>\$ Milyon</u>
Sermaye	2
Dağıtılmamış Kârlar	<u>8</u>
	10
Ticari Borçlar	4
Toplam Özkaynaklar ve Yükümlülükler	<u>14</u>
Arsa (Amortismanına tabi değil) 31 Aralık 20X6'da edinilen	8
Stoklar	4
Ticari Alacaklar	2
Aktif Toplamı	<u>14</u>

Fonksiyonel para birimi dolardır, fakat işletme finansal tablolarını euro para birimi ile de sunmak istemektedir. İşletme açılış sermayesini kapanış kurundan çevirecek olup dönemin döviz kurları şöyledir;

	<u>1\$ =</u>
1 Ocak 20X6	£1
31 Aralık 20x6	£2
Ortalama Kur	£1,5

Finansal tabloların fonksiyonel para biriminden sunum para birimine çevirisi yapılacaktır.

31 Aralık 20X6 Tarihli Gelir Tablosu

(Ortalama Kur)

	(£1,5 = \$1)
Brüt Satışlar	48
Satışların Maliyeti	(15)
Brüt Satış Kârı	33
Dağıtım Maliyetleri	(12)
Genel Yönetim Giderleri	(3)
Vergi Öncesi Kâr	18
Vergi	(6)
Dönem Kârı	12

31 Aralık 20X6 Tarihli Finansal Durum Tablosu

	(£2 = \$1)
Sermaye (kapanış kuru)	4
Dağıtılmamış Kârlar*	12
Kur Farkı**	<u>4</u>
	20
Ticari Borçlar	8
Toplam Öz kaynaklar ve Yükümlülükler	<u>28</u>
Arsa (Amortismanına tabi değil) 31 Aralık 20X6'da edinilen	16
Stoklar	8
Ticari Alacaklar	4
Aktif Toplamı	<u>28</u>

Kur farkı bu şekilde hesaplanır:

*Dağıtılmamış kârlar Euro'ya çevrilseydi 16.000.000 £ olacaktı. Fakat gelir tablosunun ortalama kur kullanılarak çevrilmesiyle kâr 12.000.000 £ olmuştur, 4.000.000 £ kur farkı oluşmuştur.

**Toplam 4.000.000 £ tutarındaki kur farkı öz kaynak bileşeni olarak gösterilir.

3.10.7. Yurtdışındaki İşletmenin Çevrimi

Yurtdışındaki işletmenin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlayan işletmeninkiler ile birleştirilmesinde, grup içi bakiyelerin ve işlemlerin eliminasyonu gibi normal konsolidasyon işlemleri uygulanır. Ancak, grup içi parasal bir aktif (ya da pasif), kısa veya uzun vadeli olmasına bakılmaksızın, yabancı para dalgalanmalarının sonuçlarını konsolide finansal tablolarda göstermeden, ilgili grup içi borçla (ya da aktif kalemlerle) elimine edilemez. Çünkü parasal kalem, bir para birimini diğerine çevirme yükümlülüğü taşır ve raporlayan işletmeyi yabancı para dalgalanmalarında kazanç ya da kayba açık hale getirir. Dolayısıyla, raporlayan işletmenin konsolide finansal tablolarında bu tür kur farkları kâr veya zararda muhasebeleştirilir veya yurtdışındaki işletmenin elden çıkarılmasına kadar diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir ve öz kaynağın ayrı bir bileşeninde biriktirilir.¹⁴⁵

Yurtdışındaki işletmenin finansal tablolarının raporlayan işletmeninkinden farklı bir tarih olması durumunda, yurtdışındaki işletme raporlayan işletmenin finansal tablolarının tarihiyle aynı tarihli ilave tablolar hazırlar. Bu yapılmadığında, TFRS 10 farkın üç ayı geçmemesi ve farklı tarihler arasında gerçekleşen önemli işlem ya da olayların etkilerini yansıtacak şekilde düzeltmeler yapılması koşuluyla, farklı bir raporlama tarihi kullanılmasına izin verir. Böyle bir durumda, yurtdışındaki işletmenin aktifleri ve pasifleri kendi raporlama dönemi sonundaki döviz kurundan çevrilir. Raporlayan işletmenin raporlama dönemi sonuna kadar olan önemli döviz kuru değişimleri için TFRS 10'a uygun olarak düzeltmeler yapılır. Aynı yaklaşım, "TMS

---

¹⁴⁵ TMS 21, Paragraf 45.

28, İştiraklerdeki Yatırımlar” ve TMS 31 Standartlarına göre iştirak ve iş ortaklıklarına öz kaynak yönteminin uygulanması ile iş ortaklıklarına oransal konsolidasyon uygulanmasında da kullanılır.¹⁴⁶

Yurt dışındaki işletmenin elde edilmesinde ortaya çıkan şerefiye ve yine bu elde etme sırasında aktif ve pasiflerin defter değerlerine yapılan gerçeğe uygun değer düzeltmeleri, yurtdışındaki işletmenin aktif ve pasifleri olarak dikkate alınır. Bundan dolayı, yurtdışındaki işletmenin geçerli para birimi cinsinden ifade edilirler ve kapanış kurundan çevrilirler.¹⁴⁷

Örnek : Türkiye’de faaliyette bulunan (A) işletmesinin, yurtdışında faaliyette bulunan bir bağlı ortaklığı vardır. (A) işletmesinin raporlama para birimi (TL), bağlı ortaklığın ise (\$)’dir. Bağlı ortaklığın finansal tabloları TL’ye çevrilecektir.¹⁴⁸

Sermayenin Kayıtlı Kuru : 1,50 TL

31.12.2011 Tarihindeki Kur : 1,75 TL

Ortalama Kur : 1,72 TL

Yapılacak İşlemler Hakkında Bilgi:

- (a) Gelir Tablosu ortalama kurdan, bilanço dönem sonu kapanış kurundan çevrilecektir.
- (b) Sermaye tarihi kur ile çevrilecektir.
- (c) Eleminasyon sütunundaki rakamların parantez içi numaraları, eleminasyon yevmiye kayıtlarını göstermektedir.

Eleminasyon Kayıtları:

- (a) Ana ortaklığın, bağlı ortaklığa olan borcu bağlı ortaklığın alacağından düşülür.

---

¹⁴⁶ TMS 21, Paragraf 46.

¹⁴⁷ TMS 21, Paragraf 47.

¹⁴⁸ Güler, a.g.e., s.466-467-468-469-470

1	329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR	300	300
---	--------------------------	------------------------------------	-----	-----

(b) Ana ortaklıktaki bağlı ortaklıklar hesabındaki iştirak payı (sermaye) bağlı ortaklıklar hesabından düşülür.

2	500 SERMAYE	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR	375	375
---	-------------	-----------------------	-----	-----

(c) Bağlı ortaklığın dağıttığı temettü. (İşlem tarihindeki kur esas alınır)

3	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR 649 01 Temettü Gelirleri	570 GEÇMİŞ YILLAR KARLARI	130	130
---	--	---------------------------	-----	-----

(d) Bağlı ortaklığın, ana ortaklığa sattığı mal bedeli, brüt satışlardan ortalama kur kullanılarak çıkartılmaktadır.

4	600 YURTIÇİ SATIŞLAR	621 SATILAN MALLAR MALİYETİ	250	250
---	----------------------	-----------------------------	-----	-----

Bağlı Ortaklığın 01.01.2011 – 31.12.2011 Tarihli Kâr veya Zarar Tablosu

Kalemler	Dolar	Kur	TL
Brüt Satışlar	1.500	1,72	2.580
Satılan Malın Maliyeti	(1.075)	1,72	(1.849)
Brüt Satış Kârı	425		731
Faaliyet Giderleri	(325)	1,72	(559)
Faaliyet Kârı	100		172
Diğer Faal.Olağan Gelir ve Kârlar (Bağlı Ort.Temettü Geliri)	25	1,72	43
Vergi Öncesi Kâr	125	1,72	215
Vergi	(25)		(43)
Net Kâr	100		172

Ana Ortaklığın Kâr veya Zarar Tablosu (01.01.2011 – 31.12.2011)

Kalemler	TL
Brüt Satışlar	8.157,50
Satılan Malın Maliyeti	(3.250,00)
Brüt Satış Kârı	4.907,50
Faaliyet Giderleri	(1.150,00)
Faaliyet Kârı	3.757,50
Diğer Faal.Olağan Gelir ve Kârlar (Bağlı Ort. Temettü Geliri)	130,00
Vergi Öncesi Kâr	3.887,50
Vergi	(777,50)
Net Kâr	3.110,00

Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu (01.01.2011 – 31.12.2011)

Kalemler	Ana Ortak. (TL)	Bağlı Ortak. (TL)	Eliminasyon Borç Alacak	Konsolide Bilanço
Brüt Satışlar	8.157,50	2.580,00	250(4)	10.487,50
Satılan Malın Maliyeti	(3.250,00)	(1.849,00)	250(4)	(4.849,00)
Brüt Satış Kârı	4.907,50	731,00		5.638,50
Faaliyet Giderleri	(1.150,00)	(559,00)		(1.709,00)
Faaliyet Kârı	3.757,50	172,00		3.929,50
Diğer Faal.Olağan Gelir ve Kârlar (Bağlı Ort. Temettü Geliri)	130,00	43,00	130(3)	43,00
Vergi Öncesi Kâr	3.887,50	215	(-) 130	3.972,50
Vergi	(777,50)	(43)		(820,50)
Net Kâr	3.110,00	172,00	(-) 130	3.152,00

Bağlı Ortaklığın 01.01.2011 - 31.12.2011 Tarihli Finansal Durum Tablosu

Kalemler	Dolar	Kur	TL
Ticari Alacaklar	300	1,75	525,00
Stoklar	175	1,75	306,25
Dönen Varlıklar Toplamı	475		831,25
Maddi Duran Varlıklar	300	1,75	525,00
Birikmiş Amortismanlar	(25)	1,75	(43,75)
Duran Varlıklar Toplamı	275		481,25
AKTİF TOPLAMI	750		1.312,50
Ticari Borçlar	250	1,75	437,50
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	250		437,50
Sermaye	250	1,50	375,00
Geçmiş Yıl Kârları	150	Önceki yıldan gelen	240,00
Dönem Net Kârı	100	Gelir tablosu	172,00
Kümülatif Çeviri Kur Farkı			88,00
Öz kaynaklar	500		875,00
PASİF TOPLAMI	750		1.312,50

Ana Ortaklığın 01.01.2011 - 31.12.2011 Tarihli Finansal Durum Tablosu

Kalemler	TL
Ticari Alacaklar	1.200
Stoklar	1.975
Dönen Varlıklar Toplamı	3.175
Bağlı Ortaklıklar	375
Maddi Duran Varlıklar	700
Birikmiş Amortismanlar	(140)
Duran Varlıklar Toplamı	935
AKTİF TOPLAMI	4.110
Ticari Borçlar	300
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	300
Sermaye	700
Dönem Net Kârı	3.110
Öz kaynaklar	3.810
PASİF TOPLAMI	4.110

01.01.2011 – 31.12.2011 Tarihli Konsolide Finansal Durum Tablosu

Kalemler	Ana Ortak. (TL)	Bağlı Ortak. (TL)	Eleminasyon	Konsolide Bilanço
Ticari Alacaklar	1.200,00	525,00	300(1)	1.425,00
Stoklar	1.975,00	306,25		2.281,25
Dönen Varlıklar Toplamı	3.175,00	831,25	(-) 300	3.706,25
Bağlı Ortaklıklar	375,00	-	375(2)	0,00
Maddi Duran Varlıklar	700,00	525,00		1.225,00
Birikmiş Amortismanlar	(140,00)	(43,75)		(183,75)
Duran Varlıklar Toplamı	935,00	481,25	(-) 375	1.041,25
AKTİF TOPLAMI	4.110,00	1.312,50	(-) (300+375)	4.747,50
Ticari Borçlar	300,00	437,50	300(1)	437,50
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	300,00	437,50	(-) 300	437,50
Sermaye	700,00	375,00	375(2)	700,00
Geçmiş Yıl Kârları	-	240,00	130(3)	370,00
Dönem Net Kârı	3.110,00	172,00	(-) 130	3.152,00
Kümülatif Çeviri Kur Farkı	-	88,00		88,00
Öz kaynaklar Toplamı	3.810,00	875,00	(-) 375	4.310,00
PASİF TOPLAMI	4.110,00	1.312,50	(-) (300+375)	4.747,50

3.10.8. Geçerli Para Birimi Yüksek Enflasyonlu Bir Ekonominin Para Birimi Olan İşletmelerde Finansal Tabloların Çeviri İşlemi

İşletmenin geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi ise, çeviri işlemi yapılmadan önce, finansal tabloların TMS 29 Standardına göre düzeltilmesi gerekir.¹⁴⁹ Döviz kuru ve enflasyon oranı arasında mükemmel bir ilişki söz konusu

¹⁴⁹ TMS 21, Paragraf 43.

değildir. Yapılan araştırmalar, döviz kuru ile enflasyon oranı arasındaki değişmenin yıllar itibariyle farklılık gösterdiğini, birbirini dengelemediğini ortaya koymaktadır. Kamu otoritelerinin döviz kurunun oluşumuna müdahalesi, enflasyon ile döviz kuru arasındaki ilişkinin dengesini bozabilmektedir. Yüksek enflasyona sahip bir ekonomik çevrede faaliyette bulunan bir işletmenin finansal tablolarının, enflasyonun etkisi göz ardı edilerek, cari kura göre düzeltilmesinin, gerçekçi sonuçlar ortaya koyamayacağı açıktır.¹⁵⁰

Tüm bu nedenlerden, finansal tabloların önce enflasyonun etkisine göre düzeltilmesi, daha sonra aşağıdaki işlemlere göre çevrilmesi benimsenmiştir.¹⁵¹

- (a) (b) bendinde belirtilen husus hariç olmak üzere tüm tutarlar, en son finansal durum tablosunun (bilançonun) düzenlendiği tarihteki kapanış kurundan çevrilir (karşılaştırmalı olanlar dahil olmak üzere aktifler, pasifler, özkaynak kalemleri, gelir ve giderler),
- (b) Tutarların yüksek enflasyonlu olmayan bir ekonominin para birimine çevrilmesi durumunda, karşılaştırmalı tutarlar önceki yılın finansal tablolarında cari yıl tutarları olarak sunulan tutarlar olacaktır (fiyat seviyelerinde ya da döviz kurlarındaki müteakip değişimler nedeniyle düzeltme yapılmaz).

Karşılaştırmalı olarak verilen önceki döneme ait bilanço ve gelir tablosu kalemleri de eğer, enflasyonist bir para birimine çevrilecek ise, cari yılda kullanılan dönem sonu kurları ile çevrilir. Bunun nedeni, önceki döneme ait rakamların cari yılın bilanço tarihindeki satın alma gücüne göre düzeltilmiş olmasıdır. Ancak, enflasyonist olmayan bir para birimine çevrilecek ise, önceki dönem karşılaştırma rakamlarının cari dönem rakamlarına dönüştürülmesi gerekmez.¹⁵²

---

¹⁵⁰ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.730

¹⁵¹ TMS 21, Paragraf 42.

¹⁵² Remzi Örtün, Hasan Kaval, ve Aydın Karapınar, **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2009, s. 355.

3.10.9. Yurtdışındaki İşletmenin Elden Çıkarılması

Bir işletme, yurtdışındaki işletmesini satış, tasfiye, sermaye payının geri ödenmesi ya da işletmenin bir kısmından ya da tamamından vazgeçme şeklinde elden çıkarabilir.¹⁵³

Yurtdışındaki işletmenin elden çıkarılmasında, diğer kapsamlı kâr veya zarar da muhasebeleştirilmiş birikmiş kur farkları, elden çıkarmadan kaynaklanan kazanç veya kayıp muhasebeleştirildiğinde, özkaynaktan kâr yada zarara aktararak (yeniden sınıflandırmaya ilişkin bir düzeltme olarak) yeniden sınıflandırılır. Yurtdışında bir işletmesi olan bağlı ortaklığın elden çıkarılmasında, kontrol gücü olmayan paylarla (azınlık payları) ilişkilendirilen yurtdışındaki işletmeye ait birikmiş kur farkları da finansal durum tablosu dışında bırakılır, ancak kâr veya zarar da yeniden sınıflandırılmaz.¹⁵⁴

İşletmenin yurtdışındaki bir işletmedeki payının tamamının elden çıkarılmasına ek olarak, aşağıdakiler, işletme öncesi bağlı ortaklıkta, iştirakte, müştereken kontrol edilen işletmede bir payı elinde tutsa bile, elden çıkarma olarak muhasebeleştirilir.¹⁵⁵

- (a) Yurtdışında bir işletmesi olan bağlı ortaklık üzerindeki kontrolün kaybedilmesi,
- (b) Yurtdışında bir işletmesi olan iştirak üzerindeki önemli etkinin kaybedilmesi,
- (c) Yurtdışında bir işletmesi olan müşterek kontrol edilen bir işletme üzerindeki müştereken kontrolün kaybedilmesi,

Örnek : Bir işletmenin defter değeri 2.000.000 \$ olan %100 sahibi olduğu yabancı bir bağlı ortaklığı bulunmaktadır. Ana ortaklık, bağlı ortaklığı 31 Mart 20X7 tarihinde 5.000.000 £'ya satıyor. 31 Mart 20X7 tarihinde birikmiş kur farkı 300.000 \$'dır. İşletmenin fonksiyonel para birimi dolardır ve 31 Mart 20X7'deki döviz kuru \$1 = £2 'dir. Elden çıkarma tarihinde bağlı ortaklığın net tanımlanabilir varlıklarının gerçeğe uygun değeri 2.400.000 \$'dır.¹⁵⁶

¹⁵³ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.731.

¹⁵⁴ TMS 21, Paragraf 48.

¹⁵⁵ Özerhan ve Yanık, **a.g.e.**, s.731.

¹⁵⁶ Mirza, Orrel ve J.Holt, **a.g.e.**, s.164.

Satış tutarı = 2.500.000 \$ (5.000.000 £ / 2)

Defter değeri = 2.000.000 \$

Satış kazancı = 500.000 \$

Bu işlem ana ortaklığın finansal tablolarında 500.000 \$ satış kazancı olarak raporlanır.

Birikmiş kur farkı gelirleri elden çıkarma kazancıyla birlikte konsolide finansal tablolarda kâr veya zararda gösterilir.

Elden çıkarma kazancı = 100.000 \$ (2.500.000 \$ - 2.400.000 \$)

Birikmiş kur farkı geliri = 300.000 \$

Toplam kazanç = 400.000 \$ olarak kapsamlı kâr veya zarar tablosunda raporlanır.

3.10.10. Tüm Kur Farklarının Vergi Etkileri

Yabancı para işlemlerden doğan kazanç ve kayıpları ile işletmenin (yurtdışındaki işletme dahil) faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun farklı bir para birimine çevrilmesinden doğan kur farklarından kaynaklanabilecek vergi etkilerinin muhasebeleştirilmesinde TMS 12 Standardı hükümleri uygulanır.¹⁵⁷

---

¹⁵⁷ **Türkiye Muhasebe Standartları TMS/IFRS Resmi Gazetede Yayınlanan Bölümler**, Ankara: TMSK Yayınları, 2010, s.540.

4.VERGİ MEVZUATINA GÖRE BORÇLANMA MALİYETLERİ

Borçlanma maliyetlerinde önemli olan husus, söz konusu maliyetlerin ilgili varlığın maliyetine mi yoksa doğrudan dönem giderine mi intikal ettirilmesi gereğidir. Vergi mevzuatımız borçlanma maliyetleri ve kur farkları ile ilgili hükümler içermesine rağmen açıklayıcı bir tanımlama yapmamıştır. Ancak faiz gideri, vade farkı ve kur farkları ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde borçlanma maliyetlerini Vergi Usul Kanunu (VUK), Gelir Vergisi Kanunu (GVK) ve Katma Değer Vergisi Kanunu (KDV) kapsamında inceleyeceğiz.

4.1. Vergi Usul Kanunu'na Göre Borçlanma Maliyetleri

Borçlanma maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı ile olan ilişki boyutuna gelindiğinde, esas olarak bu müessesenin 213 sayılı VUK'da düzenlendiğini görürüz. Söz konusu kanunda madde 258'den itibaren iktisadi kıymetlerin değerlendirme esasları düzenlenmiş, aynı şekilde stoklara ilişkin değerlendirme esasları ile maliyet unsurları da yine takip eden madde hükümlerinde ayrıca düzenlenmiştir (md: 258-275). Bu varlıkların ne şekilde muhasebeleştirileceğine ilişkin esaslar ise, yine aynı kanunun 163 ve 238 sayılı tebliğleri ile açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.¹⁵⁸

VUK 258. maddesinde değerlemenin vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespiti olduğuna hükümlenmiş, değerlendirme ölçülerinden olan maliyet bedelinin de yine aynı kanunun 262'nci maddesinde iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetleriyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade edeceği hükümlenmiştir. Stokların hem

---

¹⁵⁸ Bekler, **a.g.m.**, (Erişim Tarihi: 04.02.2015).

satın alma hem de imal edilme durumlarında maliyet bedeli ile değerileneceği de 274'üncü madde de ayrıca düzenlenmiştir.¹⁵⁹

27.01.1985 tarih 18648 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 163 seri no'lu VUK Genel Tebliği aşağıdaki gibidir:¹⁶⁰

“...1. Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizlerden kuruluş dönemine ait olanların sabit kıymetle birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırım maliyetine eklenmesi gerekmekte; işletme dönemine ait olanların ise, ilgili buldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismanına tabi tutulması,

2. Döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değeriemesi dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarından, sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların, kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmakta; aynı kıymetlerle ilgili söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise, ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman konusu yapılması, mümkün bulunmaktadır...”

Borçlanma maliyetlerinin işletme varlıkları ile ilişkilendirilmesine ilişkin 23 numaralı standartta zikredilen prensipler mali mevzuatta (163 seri numaralı VUK Genel Tebliğinde) düzenlenen anlayışla birçok noktada örtüşmektedir. Sabit kıymetlerin aktifleştirilme zamanı ve aktifleştirme maliyetine ilişkin anlayış mali mevzuat uygulamasına oldukça yakındır. Ancak aktifleştirmeye ara verilmesi halinde, bu dönemde ortaya çıkacak borçlanma maliyetlerinin giderleştirilmesi ile varlık nihai maliyetine bağlı olarak yapılabilecek düzeltmelerde olduğu gibi standartta getirilen bazı esnekliklerin mali mevzuatta karşılığı yoktur.¹⁶¹

---

¹⁵⁹ Bekler, **a.g.m.**

¹⁶⁰ “Vergi Usul Kanunu”, (Çevrimiçi) <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> (Erişim Tarihi:06.02.2015).

¹⁶¹ Muzaffer Küçük,” Borçlanma Maliyetleri (TMS 23) (Vergi Uygulaması – Muhasebe Standardı Karşılaştırması)”, **Vergi Dünyası Dergisi**, S.371 (Temmuz 2012), s.36.

Mali mevzuat bu konularda mükellefe bir esneklik tanımamıştır. Ayrıca iktisadi kıymetin geri kazanılabilir tutarı veya net gerçekleşebilir değeri ile yapılan kıyaslamalar ve bunun sonucu olarak yapılması gereken veya yapılabilecek değerlemeler (düzenleyici hesap işlemleri) konusundaki farklılık muhasebe standartları ile vergi mevzuatı arasındaki genel bir uyumsuzluktur. Bütün standartlarda yer alan bu türden uyumsuzlukların, iktisadi işletmelerde değerlendirme işlemine ilişkin yapılacak bir uyumlaştırma ile giderilmesi gerekmektedir. 23 numaralı standart ile vergi mevzuatı arasındaki bunun dışında kalan uyumsuzluklar kolayca giderilebilecek nitelikte basit unsurlardan oluşmaktadır.¹⁶²

4.1.1. Kur Farkları

İşletmeler sabit varlık edinimlerinde döviz kredisi kullanmaları ya da yurt dışındaki satıcı firmalara döviz cinsinden borçlanmaları gibi durumlarda kur farkları ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Vergi Usul Kanunu'nun 280. Maddesine göre, yabancı paralar ve yabancı paralarla olan senetli veya senetsiz alacak ve borçların değerlemesinde uygulanacak olan kurun Maliye Bakanlığı'nca tespit ve ilanı gerekmektedir. Ancak, Bakanlıkça kur tespiti ve ilanı yapılmadığı sürece, T.C. Merkez Bankası'nca tespit ve ilan edilen döviz alış kurlarının değerlemelerde esas alınması uygun görülmüştür.¹⁶³

VUK'un 280.maddesine göre yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirilir. Yabancı paranın borsada rayici yoksa değerlemeye uygulanacak kur, Maliye Bakanlığı'nca tespit olunur. Türkiye'de yabancı para borsası yoktur. Bu nedenle yabancı paralar dönem içerisinde T.C. Merkez Bankasının o gün Resmi Gazete'de yayınlanan döviz alış kuru ile, dönem sonunda ise Maliye Bakanlığınca belirlenen döviz kuru ile değerlendirilir.¹⁶⁴

Yukarıda bahsedilen 163 Seri No.lu VUK Genel Tebliğine göre döviz kredisi

---

¹⁶² **a.g.m.**, s.36

¹⁶³ Güler, **a.g.e.**, s.478.

¹⁶⁴ **a.g.e.**, s.478.

kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlendirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarından sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların, kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmakta; aynı kıymetlerle ilgili olarak söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman konusu yapılması mümkün bulunmaktadır.

163 Seri No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde aleyhe oluşacak kur farkları açısından bir izahatta bulunulmasına rağmen lehe oluşabilecek kur farkları açısından bir açıklama yapılmamıştır. 334 Seri No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile bu boşluk şu şekilde giderilmiştir. "Lehe oluşan kur farklarının da aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönemin sonuna kadar oluşan kısmının maliyetle ilişkilendirilmesi, aktifleştirildikten sonraki döneme ilişkin olanların ise kambiyo geliri olarak değerlendirilmesi veya maliyetten düşülmek suretiyle amortisman tabi tutulması gerekecektir. Ayrıca, daha sonraki dönemlerde, seçimlik olarak hangi hak kullanılmışsa o yönteme göre işlem yapılmasına devam edilecektir." ¹⁶⁵

4.1.2. Vade Farkları

Vade farkı, yasalarda belirtilmiş bir kavram değildir. Vade farkını kısaca; peşin satış fiyatı ile vadeli satış fiyatı arasındaki fark olarak tanımlamak mümkündür. 24 Aralık 2003 tarihli 25326 Sayılı Resmi Gazetede 2001/1 esas no lu olarak yayınlanan Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun kararına göre, "...Vade farkı verisiye veya taksitle satışlarda,...,vade tarihinden başlayarak fiili ödeme tarihinde mal ve hizmet

---

¹⁶⁵ Altar Ömer Arpacı, "Maliyet Bedeli Tespiti Açısından Kur Farkları ve Kredi Faizleri", <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=26714>, (Erişim Tarihi: 07.02.2015).

bedeline ekleme yapılmak suretiyle semen'in ulaştığı miktarı ifade eder" demek suretiyle vade farkı tanımlanmaya çalışılmıştır.¹⁶⁶

Satışın taksitle veya vadeli yapılması halinde vadeye göre, peşin satış bedeline ilave olunan vade farkları, bedelin bir unsuru olarak matraha dahil edilerek malın teslim bedeli kapsamında vergilendirilmektedir.¹⁶⁷

4.1.3. Faiz Giderleri

163 sayılı VUK Tebliği'ne göre; Kuruluş (yatırım) dönemine ait faiz giderlerinin maddi duran varlıkların maliyetine eklenmesi zorunludur. Yani, duran varlığın aktifleştirildiği hesap dönemi sonuna kadar ödenmek veya tahakkuk etmek suretiyle kesinleşen faiz giderleri duran varlığın maliyetine eklenmek zorundadır. Yatırım aktifleştirildikten sonra işletme dönemine ait yatırım ile ilgili faiz giderleri ise, içinde bulunulan yılda doğrudan gider yazılabileceği gibi maddi duran varlıkların maliyetine de eklenebilmektedir.¹⁶⁸

Ayrıca 238 sıra no lu VUK Genel Tebliği gereğince; İşletmelerin finansman temini maksadıyla bankalardan veya benzeri kredi müesseselerinden aldıkları krediler için ödedikleri faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu bulunmamaktadır. Buna göre mükellefler söz konusu ödemelerini doğrudan gider olarak kaydedebilecekleri gibi, diledikleri takdirde stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmı maliyete dahil edebileceklerdir.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ Engin Dinç, "Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi", **Mali Çözüm Dergisi**, S.90, (Kasım-Aralık 2008), s.74.

¹⁶⁷ Değer, **a.g.m.**, s.98.

¹⁶⁸ Süleyman Yükçü, M.Yılmaz İçerli ve Gülşah Uğurluel, "TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II", **a.g.m.**, s.34.

¹⁶⁹ Vergi Usul Kanunu, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> , (Erişim Tarihi : 07.02.2015).

4.2.TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardının Türk Vergi Mevzuatı İle Karşılaştırılması

Borçlanma maliyetleri olarak adlandırılan vade farkı, kur farkı ve faiz giderlerinin TMS ve VUK yönünden karşılaştırılması yapılacaktır.

4.2.1. Vade Farklarının TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması

Vade farkı, varlık alımlarında satıcılar tarafından tanınan vade için hesaplanarak alıcıdan tahsil edilen ya da alıcı hesabına borç kaydedilen fiyat farkı ya da ödemeye ilişkin belirlenmiş sürenin (vadenin) aşılması karşılığı olan bedeldir. Vade farklarının uygulanma (tahakkuk) zamanına göre iki farklı şekilde muhasebeleştirilmesi uygun olacaktır.¹⁷⁰

- (a) Varlıkların satın alınma aşamasında, vadeli alım koşullarına göre satıcılarla tahakkuk ettirilen vade farkları, ilgili mal fiyatlarına eklenmek ya da ayrı bir satırda gösterilmek suretiyle alıcıya fatura edilir. Faturada ayrı bir satırda vade farkı olarak fatura edilse dahi mal bedeline eklenen bu tutarlar, satın alınan mal ya da duran varlıkların edinme maliyeti olarak aktifleştirilir.
- (b) Satıcılarla olan borç hesapları için belirlenen ödeme koşullarına uyulmaması ya da, işletmece düzenlenerek satıcılara verilmiş bulunan senet ya da çekler ile satıcılara ciro edilmiş alıcı çek ve senetlerinin zamanında ödenmemesi halinde, satıcılar tarafından hesaplanarak ayrıca fatura edilen vade farklarının, doğrudan dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi uygun olacaktır.

TMS 23'e göre gerek varlıkların satın alınma aşamasında gerekse ödeme koşullarına uyulmaması nedeniyle sonradan oluşan vade farkları, özellikli varlıklarla ilgili olması

---

¹⁷⁰ Münir Şakrak, "Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi", **Vergi Sorunları Dergisi**, S.106, (Temmuz 1997), s.154-155.

durumunda varlık kullanıma hazır hale gelinceye kadar aktifleştirilecek, özellikli varlıklar harici olanlar ise dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir.

Örnek: 30.11.2014 tarihinde peşin değeri 65.000 TL olan bir emtia 75.000 TL'ye 3 ay vadeli olarak satılmıştır.

VUK'na göre alım muhasebe kaydı,

		30.11.2014			
1	120 ALICILAR		75.000	75.000	
		600 YURTIÇİ SATIŞLAR			
		/			

VUK'a göre vade farkı tutarı ayrıştırılmadan emtia satışına dahil edilmektedir.

TMS 23'e göre alım muhasebe kaydı,

		30.11.2014			
2	120 ALICILAR		75.000	65.000	10.000
		600 YURTIÇİ SATIŞLAR 12. ERTELENMİŞ GELİRLER			
		/			

TMS'ye göre emtia satış geliri ile vade farkı geliri ayrı ayrı gösterilmiştir.

4.2.2. Stoklara İlişkin Faiz Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması

İşletmelerin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacı ile edindikleri ilk madde ve malzeme, yarı mamul ve ticari mallar stokları oluşturmakta ve bu varlıklar kısa sürede paraya çevrilmesi düşünülen varlıklardır.¹⁷¹

Stoklarla ilgili katlanılan faiz giderlerinin VUK açısından nasıl muhasebeleştirileceği VUK'un 262. ve 274. maddeleri ile 238 Sıra No' lu VUK Genel Tebliğinde

¹⁷¹ İlker Kıymetli Şen, "Borçlanma Maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006, s.83.

düzenlenmiştir. VUK'un 274. maddesinde satın alınan veya imal edilen emtianın maliyet bedeli ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. VUK'un 262.maddesine göre maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamıdır. Buna göre; işletmelerin finansman temini maksadıyla bankalardan veya benzeri kredi kurumlarından aldıkları krediler için ödedikleri faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu bulunmamaktadır. Ancak, mükellefler söz konusu ödemelerini doğrudan gider olarak kaydedebilecekleri gibi, diledikleri takdirde stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmı maliyete dahil edebileceklerdir.¹⁷²

238 Seri No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin "B-Dönem Sonu Stokların Değerlemesi İle İlgili Hususlar" başlıklı bölümünde stokların elde edilmeleri ile ilgili borçlanma maliyetleri, alınan kredilere dair tahakkuk eden faizler, vade farkları, alış komisyonları ve kur farkları olarak sıralanmıştır. Tebliğ'de; emtianın satın alınıp işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilmeleri zorunlu tutulmuştur. Stokta kalan emtia ile ilgili olarak daha sonra ortaya çıkacak kur farklarının ise, ilgili buldukları yıllarda gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi mümkün bulunmaktadır. İşletmelerin finansman temini maksadıyla bankalardan veya benzeri kredi müesseselerinden aldıkları krediler için ödedikleri faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu bulunmamaktadır. Buna göre mükellefler söz konusu ödemelerini doğrudan gider olarak kaydedebilecekleri gibi, diledikleri takdirde stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmı maliyete dahil edebileceklerdir. Söz konusu Tebliğ'e göre, kur farkları dışında emtia maliyetine pay verilmesi zorunlu değildir. Kredili emtia alımında iktisap edilen emtianın işletme stoklarına girdiği tarihe kadar ortaya çıkan kur farkları, emtia maliyetine dahil edilecektir. Faiz ve diğer giderlerden emtia maliyetine pay verilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.¹⁷³

Ancak, TMS 23'e göre stokların peşin satış bedelleri ile aktifleştirilmeleri gerekmektedir. Bunun dışındaki her türlü borçlanma maliyetinin dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.¹⁷⁴

---

¹⁷² Toroslu, **a.g.e.**, s.239-240.

¹⁷³ Aysun Koçak, "Vergi Usul Kanunu Açısından Borçlanma Maliyetleri", <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=7176>, (Erişim Tarihi: 28.02.2015).

¹⁷⁴ Toroslu, **a.g.e.**, s.240.

Örnek : A A.Ş., tekne ithali ve satışıyla uğraşmaktadır. Siparişini aldığı tekneler 6 ayda alıcısına teslim edilebilmektedir. Söz konusu tekneler alıcının istekleri doğrultusunda Norveç'te üretilmektedir. A A.Ş. 01 Ağustos 2012'de siparişini aldığı özel X teknesi için 100.000 TL kredi çekmiş ve Norveç firmasına avans ödemesinde bulunmuştur. Anılan krediye tekne işletmeye teslim edilinceye kadar 20.000 TL faiz ödemiştir. Finansman giderleri dışında ise tekne ithaline ilişkin diğer harcamalar 112.000 TL tekne satın alma bedeli, 35.000 TL ithalat vergileri, 4.000 TL taşıma gideri harcanmış ve tekne işletme stoklarına alınmıştır. Anılan teknenin modifikasyonları ve izin işlemleri Türkiye'de yapılacak ve Şubat 2013'de alıcısına teslim edilecektir. Bu nedenle anılan tekne dönem sonunda stoklar içinde yer almaktadır.¹⁷⁵

TMS 23 Uygulaması

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşaaı veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri bu varlığın maliyetinin bir parçasını oluşturur. Diğer borçlanma maliyetleri gider olarak muhasebeleştirilir.

Öte yandan özellikli varlık olsalar da işletmelerce aşağıdaki varlıkların elde edilmesi, inşaaı veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleriyle ilgili olarak bu standardın uygulanması gerekli değildir.

- (a) Gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülen bir özellikli varlık, örneğin bir canlı varlık,
- (b) Çok miktarda ve tekrarlanarak imal edilen veya üretilen stoklar.

Bu kapsamda bir stok kalemine borçlanma maliyetlerinden pay verebilmek için onun yalnızca özellikli varlık niteliğinde olması yetmez. Ayrıca o stok kaleminin çok miktarda ve tekrarlanarak üretilen bir stok kalemi niteliğinde de olmaması gerekir. Bu nedenle finansal varlıklar ve kısa süre içerisinde üretilen veya imal edilen stoklar özellikli varlık değildir. Elde edildiklerinde amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelen varlıklar da, özellikli varlık değildir.

---

¹⁷⁵ Akın Akbulut, **Karşılaştırmalı TMS/TFRS-Vergi Uygulamaları ve Sonuçları**, Ankara: Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2012, s.235-239

Borçlanma maliyetleri: Bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katılan faiz ve diğer giderlerdir. Özellikli varlıklar: Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır. Aşağıdakilerden herhangi biri koşullara bağlı olarak özellikli varlık olabilir.

- (a) Stoklar,
- (b) İmalat tesisleri,
- (c) Enerji üretim tesisleri,
- (d) Maddi olmayan duran varlıklar,
- (e) Yatırım amaçlı gayimenkuller.

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, özellikli varlıkla ilişkili harcamaların hiç yapılmamış olması durumunda ortaya çıkmayacak borçlanma maliyetleridir. Bir işletme, münhasıran bir özellikli varlığın elde edilmesi amacı ile borçlanmışsa, o varlıkla ilgili olan borçlanma maliyetleri kolaylıkla belirlenebilir.

Bir işletme bir özellikli varlığın edinilmesi amacıyla özellikle borçlanmış ise, bu durumda aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı; ilgili dönem boyunca söz konusu borçlanmaya ilişkin oluşan borçlanma maliyetlerinden, söz konusu fonların geçici olarak nemalandırılması ile sağlanan gelirlerin düşülmesi suretiyle belirlenir.

İşletmelerce borçlanma maliyetlerinin bir özellikli varlığın maliyetinin parçası olarak aktifleştirilmesine, aktifleştirme koşullarının sağlandığı tarihte başlanır. Aktifleştirmenin başlama tarihi, işletmenin aşağıdaki koşulların tümünü sağladığı tarihtir:

- (a) İşletme, varlık için harcama yaptığında,
- (b) Borçlanma maliyetleri oluştuğunda,
- (c) İşletme, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlere başladığında.

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

Vergi Uygulaması:

Vergi Usul Kanunu 238 no.lu Genel Tebliğ uyarınca borçlanma maliyetlerinden stokların maliyetine pay verme zorunluluğu yoktur. Bu nedenle tekne ithali ve satışı işlemleri uzun bir süreyi aldığından TMS 23 uyarınca özellikli varlık sayılıp onun için katlanılan finansman giderleri doğrudan gider değil teknenin maliyetine ekleneceğinden VUK 238 no.lu Genel Tebliğ uyarınca gider yazılan 20.000 TL faiz giderinin mali kâra geçerken ticari kârdan düşülmesi gerekir.

Hesaplaması:

TMS 23 uyarınca özellikli varlık niteliğindeki ithal teknenin maliyetine borçlanma maliyetlerinden pay verilmelidir. Teknenin toplam maliyeti:

Tekne Satın alma bedeli	: 112.000 TL
Tekne ithalat vergileri	: 35.000 TL
Teknenin işletmeye getirilme gideri	: 4.000 TL
Teknenin teslim alıncaya kadarki kredi faiz gideri	: <u>20.000 TL</u>
Toplam tekne maliyeti	171.000 TL

VUK 274/275. maddeleri uyarınca teknenin toplam maliyeti:

Tekne Satın alma bedeli	: 112.000 TL
Tekne ithalat vergileri	: 35.000 TL
Teknenin işletmeye getirilme gideri	: <u>4.000 TL</u>
Toplam tekne maliyeti	151.000 TL

Doğrudan gider yazılacak teknenin teslim alıncaya kadarki kredi faiz gideri

20.000 TL

Sonuç olarak;

(a) Dönemin kurumlar vergisi hesabı için;

31.12.2012’de TMS uygulamasında gider değil maliyete intikal ettirilen kredi faiz tutarının vergi uygulamasında gider kabul edilmesi nedeniyle ticari kârın bu tutar (20.000 TL) kadar azaltılması gerekir.

(b) Söz konusu fark geçici nitelikte olduğundan ertelenen vergi hesabında da aynı tutar esas alınacaktır.

Tablo İle Gösterimi:

	TMS/TFRS Değeri	VUK Değeri	Mali Kâra Ulaşmak İçin Ticari Kârdan Çıkarılacak Tutar	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenen Vergi Varlığı (İGF x % 20)
Varlık Başlangıç Değeri	171.000	151.000		20.000	4.000
Varlık Raporlama Sirasındaki Değeri	171.000	151.000			
Doğrudan Gider Yazılan Tutar		20.000			
Kâr/Zarara Yansıyan Tutar		(-)20.000	20.000		

Muhasebeleştirilmesi;

1	STOKLAR	171.000	
	ERTELENEN VERGİ VARLIĞI	4.000	
	(20.000 x 0,20)		
	İLGİLİ HESAPLAR		171.000
	Satın Alma Bedeli : 112.000		
	İthalat Vergileri : 35.000		
	Taşıma Gideri : 4.000		
	Kredi Faizi : 20.000		
	ERTELENEN VERGİ GİDERİ		4.000

4.2.3. Stoklarla İlgili Kur Farkı Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması

İşletmeler emtiayı kredili olarak ithal edebileceği gibi, döviz cinsinden yapılan sözleşmelerle yurtiçinden de alabilir. 238 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği'nde ithal edilen emtiayla ilgili olarak; “emtianın satın alımıp işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilmesi zorunludur. Stokta kalan emtia ile ilgili olarak daha sonra ortaya çıkacak kur farklarının ise, ilgili buldukları yıllarda gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi mümkün bulunmaktadır.” Hükmü yer almaktadır.

Ayrıca bu düzenleme yurtiçinde döviz cinsinden yapılan emtia alımları için de geçerlidir. Dolayısıyla, işletmeler yurtiçinde döviz cinsinden düzenlenen sözleşmeler doğrultusunda yaptıkları emtia alımlarında, emtianın stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farkını maliyete intikal ettirmek zorundadırlar. Başka bir ifadeyle, emtia alımlarına ilişkin olarak doğan olumsuz kur farklarının, malların işletmenin stoklarına girdiği tarihe kadar doğan kısmı malın maliyetine eklenecek, malların işletmenin stoklarına girmesinden sonra doğan kur farkları ise maliyete eklenebileceği gibi doğrudan genel gider de yazılabilecektir.¹⁷⁶

¹⁷⁶ Ali Demireller, “Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standartları ile Vergi Usul Kanununda Yer Alan Hükümlerinin Karşılaştırılması”, **Yaklaşım Dergisi**, S.378, (Şubat 2013), s.143.

TMS 23'e göre malların stoklara girmesinden sonra oluşan kur farkları aktifleştirilmeyip, doğrudan dönem gideri olarak kayıtlara alınır.

Örnek: A A.Ş. yurtdışından 18.07.2012 tarihinde CIF bedeli 28.000 USD olan bir malı gayri kabulü rücu akreditif yoluyla ithal etmiştir. Malın gümrük işlemleri bayrama denk geldiği için hukuken işletmeye geçen mal 5 gün gümrükten çekilememiş, 5. günün sonunda ödeme ile gümrükten çekilebilmiş ve aynı gün işletme ambarına konulmuştur. Mal için ödenen gümrük vergisi 5.000 TL, Özel Tüketim Vergisi 3.500 TL ve gümrük komisyoncusuna da 1.250 TL'dir. Anılan malların yarısı 31.12.2012 ' ye kadar 30.000 TL'ye satılmış, diğer yarısı ise 31.12.2012 tarihli raporlama döneminde dönem sonu stok olarak kalmıştır.¹⁷⁷

18.07.2012 tarihli USD kuru 1,62 TL iken

23.07.2012 tarihli ödeme USD kuru 1,78 TL'dir.

TMS Uygulaması:

Dövizli işlemlerde satın alma fiyatının ne olduğu TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardında açıklanmıştır. Standarda göre bir yabancı para işlemi ilk muhasebeleştirme sırasında; yabancı para birimindeki tutara, geçerli para birimi ile yabancı para birimi arasında işlem tarihindeki geçerli kur uygulanarak, geçerli para biriminden kaydedilir. İşlem tarihi, işlemin bu standarda göre muhasebeleştirilme koşullarını ilk kez karşıladığı tarih olup, tarihi maliyet ile ölçülen yabancı para birimi cinsinden parasal olmayan kalemler, işlem tarihindeki döviz kurundan çevrilir. Bu kapsamda örneğimizdeki malın hukuken işletmeye geçtiği tarih olan 18.07.2012 tarihli kurdan satın alma bedelinin muhasebeleştirilmesi gerekir. Daha sonra oluşan kur farklarının ise özellikli varlık olmadığı için finansman giderleri kapsamında malın maliyetine değil, dönem giderlerine atılması gerekir.

Vergi Uygulaması:

VUK'un 274'üncü maddesinde emtianın maliyet bedeliyle değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Maliyet bedeli, aynı kanunun 262'nci maddesinde iktisadi bir kıymetin

¹⁷⁷ Akbulut, a.g.e., s.217-223

iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamı şeklinde tanımlanmıştır.

Bu düzenlemeler mallara bağlı giderlerin maliyet bedeli içinde olduğunu vurgulamaktadır. Maliye Bakanlığı finansman giderlerinin durumuna açıklık getirmek amacıyla yukarıda belirttiğimiz üzere 238 sıra numaralı VUK Genel Tebliği'ni yayınlamıştır. Buna göre örneğimizde malın mülkiyetinin işletmeye geçtiği andaki değil, malın gümrükten çekildiği andaki kurun esas alınarak malın maliyetinin oluşturulması gerekir. Malın mülkiyeti hukuken işletmeye geçtiği halde, işletmenin fiilen stoklarına dahil edildiği tarihteki kurla değerlenerek maliyet oluşturulmalıdır.

Hesaplaması:

TMS:

Satın alma bedeli 18.07.2012 tarihli CIF bedeli (28.000 x 1,62)	45.360 TL
Gümrük vergisi	5.000 TL
ÖTV	3.500 TL
Komisyon ücreti	<u>1.250 TL</u>
Toplam Maliyet	55.110 TL
Dönem içinde satılan kısım maliyeti (55.110 x ½)	(-)27.555 TL
Dönem sonunda kalan kısmın maliyet değeri (55.110-27.555)	27.555 TL
Emtianın satış bedeli	30.000 TL
Emtia alımındaki kur farkı gideri (1,78 – 1,62)x28.000	(-)4.480 TL

VUK m.274 ve VUKGT 238:

Satın alma bedeli 23.07.2012 tarihli mal bedeli (28.000 x 1,78)	49.840 TL
Gümrük vergisi	5.000 TL
ÖTV	3.500 TL

Komisyon ücreti	<u>1.250 TL</u>
Toplam Maliyet	59.590 TL
Dönem içinde satılan kısım maliyeti (59.590 x ½)	(-)29.795 TL
Dönem sonunda kalan kısmın maliyet değeri (59.590-29.795)	29.795 TL
Emtianın satış bedeli	30.000 TL

Başlangıçtaki TMS uyarınca ortaya çıkan malın maliyeti ile VUK uyarınca hesaplanan maliyeti arasındaki fark, kur farklarından kaynaklanmaktadır. Bu da (49.840 – 45.360) 4.480 TL'dir ve TMS uyarınca gider yazılacak, VUK uyarınca stok maliyetine dahil edilecektir.

Bilançoda gösterilen hasıllata konu bir varlık satıldığında gelir tablosunda gider(maliyet) olarak gösterilir. VUK'a göre gider yazılmayan, dolayısıyla malın maliyetine eklenen kur farkları, mal satıldığında satılan malın maliyeti içinde giderlere yansiyarak sonuç hesaplarına kaydolacaktır. Bu nedenle satılan mallarda, kur farkına isabet eden finansman yükünün doğrudan gider yazılması ile malın maliyetine dahil edildikten sonra satıldığında, maliyet yazılarak giderlerde yer alması, ortaya çıkacak ticari kârı değiştirmeyecektir. Sonucu değiştirecek olan ise dönem sonu stokta kalan kısma isabet eden kur farkı kısmıdır ve bu tutar kadar ticari kâr düzeltilmelidir.

Buna göre;

TMS uyarınca giderleştirilen tutarlar:

Satılan malın maliyeti	27.555 TL
Kur farkı gideri	<u>4.480 TL</u>
Toplam	32.035 TL
TMS uyarınca hasılat tutarı	30.000 TL
2012 dönem kârına yansıyan tutar	(-)2.035 TL
VUK uyarınca giderleşen satılan malın maliyeti	29.795 TL
VUK/GVK uyarınca hasılat tutarı	30.000 TL

2012 dönem kârına yansıyan tutar

(+)205 TL

Sonuç olarak;

(a) Dönem kurumlar vergisi hesabı için,

31.12.2012'de TMS uyarınca (-) 2.035 TL sonuç hesaplarına yansırken VUK/GVK uyarınca mal satışından 205 TL kâr yansımıştır bu nedenle mali kâra geçerken $205+2035=2.240$ TL'nin ticari kâra eklenmesi gerekir.

(b) Söz konusu fark geçici nitelikte olduğundan ertelenen vergi hesabında da aynı tutar esas alınacaktır.

Dövizli alınan malın satış kaydı;

1	BANKA	30.000	
	SATILAN MALIN MALİYETİ	27.555	
	ERTELENEN VERGİ GİDER ETKİSİ	448	
	(29.795 - 27.555) x % 20		
	YURTIÇİ SATIŞLAR		30.000
	STOKLAR		27.555
	ERTELENEN VERGİ BORCU		448

4.2.4. Duran Varlıklarla İlgili Katlanılan Borçlanma Faizi Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması

Duran varlıklarla ilgili katlanılan faiz giderlerinin ne şekilde muhasebeleştirileceğine ilişkin düzenlemeler VUK'un 163 sayılı tebliği ile yapılmıştır. Tebliğde bu hususta kuruluş dönemi ve işletme dönemi ayırımına gidildiğini görmekteyiz.

Ancak, tebliğ hükmünde “kuruluş dönemi” ve “işletme dönemi” kavramlarının ne anlama geldiği yeteri kadar açıklanmamıştır. Bu noktada, yatırımın bittiği tarihin rastladığı hesap döneminin kapandığı tarihe kadar olan dönemin yatırım dönemi (kuruluş dönemi) sayılması gerektiği ve bu tarihten sonraki dönemlerin de işletme dönemi sayılması gerektiği yönünde idari yorumun kesinlik kazandığını

görmekteyiz.¹⁷⁸

Bahsettiğimiz tebliğe göre, duran varlıkların edinilmesi sırasında kullanılan kredilerin faizlerinin yatırımın kuruluş dönemine ait olanlarının sabit kıymetle birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırımın maliyetine eklenmesi gerekmektedir. Ancak işletme dönemine ait olanların ise, ilgili buldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismanına tabi tutulması mükellefin seçimine bırakılmıştır.¹⁷⁹

TMS 23'e göre ise duran varlıklardan sadece özellikli varlık niteliğine sahip olanlara ait borçlanma faizi giderlerinin aktifleştirilmesi, diğerlerinin dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

4.2.5. Duran Varlıklarla İlgili Katlanılan Kur Farkı Giderlerinin TMS 23 ve Türk Vergi Mevzuatı Açısından Karşılaştırılması

163 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği ile 187 seri no.lu GVK Genel Tebliği 'nin IV/B-b bölümünde sabit kıymetlere ve yatırım indirimi konusuna giren aktif değerlerin finansmanında kullanılan krediler nedeniyle doğan kur farkları, yatırıma konu iktisadi kıymetlerin maliyet unsuru olarak değerlendirilmiş, yatırım konusu iktisadi kıymetlerin aktifleştirildiği hesap dönemi sonuna kadar olanların maliyete eklenmesi, aktifleştirildiği dönemden sonraki dönemlere ait olanların ise ilgili buldukları yıllarda dorudan gider yazılması veya maliyete eklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yine 334 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğin'de ise lehe oluşan kur farklarının da aktifleştirme işleminin gerçekleştiği dönemin sonuna kadar oluşan kısmının gayrimenkulün maliyetinden düşülmesi, aktifleştirildikten sonraki dönemlere ilişkin

---

178 Yılmaz Özbacı, Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara, Nisan 2006, s.616'dan, Bekler, a.g.m. <https://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=4763>, (Erişim Tarihi: 02.05.2015).

¹⁷⁹ Toroslu, a.g.e., s.238.

olanların ise kambiyo geliri olarak değerlendirilmesi veya maliyetten düşülmesi gerekmektedir.¹⁸⁰

Buna karşılık TMS 23'e göre maddi duran varlıklardan sadece özellikli varlık niteliğinde olanlarla ilgili kur farkı giderlerinin aktifleştirilmesi zorunludur. Bunun dışındaki sabit kıymetler için katlanılan kur farkı giderlerinin doğrudan dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Ancak özellikli varlıklarla ilgili kur farklarının aktifleştirilmesinde sabit kıymetin iktisap edildiği dönemin sonuna kadar olan kur farkı değil, yatırımın tamamlandığı tarihe kadarki kur farkları aktifleştirilecektir. Yatırım tamamlandıktan sonraki özellikli varlıklarla ilgili kur farklarının doğrudan dönem gideri olarak kaydedilmesi gerekir.¹⁸¹

4.2.6. Maddi Duran Varlık ve Stok Alımı Açısından Kur Farkları ve Kredi Faizlerinin Türk Vergi Mevzuatı Açısından Tablo Şeklinde Gösterimi

Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda kur farkları ve kredi faizlerinin maddi duran varlık alımı ve stok alımı açısından Vergi Usul Kanunu'na göre nasıl muhasebeleşmesi gerektiği aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.¹⁸²

Tablo 3: Kur Farklarının VUK Açısından Muhasebeleştirme İlkeleri

	Maddi Duran Varlıklar	Stoklar
Aktife Alındığı Tarihe Kadar	Maliyet	Maliyet
Aktife Alındığı Tarihten Dönem Sonuna Kadar	Maliyet	Maliyet veya Gider
Aktife Alındıktan Sonraki	Maliyet veya Gider	Maliyet veya Gider

¹⁸⁰ Haşmet Yıldırım, “**Maddi Olmayan Duran Varlıkların, TMS Değerleme Hükümleri ile VUK Değerleme Hükümleri Açısından Analizi ve Ticari Kâr/Mali Kâr Karşılaştırması (E Yaklaşım)**”, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=14365> (Erişim tarihi: 03.05.2015).

¹⁸¹ Toroslu, a.g.e., s.239.

¹⁸² A.g.e., s.241.

Dönemler		
----------	--	--

Tablo 4: Kredi Faizlerinin VUK Açısından Muhasebeleştirme İlkeleri

	Maddi Duran Varlıklar	Stoklar
Aktife Alındığı Tarihe Kadar	Maliyet	Maliyet veya Gider
Aktife Alındığı Tarihten Dönem Sonuna Kadar	Maliyet veya Gider	Maliyet veya Gider
Aktife Alındıktan Sonraki Dönemler	Maliyet veya Gider	Maliyet veya Gider

4.2.7. Borçlanma Maliyetlerini Muhasebeleştirilme Hususlarının Karşılaştırılması

Gerek stok alımı gerekse maddi duran varlık alımı nedeniyle katlanılan borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi hususunda, Türk Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları açısından farklı uygulamalar bulunmaktadır. Söz konusu farklılıklar aşağıdaki tablolarda özetlenecektir.

Tablo 5: Maddi Duran Varlıklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması¹⁸³

	MUHASEBE STANDARTLARI		TÜRK VERGİ MEVZUATI	
	Varlık Kullanıma Hazır Hale Gelineye Kadar	Varlık Kullanıma Hazır Hale Geldikten Sonra	Varlığın İktisap Edildiği Dönem Sonuna Kadar	Varlığın İktisap Edildiği Dönemden Sonra
Faiz Giderleri	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
Vade Farkları	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
Kur Farkları	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
Komisyon Giderleri	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.

¹⁸³ Şen, a.g.e., s.133

Tablo 6: Stoklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilme Esaslarının Karşılaştırılması¹⁸⁴

	MUHASEBE STANDARTLARI		TÜRK VERGİ MEVZUATI	
	Varlık Kullanıma Hazır Hale Gelinceye Kadar	Varlık Kullanıma Hazır Hale Geldikten Sonra	Varlık Aktife Alıncaya Kadar	Varlık Aktife Alındıktan Sonra
Faiz Giderleri	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
Vade Farkları	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
Kur Farkları	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.
Komisyon Giderleri	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.	Dönem gideri olarak kaydedilir.	Maliyete eklenir.	Maliyete eklenir veya dönem gideri olarak kaydedilir.

¹⁸⁴ Şen, a.g.e., s.134

4.3. Finansal Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Borçlanma Maliyetleri

Finansal Kiralama işlemine ilişkin düzenlemeler Vergi Usul Kanununun Mükerrer 290. Maddesinde yer almaktadır. Buna göre Finansal Kiralama, “Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.” şeklinde tanımlanmıştır.

VUK 290. madde uyarınca aşağıdaki belirtilen özellikleri taşıyan işlemler finansal kiralama şirketleri dışındaki şirketler tarafından yapılsa bile finansal kiralama olarak kabul edilecektir.

İlgili madde de belirtilen özellikler ise;¹⁸⁵

- (a) İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- (b) Kiracıya, kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,
- (c) Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün %80’inden daha büyük bir bölümünü kapsaması,
- (d) Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değeri toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin %90’ından daha büyük bir bedeli oluşturması.

Finansal kiralama konusu iktisadi kıymet, kiracı tarafından kullanma hakkı olarak aktife alınacak, karşılığında ise kiralayana olan borç pasife kaydedilecektir. Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı, enflasyon düzeltilmesine ve amortismanına tabi tutulur. Kullanım hakkı, Vergi Usul Kanunu ilgili genel tebliğlerde finansal kiralama konusu iktisadi kıymet için tespit edilmiş amortisman sürelerinde amorti edilecektir. Sözleşmenin fesih olması halinde kalan dönemler için

---

¹⁸⁵ A.Kemal Çelebi ve Pelin Mastar Özcan, “Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergilendirilmesi”, **Vergi Dünyası**, S.366, (Şubat 2012), s. 19.

iktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman ayrılma ve enflasyon düzeltmesi işlemleri yapılmayacaktır.¹⁸⁶

Finansal kiralama yoluyla edinilen kıymete ilişkin olarak kiralama süresi içinde sözleşmeye istinaden yabancı para üzerinden yapılan kira ödemelerinin değerlemesi sonucu ortaya çıkan kur farkının, finansal kiralama konusu kıymetin maliyetine intikal ettirilmesi ve maliyete eklenen bu farkların ilgili kıymetin amortisman süresi içinde itfa edilmesi gerekmektedir.¹⁸⁷

Öte yandan VUK'un mükerrer 290'ncı maddesi uyarınca kira ödemeleri, borç anapara ve faiz ödemesi olarak ayrıştırılmakta ve faiz ödemeleri ilgili olduğu dönemde doğrudan gider yazılmaktadır.¹⁸⁸

4.4. Gelir Vergisi Kanunu Kapsamında Borçlanma Maliyetleri

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanun'un 40. maddesinde, ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin safi kazancın tespitinde indirilebileceği hükmü yer almaktadır. Kur farkı ve faiz giderleri de bu kapsamda değerlendirilmekte olup, dönem gideri olarak indirilmesi kabul edilmektedir.

4.5. Katma Değer Vergisi Kanunu Kapsamında Borçlanma Maliyetleri

KDV Kanunu'nda borçlanma maliyetleri ile ilgili açık bir hüküm bulunmamasına rağmen kanunun 21., 24. ve 26. maddelerinde KDV matrahı dahilinde yer alması gereken kalemler sayılmıştır.

---

¹⁸⁶ Sedat Çırtlık, "Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi", **Vergi Dünyası**, S.400, (Aralık 2014), s. 119.

¹⁸⁷ Sakıp Şeker, "Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu", **Yaklaşım Dergisi**, S.154, (Ekim 2015), s.124.

¹⁸⁸ Hüseyin Dinçer, "Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi", **Vergi Dünyası**, S.388, (Aralık 2013), s. 72.

KDV Kanunu'nun matraha dahil edilmesi gereken unsurları düzenlediği 24'üncü maddesinin (c) bendinde ; "vade farkı, faiz, prim gibi çeşitli gelirler ile servis ve benzeri adlar altında sağlanan her türlü menfaatin" KDV matrahına dahil olduğu hüküm altına alınmıştır.¹⁸⁹

Buna göre KDV'nin vade farkı ve faiz dahil toplam tutar üzerinden beyan edilerek ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşmaktayız.

---

¹⁸⁹ Selman Koç, Yabancı Para Üzerinden Yapılan Vadeli Satışlarda Kur Farklarının KDV Karşısındaki Durumu, **Vergi Dünyası**, S.334, (Haziran 2009).

5. TMS 23 BORÇLANMA MALİYETLERİ STANDARDININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Çalışmanın son bölümünde borçlanma maliyetleri tekstil üzerine üretim ve satış yapan bir işletme üzerinde incelenecektir.

5.1. Uygulamada Yer Alan İşletmeye İlişkin Bilgiler

...Tekstil, faaliyetlerine 1980 yılında başlamıştır. Zaman içinde ürün kalitesinde ulaşılan nokta sürekli büyümeyi ve yatırım artışını getirmiş; işletme, son teknoloji ile donatılmış olan elektronik dokuma ve örme makinaları ile modernize edilmiş, 30.000 m² kapalı alanda faaliyet göstermektedir.

Yapılan yatırımlar sonucunda Örme, Dokuma ve Çözü olarak ayrılan tesislerde 10 adet Raschel çözgü jakar örme, 50 adet Sulzer (armür-eksantrik), 30 adet Dornier armür, 20 adet Somet jakarlı, 2 adet Dornier jakarlı dokuma makinası, 1 adet çözgü makinası, 1 adet numune çözgü makinası, 1 adet numune haşıl makinesi, 1 adet numune dokuma makinesi, 1 adet tahar ve 4 adet aktarma makinası olmak üzere toplam 121 adet makinayla üretim gerçekleştirilmektedir. Tesis bünyesinde yer alan 10 kişilik Ar-Ge ekibi ile haftada ortalama 15 yeni desen geliştirilmekte; tesis arşivinde, 25.000'den fazla jakarlı örme deseni ile 48.000'den fazla dokuma jakarlı ve armürlü desen yer almaktadır. Tüm bu çalışmalar ürün yelpazesinin gelişmesini ve perdelik kumaşların iç ve dış piyasalarda farklı tercih ve beğenilere sahip müşterilere hitap etmesini sağlamaktadır.

İşletme üretimde kullandığı ana hammadde olan ipliği, ağırlıklı olarak ithalat yoluyla Güney Kore'den temin etmektedir. Boya ve kimyasal maddeler ile diğer yardımcı malzemeleri yurtiçi piyasadan tedarik etmektedir.

5.1.1. Duran Varlık İktisaplarında Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Uygulama

.... Tekstil üretim kapasitesini genişletmek amacıyla 02.06.2014 tarihinde bir cihaz satın alma kararı almıştır. Bu makine ithal edilecektir. Makine bedeli 500.000 USD'dir.

Firma makinenin finansmanı için 500.000 USD tutarında XYZ Bankasından kredi talebinde bulunmuş, aynı zamanda akreditif hesabı açtırmıştır. Kredi hesabı 10.07.2014 tarihinde açılmıştır. Kredi 2016 yılında ödenecektir. (Kur:2,1237 TL)

Makine 10.10.2014 tarihinde ithal edilmiştir. Satıcı firmaya 500.000 USD tutarındaki borcun ödenmesi için bankaya talimat verilmiştir. Banka bu işlem karşılığında 200 TL komisyon tahakkuk ettirmiştir. (Kur: 2,2573 TL)

Alınan kredinin 01.11.2014 tarihine kadar işlemiş faizi 800 USD (Kur:2,2027), 01.11.2014 – 31.12.2014 tarihleri arası işlemiş faizi ise 400 USD'dir. (Kur:2,3189)

İşletme makinenin yerinin hazırlanması ve montajı için 20.000 TL maliyete katlanmıştır. Cihaz 01.11.2014 tarihinde kullanıma hazır hale gelmiştir.

İthalatla ilgili masraflar için gümrük komisyoncusuna yapılacak ödeme ile ilgili işlemler aşağıdaki gibidir:

Hizmet Bedeli	: 5.000,00 TL
KDV	: 203.157,00 TL
Gümrük Vergisi	: <u>58.044,86 TL</u>
Toplam	266.201,86 TL

İşletme makineyi 10 yıl kullanmayı ve makinenin hurdasıyla birlikte sökümü ve alanın eski haline getirilmesini kararlaştırmıştır. Hurda değerinin önemsiz kabul edilecek bir tutar olacağı belirlenmiştir. VUK uyarınca da makinenin faydalı ömrü 10 yıldır.

İşletme cihazın özellikli bir varlık olduğunu düşünmektedir.

5.1.1.1 Türkiye Muhasebe Standartları Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları

XYZ Bankasına açtırılan kredi hesabının muhasebe kaydı:

		10.07.2014		
1	102 BANKALAR		1.061.850	1.061.850
	(500.000 USD x 2,1237)	400 BANKA KREDİLERİ		
		/		

Makine ithalatının gerçekleşmesine ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

		10.10.2014		
2	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		1.128.650	1.128.650
	(500.000 USD x 2,2573)	320 SATICILAR		
		/		

Satıcı firmaya yapılan ödeme kaydı :

		10.10.2014		
3	320 SATICILAR		1.128.650	1.128.650
	(500.000 USD x 2,2573)	102 BANKALAR		
		/		

Bankaya ödenen komisyon ücretinin kaydı :

		10.10.2014		
4	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		200	200
		102 BANKALAR		
		/		

Krediye ait faiz giderinin kaydı :

		01.11.2014		
5	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 102 BANKALAR (800 USD x 2,2027)	1.762,16		1.762,16
	/			

Makinenin yerinin hazırlanması ve montajı için yapılan harcamanın muhasebe kaydı:

		01.11.2014		
6	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 102 BANKALAR	20.000		20.000
	/			

İthalat masraflarına ait muhasebe kaydı:

		01.11.2014		
7	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 191 İNDİRİLECEK KDV 329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	63.044,86 203.157,00		266.201,86
	/			

Kullanılan krediye ilişkin 01.11.2014 tarihinde yapılan kur değeri kaydı aşağıdaki gibi olacaktır :

10.07.2014 tarihli işlem (500.000,00USD x 2,1237) = 1.061.850,00 TL

01.11.2014 tarihli değeri (500.000,00USD x 2,2027) = 1.101.350,00 TL

Kur Farkı Gideri = 39.500,00 TL

		01.11.2014		
8	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 400 BANKA KREDİLERİ	39.500		39.500,00
	/			

Kullanıma hazır hale gelen makinenin aktifleştirilmesine ait muhasebe kaydı:

9	01.11.2014	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI	1.253.157,02	1.253.157,02
---	------------	---	--------------	--------------

Makineye ilişkin amortisman kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

10	31.12.2014	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ 257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR	20.885,95	20.885,95
----	------------	--	-----------	-----------

Amortisman hesaplama bilgileri aşağıdaki gibidir;

TMS 16 uyarınca kıst amortisman uygulanacaktır.

Aktife alınma tarihi : 01.11.2014

Makinenin maliyeti : 1.253.157,02 TL

Faydalı ömrü : 10 Yıl

Amortisman tutarı : 20.885,95 TL

5.1.1.2. Vergi Usul Kanunu Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları

XYZ Bankasına açtırılan kredi hesabının muhasebe kaydı:

1	10.07.2014	102 BANKALAR (500.000 USD x 2,1237)	400 BANKA KREDİLERİ	1.061.850	1.061.850
---	------------	--	---------------------	-----------	-----------

Makine ithalatının gerçekleşmesine ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

2	10.10.2014	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 320 SATICILAR (500.000 USD x 2,2573)	1.128.650	1.128.650
---	------------	--	-----------	-----------

Satıcı firmaya yapılan ödeme kaydı :

3	10.10.2014	320 SATICILAR 102 BANKALAR (500.000 USD x 2,2573)	1.128.650	1.128.650
---	------------	---	-----------	-----------

Bankaya ödenen komisyon ücretinin kaydı :

4	10.10.2014	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 102 BANKALAR	200	200
---	------------	---	-----	-----

Krediye ait faiz giderinin kaydı :

5	01.11.2014	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 102 BANKALAR (800 USD x 2,2027)	1.762,16	1.762,16
---	------------	---	----------	----------

Makinenin yerinin hazırlanması ve montajı için yapılan harcamanın muhasebe kaydı:

6	01.11.2014	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 102 BANKALAR	20.000	20.000
---	------------	---	--------	--------

İthalat masraflarına ait muhasebe kaydı:

		01.11.2014		
7	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		63.044,86	266.201,86
	191 İNDİRİLECEK KDV		203.157,00	
	329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR			
		/		

Kullanılan krediye ilişkin 01.11.2014 tarihinde yapılan kur değerleme kaydı aşağıdaki gibi olacaktır :

10.07.2014 tarihli işlem (500.000,00USD x 2,1237) = 1.061.850,00 TL

01.11.2014 tarihli değerleme (500.000,00USD x 2,2027) = 1.101.350,00 TL

Kur Farkı Gideri = 39.500,00 TL

		01.11.2014		
8	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI		39.500	39.500
	400 BANKA KREDİLERİ			
		/		

Kullanıma hazır hale gelen makinenin aktifleştirilmesine ait muhasebe kaydı:

		01.11.2014		
9	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR		1.253.157,02	1.253.157,02
	259 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI			
		/		

VUK 163 sıra numaralı Genel Tebliğ uyarınca makinenin aktifleştirildiği yılın sonuna kadar olan finansman giderlerinin de maliyete eklenmesi gerekir.

Buna göre, 01.11.2014 – 31.12.2014 tarihleri arası krediye ait işlemiş faiz gideri makinenin maliyetine ilave edilmiştir. Muhasebe kaydı :

		31.12.2014	
10	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 102 BANKALAR (400 USD x 2,3189)	927,56	927,56

Kullanılan krediye ilişkin 31.12.2014 tarihinde yapılan kur değeri kaydı aşağıdaki gibi olacaktır :

01.11.2014 tarihli değeri (500.000,00 USD x 2,2027) = 1.101.350,00 TL

31.12.2014 tarihli değeri (500.000,00 USD x 2,3189) = 1.159.450,00 TL

Kur Farkı Gideri = 58.100,00 TL

		31.12.2014	
11	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR 400 BANKA KREDİLERİ	58.100	58.100

Makineye ilişkin amortisman kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

		31.12.2014	
12	730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ 257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	131.218,46	131.218,46

Amortisman hesaplama bilgileri aşağıdaki gibidir;

Aktife alınma tarihi : 01.11.2014

Makinenin maliyeti : 1.312.184,58 TL

Faydalı ömrü : 10 Yıl

Amortisman tutarı : 131.218,46 TL

5.1.1.3. Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Uyarınca Yapılan Muhasebe Kayıtları Farklılıkları

Yukarıdaki örneğimize ilişkin TMS ve VUK arasındaki farklılıkları gösterir tablo aşağıdaki gibidir.

Harcamanın Çeşidi	TMS Uyarınca		VUK Uyarınca		Açıklama
	Maliyet	Gider	Maliyet	Gider	
Satın alma bedeli	1.128.650,00		1.128.650,00		İki uygulamada da temel maliyet unsurudur.
Komisyon ücreti	200,00		200,00		TMS uyarınca maliyete eklenir yada dönem gideri olarak kaydedilebilir. Burada maliyete eklemeyi tercih ettik. VUK uyarınca maliyete eklenir.
Kredi faiz giderleri	1.762,16	927,56	2.689,72		TMS'ye göre özellikli varlığa ilişkin aktifleştirme tarihine kadar olan borçlanma maliyetleri varlığın maliyetine eklenirken VUK'a göre ilk yıl maliyetin bir parçası olmaktadır.
Montaj maliyeti	20.000,00		20.000,00		İki uygulamada da maliyete eklenir
İthalat masrafları	63.044,86		63.044,86		İki uygulamada da maliyete eklenir
Krediye ilişkin 01 Kasım 2014 tarihli kur değerlemesi nedeniyle oluşan kur farkı gideri	39.500,00		39.500,00		İki uygulamada da maliyete eklenir
Krediye ilişkin 31 Aralık 2014 tarihli kur değerlemesi nedeniyle oluşan kur farkı gideri		58.100,00	58.100,00		TMS'ye göre özellikli varlığa ilişkin aktifleştirme tarihine kadar olan borçlanma maliyetleri varlığın maliyetine eklenirken VUK'a göre ilk yıl maliyetin bir parçası olmaktadır.

Toplam   **1.253.157,02**   59.027,56   **1.312.184,58**   0,00

TMS'na göre makinenin maliyeti   : 1.253.157,02 TL

TMS'na göre giderleştirilen tutar   :   59.027,56 TL

VUK'a göre makinenin maliyeti   : 1.312.184,58 TL

VUK'a göre giderleştirilen tutar : 0,00 TL

Uygulamamızda, aktife alınan makinenin amortismanı dışında VUK uyarınca gider yazılmazken, TMS uyarınca 59.027,56 TL gider yazılmıştır. Bunun sebebi VUK uyarınca makinenin iktisap edildiği dönemin sonuna kadar oluşan kur farkları ve kredi faizlerinin maliyete dahil edilmesidir.

Dönemin kurumlar vergisi hesabında,

TMS uyarınca doğrudan gider yazılan 59.027,56 TL'nin ticari kâra eklenmesi gerekir. TMS 12 uyarınca bu tutar Ertelenen Vergi Varlığı olarak isimlendirilir. Bu durumda ertelenen vergi varlığı $59.027,56 \text{ TL} \times 0,20 = 11.805,51 \text{ TL}$ olarak finansal tablolarda yer alacaktır.

5.1.2. Stok Alımlarında Borçlanma Maliyetlerine İlişkin Uygulama

İşletme ana hammadde olan ipliği özel üretimle A firmasından satın alacaktır. İpliğin kullanıma hazır hale gelmesi uzun bir süreyi alacaktır.

İşletme 01.12.2014 tarihinde ipliği 3 ay vadeli olarak 20.000 USD bedelle satın almıştır. (Kur:2,2102) İpliğin peşin satış bedeli 17.000 USD'dir.

Hammaddenin tamamı 15.02.2015 tarihinde kullanıma hazır hale getirilmiştir.

20.000 USD tutarındaki borç 03.03.2015 tarihinde satıcı firmaya ödenmiştir. (Kur:2,5119)

5.1.2.1. Türkiye Muhasebe Standartları Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları

Hammadde özellikli varlık olarak kabul edildiği için TMS 23 uyarınca vade farkına isabet eden tutar maliyete eklenmiştir. Hammadde alımına ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir :

		01.12.2014	
1	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI (17.000 USD x 2,2102) 780 FİNANSMAN GİDERLERİ (3.000 x 2,2102)	37.573,40 6.630,60	
	320 SATICILAR		44.204,00
	/		

Vade farkına isabet eden tutarın malın maliyetine alınması :

		01.12.2014	
2	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI (3.000 USD x 2,2102)	6.630,60	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.		6.630,60
	/		

		01.12.2014	
3	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.	6.630,60	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ		6.630,60
	/		

Satıcı işletmeye olan 20.000 USD tutarındaki borca ilişkin kur değerleme kaydı aşağıdaki gibidir :

01.12.2014 tarihli işlem (20.000,00USD x 2,2102) = 44.204,00 TL

31.12.2014 tarihli değerleme (20.000,00USD x 2,3189) = 46.378,00 TL

Kur Farkı Gideri = 2.174,00 TL

	31.12.2014		
4	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 320 SATICILAR /	2.174,00	2.174,00

Hammaddenin kullanıma hazır hale getirilmesi :

	15.02.2015		
5	150 İLK MADDE VE MALZEME 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI /	46.378	46.378

Satıcı işletmeye olan 20.000 USD tutarındaki borca ilişkin 03.03.2015 tarihli kur değerleme kaydı aşağıdaki gibidir :

31.12.2014 tarihli değerleme (20.000,00USD x 2,3189) = 46.378,00 TL

03.03.2015 tarihli değerleme (20.000,00USD x 2,5119) = 50.238,00 TL

Kur Farkı Gideri = 3.860,00 TL

Stoklar kullanıma hazır hale geldiğinden dolayı, bu tarihten sonra oluşacak kur farkı giderleri doğrudan dönem gideri olarak kayıtlara alınacaktır. Kur farkı giderine ait muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

	03.03.2015		
6	656 KAMBIYO ZARARLARI 320 SATICILAR /	3.860	3.860

Satıcı işletmeye olan 20.000 USD tutarındaki borcun ödenmesi :

	03.03.2015		
7	320 SATICILAR (20.000 USD x 2,5119) 102 BANKALAR /	50.238	50.238

5.1.2.2 Vergi Usul Kanunu Uyarınca Yapılacak Muhasebe Kayıtları

Vergi mevzuatımıza göre, alış faturasında açıkça gösterilen veya alış fiyatına gizlenmiş olan vade farklarının değeri stok satın alındığı sırada biliniyorsa doğrudan maliyetle ilişkilendirilir. Ödemelerdeki gecikme nedeniyle sonradan doğan vade farklarının ise doğrudan gider yazılması gerekmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda hammadde alımına ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır :

		01.12.2014	
1	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI (17.000 USD x 2,2102) 780 FİNANSMAN GİDERLERİ (3.000 x 2,2102)	37.573,40 6.630,60	
	320 SATICILAR		44.204,00
	/		

Vade farkına isabet eden tutarın malın maliyetine alınması :

		01.12.2014	
2	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI (3.000 USD x 2,2102)	6.630,60	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.		6.630,60
	/		

		01.12.2014	
3	781 FİNANSMAN GİDERLERİNİ YANSITMA HES.	6.630,60	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ		6.630,60
	/		

Satıcı işletmeye olan 20.000 USD tutarındaki borca ilişkin kur değerleme kaydı aşağıdaki gibidir :

01.12.2014 tarihli işlem (20.000,00USD x 2,2102) = 44.204,00 TL

31.12.2014 tarihli değerlendirme (20.000,00USD x 2,3189) = 46.378,00 TL

Kur Farkı Gideri = 2.174,00 TL

4	31.12.2014	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI 320 SATICILAR	2.174,00	2.174,00
---	------------	--	----------	----------

Hammaddenin kullanıma hazır hale getirilmesi :

5	15.02.2015	150 İLK MADDE VE MALZEME 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI	46.378	46.378
---	------------	---	--------	--------

Satıcı işletmeye olan 20.000 USD tutarındaki borca ilişkin 03.03.2015 tarihli kur değerleme kaydı aşağıdaki gibidir :

31.12.2014 tarihli değerleme (20.000,00USD x 2,3189) = 46.378,00 TL

03.03.2015 tarihli değerleme (20.000,00USD x 2,5119) = 50.238,00 TL

Kur Farkı Gideri = 3.860,00 TL

VUK uyarınca stoklara ilişkin oluşan kur farklarının varlık aktife alındıktan sonra maliyet ya da giderle ilişkilendirilmesi tercihe bırakılmıştır. Uygulamamızda değerlemeden kaynaklanan kur farkı gideri maliyetle ilişkilendirilecektir.

Muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

6	03.03.2015	150 İLK MADDE VE MALZEME 320 SATICILAR	3.860	3.860
---	------------	---	-------	-------

Satıcı işletmeye olan 20.000 USD tutarındaki borcun ödenmesi :

7	03.03.2015		
	320 SATICILAR (20.000 USD x 2,5119)	50.238	
	102 BANKALAR		50.238
	/		

Örneğimizde, VUK uygulamasında kur farkı maliyetle ilişkilendirildiği için TMS uygulaması ile arasında aşağıda görüleceği üzere 3.860 TL tutarında fark oluşmaktadır.

TMS açısından İlk Madde ve Malzeme : 46.378,00 TL

VUK açısından İlk Madde ve Malzeme : 50.238,00 TL

TMS 12 uyarınca indirilebilir geçici fark : 3.860,00 TL

SONUÇ

Borçlanma maliyetleri, işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için, kullandığı yabancı kaynaklara bağlı olarak yüklendiği giderlerdir. Bu giderler, işletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlanılan faiz, vade farkları, kur farkları, kredi komisyonları gibi giderlerden oluşur.

İşletmelerin finansman kaynağı için katlanmış oldukları maliyetler ile ilgili ülkemizde VUK Genel Tebliği yayınlanmıştır. Dünya da ise Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) yayınladığı standartlar birçok ülke tarafından kabul edilerek uygulama alanı bulmuştur. Ülkemizde, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) yayınladığı standartları sürekli olarak güncelleştirmektedir. IASB'ın yayınladığı standartların birebir çevirisi yapılmaktadır.

23 No'lu Türkiye Muhasebe Standardına göre borçlanma maliyetleri, banka kredileri ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler, borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfa payları, finansal kiralamalara göre oluşan finansal giderler, yabancı para ile borçlanmalarda ortaya çıkan kur farklarına ilişkin maliyetlerden oluşur. Vergi mevzuatına göre borçlanma maliyetleri ise faiz giderleri, kur farkları ve vade farklarından oluşur.

TMS 23'ün amacı borçlanma maliyetlerine ilişkin muhasebe uygulamalarının belirlenmesidir. Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, ancak söz konusu varlığın işletmeye gelecekte ekonomik bir fayda sağlamalarının muhtemel olması ve ilgili borçlanma maliyetlerinin güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi koşuluyla ilgili özellikli varlığın maliyetine dahil edilir. Bu koşulları sağlamayan diğer tüm borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemde gider olarak kaydedilir.

TMS 23'e göre borçlanmalardan elde edilen fonların geçici olarak gelir sağlayacak bir biçimde nemalandırılması durumunda, elde edilen gelirin borçlanma maliyetlerinden düşülerek kalan kısmının aktifleştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

VUK'a göre ise maddi duran varlıkların iktisap edildikleri dönemin sonuna kadar, stokların aktife alındığı tarihe kadar oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilirken, bu süreden itibaren aktifleştirme veya giderleştirme işletmenin tercihine bırakılmıştır. Ancak bu durum aynı mevzuata tabi işletmelerde dahi kullanılan değişik finansman modellerinin aynı varlığa ilişkin değişik tutarların aktifleştirilmesine neden olduğundan karşılaştırılabilirliği zedelemektedir.

238 Seri No'lu VUK Genel Tebliği uyarınca işletmelerin ödedikleri faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu bulunmamaktadır.

İhtiyaç duyulan kaynakların bir kısmının yabancı kaynaklardan sağlanması sonucu katlanılan borçlanma maliyetlerine ilişkin, ödenecek faizin özellikli varlıkların maliyetine eklenmesi ve amortisman yolu ile gider yazılması ilgili dönemdeki kârın yüksek çıkması, doğrudan gider yazılması ise ilgili dönemdeki kârı azaltması nedeniyle, önemlilik arz etmektedir.

Daha detaylı açıklamak gerekirse, varlıkların iktisabından doğan borçlanma maliyetlerinin ne kadar büyük kısmı maliyete dahil edilecek olursa, bu maliyetin işletmeye dönüşü amortisman süresine bağlı olarak uzun bir döneme yayılacak ve işletme kısa sürede vergi tasarrufu sağlayamayacaktır. Ancak , maliyete eklenen finansman giderleri kadar işletmenin aktifindeki varlıklarının değeri yükselecek dolayısıyla işletmenin kredibilitesi artacaktır.

Üretim yapan işletmelerde maddi duran varlıklar üzerinden hesaplanan amortisman giderlerinin mamul maliyetine eklenmesi durumunda, söz konusu giderler alıcılardan tahsil edilmiş olacaktır. Bu durum stok devir hızı düşük olan işletmelerde borçlanma maliyetlerinin stoklanması anlamına gelecektir.

Varlıkların iktisabından doğan finansman giderlerinin gider kaydedilmesi durumunda ise, vergi avantajı hemen sağlanabileceğinden işletmenin vergi ödemesi daha az olacak ve finansman ihtiyacı azalacaktır.

Yapılan bu çalışma ile borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi açısından vergi mevzuatının ve muhasebe standartlarının bakış açıları ortaya konarak, örnek uygulamalarla farklı ve benzer durumlar açıklanmıştır.

KAYNAKÇA

I. Kitaplar

AKBULUT, Akın. **Karşılaştırmalı TMS/TFRS-Vergi Uygulamaları ve Sonuçları**. Ankara: Maliye Hesap Uzmanları Derneği. 2012.

AKDOĞAN, Nalân ve Orhan SEVİLENGÜL. **Türkiye Muhasebe Standartları İle Uyumlu Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**. Ankara: Gazi Kitapevi. 2007.

AKGÜL, Başak Ataman ve Hüseyin AKAY. **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2002.

BASIK, Feryal Orhon, İdil KAYA ve Serhat YANIK. **Maliyet Muhasebesi Çözümlü Problemler ve Test Soruları**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2011.

BEKTÖRE, Sabri ve Necdet SAĞLAM. TMS-23 Borçlanma Maliyetleri. Necdet SAĞLAM, Salim ŞENGEL ve Bünyamin ÖZTÜRK (Editörler). **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları. 2007.

ELİTAŞ, Cemal. **UFRS (TMS-TFRS) Uygulamaları**. Ankara: Hipotez Yayınları. 2011.

EPSTEİN, Barry J. ve Abbas Ali Mirza. **Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards**. USA: John Willey & Sons Inc. 2005.

EPSTEİN, Barry J. ve Eva K. JERMAKOWICZ. **IFRS Policies and Procedures**. ABD: John Wiley & Sons Inc. 2007.

GÖKÇEN, Gürbüz, Başak ATAMAN ve Cemal ÇAKICI. **Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2011.

GÜLER, İbrahim. **Açıklamalı, Yorumlu ve Karşılaştırmalı Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Kobi TFRS Uygulaması**. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık. 2012.

KÜÇÜK, Muzaffer. **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması Genel Bakış**. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık. 2012.

MİRZA, Abbas Ali. Magnus ORREL ve Graham J.HOLT. **IFRS Practical Implementation Guide and Workbook**. Second Edition. ABD: John Wiley & Sons Inc. 2008.

ÖNEN, Turgut. **Borçlar Hukuku**. Ankara: Siyasal Kitabevi. 1996.

ÖRTEN, Remzi, Hasan KAVAL ve Aydın KARAPINAR. **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**, Ankara: Gazi Kitabevi. 2009.

ÖZERHAN, Yıldız ve Serap YANIK. **TMS TFRS Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları**. Ankara: Türmob Yayınları-427. 2011.

SAĞLAM, Necdet ve Osman SAĞLAM. TMS-21 Kur Değişiminin Etkileri. Necdet SAĞLAM, Salim ŞENGEL ve Bünyamin ÖZTÜRK (Editörler). **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları. 2007.

SEVİLENGÜL, Orhan. **Borçlanma Maliyetleri Standardının Dayandığı Esaslar**. Ankara: Türmob Yayınları. 2003.

SEVİLENGÜL, Orhan. **Genel Muhasebe**. Ankara: Gazi Kitabevi. 2003.

TENKER, Nejat. **Finansal Muhasebe**. Ankara: Gazi Kitabevi. 1999.

TOROSLU, M.Vefa. **Türkiye Muhasebe Standartlarında Hasılat-Maliyet İlişkisi**, Ankara: Adalet Yayınevi. 2011.

TÜRKER, İpek. **Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri**. Ankara: Türmob Yayınları-407. 2011.

YALKIN, Yüksel Koç. **Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar Tekdüzen Muhasebe Sistemi**. Ankara: Nobel Yayın. 2010.

Türkiye Muhasebe Standartları TMS/TFRS Resmi Gazetede Yayınlanan Bölümler. Ankara: TMSK Yayınları. 2010.

II. Sürelî Yayınlar

ÇELEBİ, A.Kemal ve Pelin Mastar ÖZCAN. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergilendirilmesi”. **Vergi Dünyası**. Sayı:366. (Şubat 2012).

ÇİRTLİK, Sedat. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi”. **Vergi Dünyası**, Sayı:400. (Aralık 2014).

DEĞER, Nuri. “Vade Farkı Uygulamasının Vergilendirilmesi”. **Yaklaşım Dergisi**. Sayı:94. (Ekim 2000).

DEMİRELLER, Ali. “Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standartları ile Vergi Usul Kanununda Yer Alan Hükümlerinin Karşılaştırılması”. **Yaklaşım Dergisi**. Sayı:378. (Şubat 2013).

- DERAN, Ali ve İncilay Savaş. “Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilme Esaslarının 23 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 23) Kapsamında Değerlendirilmesi”. **Mali Çözüm Dergisi**. Sayı:124. (Temmuz-Ağustos 2014).
- DİNÇ, Engin. “Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi”. **Mali Çözüm Dergisi**. Sayı:90. (Kasım-Aralık 2008).
- DİNÇER, Hüseyin. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi”. **Vergi Dünyası**. Sayı:388. (Aralık 2013).
- KARATAŞ, Muharrem. “Borçlanma Maliyetlerinin UMS 23, KOBİ’ler için UFRS ve Vergi Usul Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi”. **Mali Çözüm**. Sayı:98. (Mart – Nisan 2010).
- KAVAL, Hasan. “Yabancı Paralı İşlemler ve Diğer Kapsamlı Gelirler Tablosu”. **Vergi Sorunları Dergisi**. Sayı:291. (Aralık 2012).
- KEPÇE, Nazlı. “Finansman Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Mali Tablolarda Raporlanması”. **Mali Çözüm Dergisi**. Sayı:57. (Ekim-Kasım-Aralık 2000).
- KOÇ, Selman. “Yabancı Para Üzerinden Yapılan Vadeli Satışlarda Kur Farklarının KDV Karşısındaki Durumu”. **Vergi Dünyası**, Sayı: 334. (Haziran 2009).
- KÜÇÜK, Muzaffer. ”Borçlanma Maliyetleri (TMS 23) (Vergi Uygulaması – Muhasebe Standardı Karşılaştırması)”. **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı:371. (Temmuz 2012).
- ÖZULUCAN, Abitter ve Zeki Doğan.”SPK, VUK ve TMS 14 Çerçevesinde Borçlanma Maliyetlerinin Karşılaştırılması ve Muhasebeleştirilmesi”. **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. Sayı:10. (Nisan 2001).

ŞAKRAK, Münir. “Finansman Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi”. **Vergi Sorunları Dergisi**. Sayı:106. (Temmuz 1997).

ŞENER, Sakıp. “Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu”. **Yaklaşım Dergisi**. Sayı:154. (Ekim 2015).

ŞENGÜR, Evren Dilek ve Havva Nur Çiftçi. “İşletmelerde Faaliyetlerin Sınıflandırılması ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri” **Mali Çözüm Dergisi**. Sayı:108. (Kasım-Aralık 2011).

TUNÇ, Mehmet Akif. “TMS 23 Kapsamında Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi”. **Mali Pusula**, Sayı:29. (Mayıs 2007).

YALÇIN, Yalçın. “Yurtiçi ve Yurtdışı Kaynaklı Köprü Kredilerin BSMV ve KDV Karşısındaki Durumu”. **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı: 405. (Mayıs 2015).

YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşah UĞURLUEL. “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-II”. **Yaklaşım Dergisi**. Sayı: 185. (Mayıs 2008).

III. İnternet Kaynakları

ARPACI, Altar Ömer. “Maliyet Bedeli Tespiti Açısından Kur Farkları ve Kredi Faizleri”. <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=26714>. (Erişim Tarihi: 07.02.2015).

BEKLER, Muhittin. “Borçlanma Maliyetlerinin Uluslararası Muhasebe Standardı, Türk Muhasebe Standardı ve Vergi Mevzuatı Bakımından Değerlendirilmesi”. **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı:312. (Ağustos 2007).
<https://www.vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=4763>. (Erişim Tarihi: 15.02.2014).

ÇATIKKAŞ, Özgür ve Yıldırım Ercan ÇALIŞ. "Kur Değişimi Etkilerinin Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi İlkeleri". Yaklaşım Dergisi. Sayı: 56 (Mart 2008). <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8551>. (Erişim Tarihi: 02.09.2014)

Deloitte. (Çevrimiçi).

<http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias21>. (Erişim Tarihi : 02.09.2014).

Deloitte. (Çevrimiçi).

<http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias23>. (Erişim Tarihi : 05.06.2015).

KOÇAK, Aysun. "Vergi Usul Kanunu Açısından Borçlanma Maliyetleri".

<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=7176>. (Erişim Tarihi: 28.02.2015).

"TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı". (Çevrimiçi).

[http://www.kgk.gov.tr/content_detail-208-677-tms-tfrs-2013-seti-\(guncellenmis-ve-yururlukte-olan-halleriyle\).html](http://www.kgk.gov.tr/content_detail-208-677-tms-tfrs-2013-seti-(guncellenmis-ve-yururlukte-olan-halleriyle).html). (Erişim Tarihi: 03.09.2014).

"TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı". (Çevrimiçi)

[http://www.kgk.gov.tr/content_detail-208-677-tms-tfrs-2013-seti-\(guncellenmis-ve-yururlukte-olan-halleriyle\).html/TMS23.pdf](http://www.kgk.gov.tr/content_detail-208-677-tms-tfrs-2013-seti-(guncellenmis-ve-yururlukte-olan-halleriyle).html/TMS23.pdf) (Erişim Tarihi : 17.02.2014).

TUNALI, Ahmet. "TMS-21 Kur Değişiminin Etkileri". Vergi Dünyası Dergisi.

Sayı:368 (Nisan 2012). <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?Ay=4&Yil=2012>. (Erişim Tarihi: 03.09.2014).

UNUTKAN, Özcan. "Telefon, Su ve Elektrik İdarelerine Ödenen Gecikme Zamlarının Gider Niteliği ve Muhasebeleştirilmesi". Mali Çözüm Dergisi, Sayı: 61.

(Çevrimiçi) <http://www.ismmmo.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=61>. (Erişim Tarihi: 08.05.2015)

“Vergi Usul Kanunu”. (Çevrimiçi).

<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>. (Erişim Tarihi:06.02.2015).

YILDIRIM, Haşmet. “Maddi Olmayan Duran Varlıkların, TMS Değerleme Hükümleri ile VUK Değerleme Hükümleri Açısından Analizi ve Ticari Kâr/Mali Kâr Karşılaştırması (E Yaklaşım)”.

<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=14365>. (Erişim tarihi: 03.05.2015).

YÜKÇÜ, Süleyman, M.Yılmaz İÇERLİ ve Gülşah UĞURLUEL. “TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi-I”. Yaklaşım Dergisi. Sayı:184. (Nisan 2008).

<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8630>. (Erişim Tarihi 17.02.2014).

IV. Diğer Kaynaklar

ŞEN, İlker Kıymetli. “**Borçlanma Maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi**”. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. 2006.

YILMAZ, Sibel. “**21 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı Kapsamında Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tabloların Çevrilmesine İlişkin Uygulama**”. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. 2013.